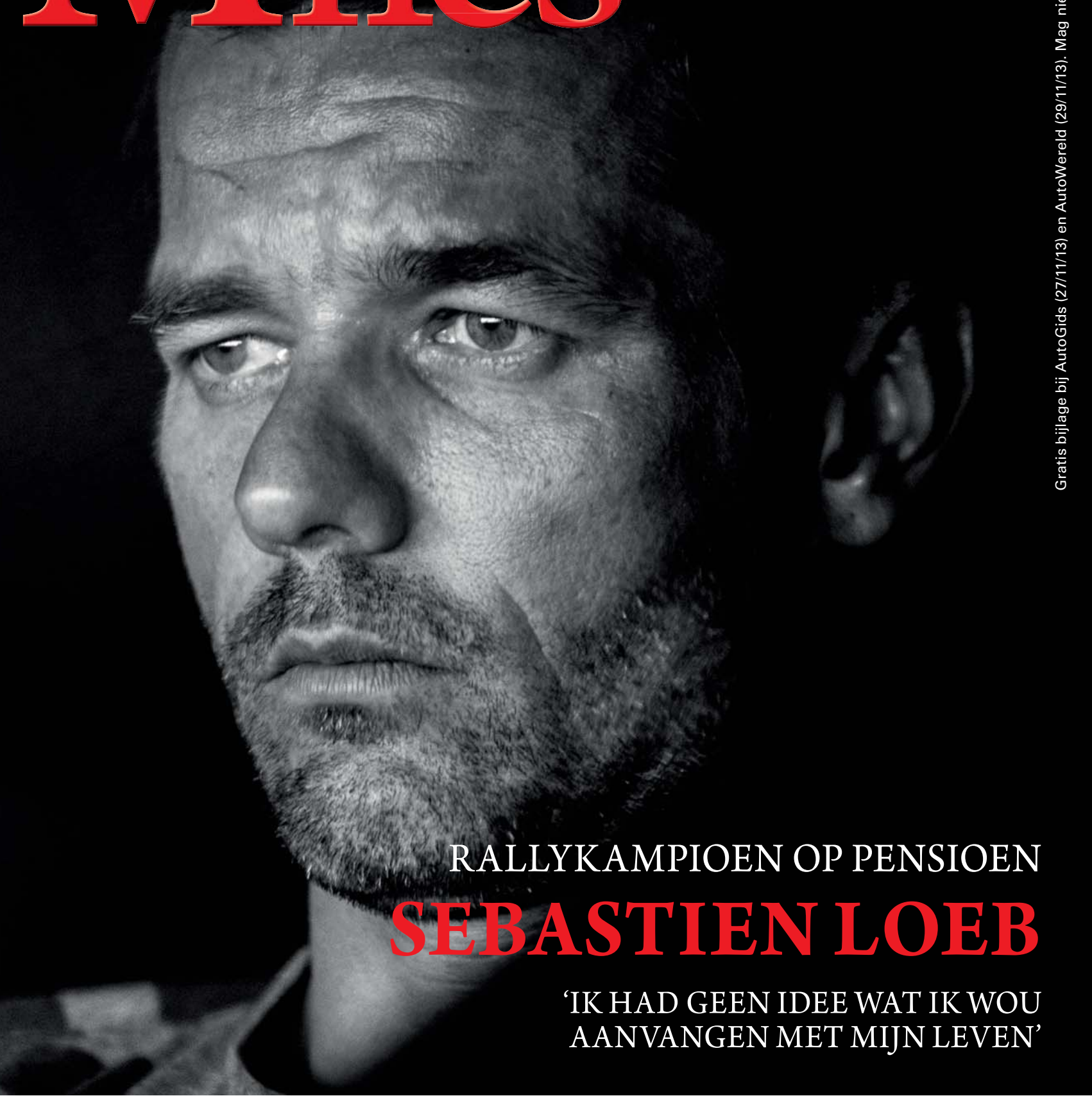

Miles

Gentleman Driver's
Magazine Nr. 11

Gratis bijlage bij AutoGids (27/11/13) en AutoWereld (29/11/13). Mag niet apart worden verkocht.

RALLYKAMPIOEN OP PENSIOEN

SEBASTIEN LOEB

'IK HAD GEEN IDEE WAT IK WOU
AANVANGEN MET MIJN LEVEN'

JEF NEVE: JAZZ VAN EIGEN BODEM

WELLNESS # PARFUMS # GASTRONOMIE

BELG BAAS OVER BENTLEY-DESIGN
LUC DONCKERWOLKE

DITA VON TEESE | ZOMER
STIJLVOL SEXY | 2014
KRETA

VOOR DE FEESTEN: **CHAMPAGNE EN ANDERE CADEAUS** | MODE # LITERATUUR # CULTUURAGENDA

Eike ongeboortide kople is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

OYSTER PERPETUAL YACHT-MASTER II

VOORAF

Viriliteit en glamour

Het interview met de *very classy* stripteaseuse Dita Von Teese en onze selectie verleidelijke *haute lingerie* dienen onze talrijke lezeressen hopelijk tot inspiratie om het jaar in alle sensualiteit af te sluiten. Natuurlijk bedienen we ook mijnheer op zijn wenken en, wie weet, vindt hij in deze Miles een origineel cadeau voor mevrouw. Omdat de eindejaarsfeesten weer om de hoek staan, worden de viriele verhalen in dit laatste Miles-nummer voor 2013 afgewisseld door vrouwelijke elegantie en glamour.

De honger van de autominnende lezer wordt uiteraard gestild met uitgebreide artikels, met name over de legendarische Sébastien Loeb die vorige maand zijn allerlaatste rally reed, over de koning der automobielen Rolls-Royce en over onze landgenoot Luc Donckerwolke die recent de Belg Dirk Van Braeckel opvolgde aan het hoofd van de designafdeling van Bentley. De liefhebbers van oldtimers zullen hun hart kunnen ophalen aan de reportage over jazzpianist Jef Neve, die stilaan de hele wereld veroverd en ter gelegenheid van de Zoute Grand Prix deelnam met een klassieke Jaguar.

Daarnaast besteden we de gebruikelijke aandacht aan sterrengastronomie en laten we de Brusselse chef Patrick Devalkeneer aan het woord. We steken de Alpen over richting Venetië om er kennis te maken met een van de laatste gondelbouwers en reizen door naar Kreta om er in de watten te worden gelegd in een exclusief kader. Terug in België, steken we van wal voor een Route du Bonheur dwars door de Benelux langsheen enkele pareltjes die deel uitmaken van de meest prestigieuze vrijwillige restaurantvereniging van de planeet. En om in feeststemming te komen ontkurken we alvast enkele bijzondere flessen champagne. Op uw gezondheid, en prettige feesten!

Serge Vanmaercke

Miles
Continuïteit Dierckx
Magazine

Foto cover:
Sébastien Loeb
© Flavien Duhamel/
Red Bull Content Pool

Miles nr. 11
Een productie van
ProduPress CVA,
Generaal Dumonceaulaan 56,
1190 Brussel
Tel.: 02/333.32.60
Fax: 02/333.32.10
Verantwoordelijke uitgever
Alain Devos
Generaal Dumonceaulaan 56,
1190 Brussel

Hoofredactie
Serge Vanmaercke
Algemene coördinatie
Alain Devos
Eindredactie
Jean-Paul Adam, Piet Andries,
Xavier Daffe, Alain Devos
& Olivier Maloteaux
Redactie en medewerkers
Sylvestre Defontaine, Thijs
Demeulemeester, Philippe

Desalle, Hans Dierckx, Pedro
Dias, Bart Lenaerts, Delphine
Stefens, Karin Van Opstal, Michel
Verlinden & Veerle Windels
Fotografie
Cath Conroy, Frederik Herregods
& Lies De Mol
Lay-out
Bert Baekelandt & Floriane Donnet
Digitale beeldbewerking
Geoffroy Libert

Productiechef
Alain Sevenne
Marketingdirecteur
Michel Mabilille - MMAB
Marketingmanager
John Jeanquart
Commercieel directeur
Michel Mabilille - MMAB
Advertentiedienst
Bernard De Ridder

(bderidder@produpress.be
Tél. 02/333.47.01)
Myriam Merckx
(mm@produpress.be
Tél. 02/333.32.16)
Boekhouding
Patricia Capron (pc@produpress.be
Tél. 02/333.32.36)
Onthaal
Carine Lievens (desk@produpress.be
Tél. 02/333.32.60)

Elegance is an attitude

Simon Baker
Simon Baker

LONGINES®

Conquest Classic

www.longines.com

Er hangt elektriciteit in de lucht. De nieuwe Panamera S E-Hybrid.

Van zodra je hem ziet slaan de vonken over. Begrijpelijk, want de nieuwe Panamera S E-Hybrid is de onweerstaanbare vrucht van een geslaagd huwelijk: dat van design met technologie. Met zijn 416 pk, een verbruik van 3,1 l/100 km, een CO₂-uitstoot van 71 g en een VAA vanaf € 400 bruto/maand kreeg de eerste herlaadbare hybride van Porsche alles mee om zowel sportievelingen als milieubeschermers moeiteloos voor zich te winnen. Functionaliteit in stijl, het is ook onweerstaanbaar.

Vanaf nu te ontdekken bij uw officiële Porsche verdeler.

 GEEF VOORRRANG AAN VEILIGHEID. Milieu-informatie (KB 19/03/2004): www.porsche.be

GEMIDDELD VERBRUIK (L/100 KM) : 3,1 / CO₂-UITSTOOT (G/KM) : 71

Eike ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

www.porsche.be

PORSCHE

LET LIFE

-

BE

-

GRAND

TASTE OUR KNOW-HOW WISELY

Elke ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

RUBRIEKEN

12

Hightech

14

Accessoires

16

Verzorging en parfum

20

Wellness

22

Smaak

24

Boeken

26

Film

28

Muziek

KRONIEK

30

Agnes Goyvaerts

AGENDA

95

Cultuurtips

AUTOPLEZIER

32

Sebastien Loeb

80

Rolls-Royce Wraith

Erdman & Rossi

Verzamelaarswoede

86

Luc Donckerwolke

Designchef bij Bentley

86

38

MODE & CO

38

Dita Von Teese

Meesteres in het verleiden

42

Lingerie

44

Interieur

46

Modeshoot

54

Antwpr

55

Hackett

56

Timberland

80

MUZIEK

58

Jef Neve

Liefde voor jazz
en andere passies

62

Paon

58

68

GENIETEN AAN TAFEL

64

De drank van
de koningen

66

Piper-Heidsieck
& Baccarat

68

Charles Heidsieck
Familiekwesties uit
de Champagnestreek

70

Spaanse wijn

78

Chef Pascal Devalkeneer

74

OP REIS

74

Relais & Chateaux
De Benelux-route

90

Venetiaanse gondels
Net zoals het 600 jaar
geleden begon

92

Kreta

90

PROFESSIONEEL OF PRIVE?

Als je voor de aankoop van een nieuw apparaat staat, is het vaak moeilijk in te schatten welk gebruik je ervan zult maken: eerder zakelijk of vooral privé? Niets neemt natuurlijk weg dat je *business* en *pleasure* combineert...

HOGER LAGER

Een band die je rond de bovenarm spant, een app die je op je smartphone downloadt en een draadloze verbinding tussen de twee, *that's it*. De iHealth-bloeddrukmeter vormt een democratisch en praktisch hulpmiddel om de (digitale) vinger aan de 'pols' te houden en de metingen op te slaan.

<http://tinyurl.com/kcv3cca>

€ 99

ca. € 665

DICTEER EN LEES

Tijd doden in de file? Een geniaal idee terwijl je een flinke boswandeling maakt? De Philips Pocket Memo DPM8200 registreert memo's, gesprekken, verslagen en alle andere proza die je hem influistert. Als je bovendien het programma Dragon Naturally Speaking installeert op je computer, kan je dictee in een oogwenk omgezet worden in tekst. Te gek voor woorden!

<http://tinyurl.com/kkxa6nl>

RAMGEHEUGEN

De usb-stick wordt steeds sneller: dit nieuwe Porsche Design-model van LaCie biedt een capaciteit van 16 of 32 Go in combinatie met de snelheid van USB 3.0.

<http://tinyurl.com/mtpq2yr>

€ 30 en 50

Vanaf € 599 voor de iPhone 5C
Vanaf € 699 voor de iPhone 5S

ca. € 200

ALLES KAN BETER

Niet tevreden over de fotofunctie van je smartphone? De QX10 van Sony brengt soelaas. Laat je niet misleiden door zijn uiterlijk: dit is wel degelijk een compleet fotoapparaat (met 18 megapixel, 10x optische zoom en zelfs een sleuf voor een geheugenkaart) dat je op je toestel kunt vastklikken. Dankzij de app kun je vervolgens het beeld draadloos vastleggen via het scherm van je telefoon.

<http://tinyurl.com/mageuy7>

ONGENAAKBAAR

Tot spijt en vooral afgunst van de andere fabrikanten, blijft de smartphone van Apple nog steeds dé benchmark. Meer nog dan de iPhone 5C, die beschikbaar is in een brede waaier van verleidelijke kleuren en minder kost, steekt vooral de krachtige iPhone 5S hen de ogen uit.

<http://tinyurl.com/n8w7kdt>

EEN D'TJE MINDER

Na de 3DS lanceert Nintendo een nieuwe draagbare spelconsole. Die werd 2DS gedoopt en biedt nog steeds twee schermen, maar bedankt voor de driedimensionele effecten. Er zijn twee versies: zwart met blauw en wit met rood.

<http://tinyurl.com/lp94x36>

€ 130

€ 379 voor 64 GB

MINITABLET

Handig en compact: deze Iconia W3 van Acer heeft een schermdiagonaal van 8,1 duim (20,5 cm), draait op Windows 8 en biedt een resolutie van 1.280 x 800. De batterij zorgt voor een behoorlijke autonomie en qua aansluitingen is er keuze uit Micro HDMI, Micro USB en Micro SD.

<http://tinyurl.com/lyspe38>

€ 150

KNAPPE KLANKKAST

De met de prestigieuze Red dot Design Award bekroonde Strax XQ Pro verspreidt draadloos (via bluetooth) de klank van je tablet of smartphone. Een tof design en een prima sound!

<http://tinyurl.com/lf3eqab>

SOLIDE DESIGN

De door Marc Berthier ontworpen Tyhko-radio is met zijn siliconenjas bestand tegen valpartijen en water. Van frequentie veranderen doe je door aan de antenne te draaien. Deze radio vat post in de designcollectie van het merk Lexon, dat werd overgenomen door een jong Belgisch duo.

www.lexon-design.be

€ 59

ca. € 330

ELEGANTE AUDIO

Dankzij zijn vernieuwende concept kan het geïntegreerde audiosysteem NX-W5 van JVC zowat overal worden geïnstalleerd. Het omvat een cd-speler een AM/FM-radio, een usb-poort voor een mp3-speler of wma-dragers (die in het geval van een iPod of iPhone meteen ook herlaadt) en een bluetooth-functie om draadloos muziek te streamen van een extern apparaat. Bestaat in het wit en het zwart.

www.jvc.be

KLASSIEK, MAAR MET MATE

Natuurlijk houden we wel van verandering, volgen we de mode en kijken we uit naar nieuwe trends. Maar we laten onze klassiekers niet zomaar in de steek.

BELGISCHE KNOWHOW

De Kortrijkzaan Steven Deduytsche heeft ervoor gekozen al zijn accessoires in een Belgisch atelier te vervaardigen. Dat leverde hem het kwaliteitslabel Handmade in Belgium op van Unizo, de Vlaamse unie van zelfstandige ondernemers. 'België is een stevig merk, vooral op het gebied van mode', benadrukt Steven Deduytsche. 'We zijn trots om ambassadeur te zijn van dat kwaliteitslabel. Vier jaar na de start hebben we beslist voorrang te geven aan kwaliteit boven kwantiteit.' Deze aanpak vertaalt zich in uitgepuurde lijnen, edele stoffen en verfijnde afwerkingen. Het merk telt vandaag vijftien verkooppunten in België en de nieuwe collectie bestaat uit vier modellen voor mannen, waaronder een schouderetas (€ 490), een documententas (€ 675) en een strandtas (€ 635).

www.sddbags.com

€ 675

€ 635

€ 490

€ 640

€ 80

€ 130

WARME HANDEN, WARM HART

Zelfs met een wintermantel of donsjas kunnen uw onbeschermde handen het nog flink koud hebben. Deze handschoenen of wanten, in wol of leder, zijn dan ook warm aanbevolen!

www.gant.com

VLINDERDAS

Nu zijn muziek en stijl Europa hebben veroverd, lanceert Stromae binnenkort ook zijn eigen kledinglijn. Of ook zijn typische vlinderdas er deel van uitmaakt, valt af te wachten. Het item prijkt alleszins wel al in de huidige collectie van Essentiel, dat andere Belgische merk met internationale allures.

www.essentiel-antwerp.com

€ 85

STIJLVOLLE VULPEN

De Meisterstück-vulpen van Montblanc is een gegeerd accessoire om cadeau te geven of te krijgen. De markante maar niet-overdadige look roept een tijdloze elegantie op.

www.montblanc.com

RACING IN STYLE. MILLE MIGLIA

MILLE MIGLIA GMT

Chopard

SPONSOR SINCE 1988 AND OFFICIAL TIMEKEEPER OF THE MILLE MIGLIA RACE

Een ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

TOT DE ESSENTIE

Parfums en cosmetica lijken alsmat zuiverder en geconcentreerder te worden. Tegenwoordig hebt u slechts een nootje crème of enkele druppels serum nodig om uw huid op te peppen en naar believen een hele dag en nacht geparfumeerd te houden...

IJSLANDSE PUURHEID

Twee tot vier druppels dagelijks van het serum Bioeffect volstaan om de cellen van het aangezicht te herstellen en na vier tot zes weken een zichtbaar anti-agingeffect te creëren. De cellulaire activator in dit serum wordt gedistilleerd uit gerst die genetisch gemodificeerd werd in IJsland.

MUZIKAAL PARFUM

Rhythm werd gelanceerd door Christopher Bailey, de creative director van Burberry. Dit parfum onderstreept de link tussen het merk en de muziekwereld, met name via Burberry Acoustic. Topnoten zijn ijzerkruid en verse basilicum, kardemom en jeneverbessen. Leder, patchoeli en styraxolie werden gebruikt als middennoten. Cederhout, wierook en tonkaboon vormen het slotboekje.

ESSENCES

Ermenegildo Zegna lanceert een exclusieve collectie van vijf aparte geuren. Javanees patchoeli met een hint van bergamot, roze peper, tonkaboon en cederhout. Maar patchoeli blijft de hoofdnoot.

NACHTMASKER

The Caviar Collection van La Prairie bevat kaviaarextracten en een veelvoud aan regeneratieve zee-eiwitten die de huid intens verstevigen. Een minifacelift in een potje! Het Caviar Luxe Sleep Mask brengt u aan voor het slapengaan. De dag erop spoelt u gewoon uw gezicht met water. Geen vlekken op uw hoofdkussens en uw rimpels zullen merkbaar zachter zijn.

SCHEREN MET ACQUA DI PARMA

De zachte Shaving Cream van de Collezione Barbieri van Acqua di Parma brengt u aan met de hand of scheerkwast. Het volstaat een nootje crème te bevochtigen met warm water. Na de scheerbeurt het gezicht rijkelijk met koud water spoelen en al deppend afdrogen.

De Shaving Oil is uiterst geschikt voor de droge of gevoelige huid, terwijl de Aftershave Balsem uw gelaat diep hydrateert en de door het scheren aangetaste hydrolipidenfilm herstelt.

ELIXIR ROYAL

Voor zijn nieuwe eau de parfum voor mannen, Potion Royal Black, greep Dsquared2 terug naar de magische wereld van geheime rituelen en alchemie. Met geuren van bergamot, wierook, laurierblad, rozenolie, tabak, ceder- en agarhout. Bloemige en gekruide houttonen.

VAN NEUS NAAR VERHEMELTE

De elfde geur in de collectie Hermessence van Hermès, Epice Marine, is het resultaat van een ontmoeting tussen huisparfumeur Jean-Claude Ellena en de chef Olivier Roellinger. Na de neuzen bij elkaar te hebben gestoken, roken ze wel potentieel in hun gemeenschappelijke voorliefde voor aroma's. Een ware golf van kruiden vermengd met de geur van de Noordzee.

ZEEP MET ZWEEM

Rozenhout en kardemom vermengd met Chinese peper omhullen de man met warmte. Agarhout en vetiver overheersen, dan volgen tonkaboon, vanille en amber. Dit is de nieuwe zeep van Tom Ford. Met een naam die op het ingrediënt lijkt: Oud Wood.

HERINNERINGEN

De Replica-parfums zijn geïnspireerd op de gelijknamige kledij- en accessoirescollectie van Martin Margiela. Tot de drie nieuwe creaties behoort voor het eerst een mannelijke afgeleide, Jazz Club: een mengelmoe van viriele geuren als sigaar, leder, whisky, rum...

OUD REVISITED

Geuren van bittere sinaasappel, aangevuld met oranjebloesem en een mannelijke noot van zwarte peper, zijn de kenmerken van deze houtachtige Oriental van Versace. In de achtergrond overheersen kardemom en saffraan, verrijkt met wierook. De basisnoot bevat agarhout omringd met patchoeli en lederhout. Oud Noir: een houtachtige middenoosterling.

100 % geniaal.

De nieuwe XL1.

Mogen wij u voorstellen: de XL1. Dé meest efficiënte hybride ter wereld. Hij verbruikt amper 1 liter benzine per 100 km, kan een topsnelheid van 160 km/u halen en heeft een rijbereik tot 50 km in elektrische modus.

En dan hebben we natuurlijk ook nog de e-up! Een 100 % elektrische wagen met een autonomie tot 160 km die in slechts 30 minuten kan heropladen. De e-up! maakt e-mobiliteit mogelijk voor iedereen.

Deze twee voertuigen, elk met hun specifieke kenmerken, staan een sprong voor in de zoektocht naar nieuwe mobiliteit. Met slechts twee woorden zijn ze allebei perfect te beschrijven: Think Blue.

Meer info op volkswagen.be

Think Blue.

XL1: 0,9 L /100 KM • 7,2 KWH /100 KM • 21 G CO₂ / KM.

 Dealers **GEEF VOORRANG AAN VEILIGHEID.** Milieu-informatie (KB 19/03/2004) : www.volkswagen.be

Elke ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

100 % elektrisch.

De nieuwe e-up!

e-up!: 11,7 KWH /100 KM • 0 G CO₂ / KM.

Das Auto.

ALS EEN CARTOON

Ons leven lijkt soms echt op een animatiefilm. Brigitte Bardot bezong het treffend met de diepzinnige woorden *shebam, pow, blop, wizz*. Maar af en toe moeten we op de pauzeknop drukken om het verhaal niet te laten ontsporen.

GLOEPS

Tao Pure Infusion, 100% natuurlijk, zonder bewaarmiddelen, kleurstoffen of toegevoegde suikers. Vol met antioxidanten die vrije radicalen neutraliseren. Dit Belgische drankje hydrateert zonder extra calorieën en bestaat in vier parfums: witte, groene of zwarte thee of rooibos. www.taodrinks.com

€ 1,49

€ 149 en 225

BZZZZZ

De Clarisonic-borstel reinigt het gezicht in de diepte, verwijdert dode huidcellen en vermindert ingegroeide haartjes. Bruikbaar onder de douche. Een volledige reiniging duurt één minuut: de timer geeft elk te behandelen gezichtsddeel aan. Het Mia 2-model is erg compact. Het Plus-model bevat ook nog een borstel voor het lichaam. www.clarisonic.be

KLOEKLOE

Hydratie is een must, zeker bij winterse temperaturen. Deze 0,6 liter grote aluminium drinkfles van Sigg neem je zo mee op kantoor, in de wagen of naar de fitness. Nu verkrijgbaar in vijf nieuwe herfstkleuren. Niet vergeten: na elk gebruik de fles en de stop met warm water spoelen en open laten drogen.

www.sigg.com

€ 19,95

€ 119

WAOUWWW

De lichaamscompositieweegschaal HS5 van iHealth meet je gewicht, vetmassa, magere massa, spiermassa, botmassa, lichaamsvochtgehalte, dagelijks caloriegebruik en je bmi. Deze gegevens worden draadloos naar je smartphone of tablet gestuurd en met de app iHealth MyVitals kun je je doelstellingen ingeven en je dagelijkse calorie-inname en activiteiten opvolgen. www.ihealthlabs.be

€ 49

SMIFF

Slechts vijf tot tien druppels essentiële olie in de Drop-verstuiver van Physalis volstaan om de lucht te zuiveren, de luchtwegen vrij te maken en een goede ademhaling te bevorderen. Goed om weten voor dit seizoen is dat eucalyptusolie ademhalingsmoeilijkheden verlicht en dat cajeputolie de keel verzacht.

www.keypharm.com

AZZARO

CHROME

UNITED

azzaroparis.com

THE NEW FRAGRANCE

Elke ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

WINTERSE AROMA'S

De eindejaarsfeesten naderen met rasse schreden, met in hun kielzog een stoet van gastronomische en andere geneugten. Wij deden voor u de ronde en toveren een selectie van de beste producten tevoorschijn uit onze jutezak. Wie braaf is, krijgt misschien lekkers...

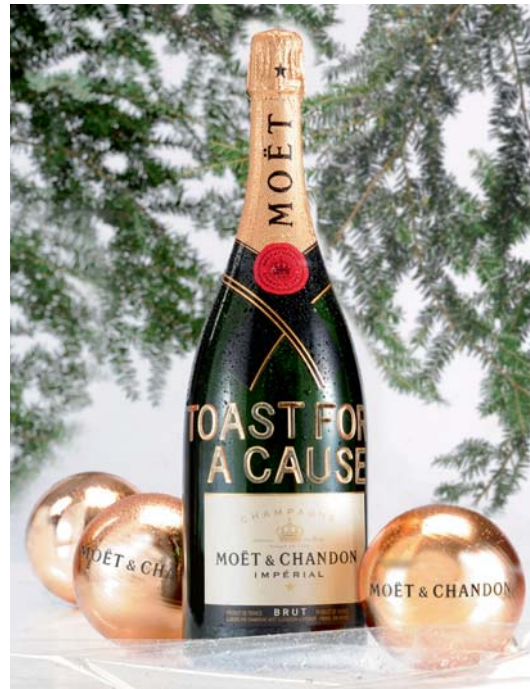
ZACHTJES GESCRUBD

Paddenstoelen zijn een prachtig geschenk van de natuur, maar ze schoonmaken is een hele karwei. Behalve met dit borsteltje van Cuisipro, dat stevig genoeg is om alle aarderesten te verwijderen en tegelijk voldoende zacht blijft om de champignon niet te beschadigen.

www.cuisipro.com

€ 4,50

BRUISENDE BARHMHARTIGHEID

U bent tussen 5 en 7 december in de buurt van Brussel? Spring dan even binnen bij de pop-upbar van Moët & Chandon op het Stefaniaplein voor een glaasje bubbels. Per verkochte coupe schenkt het champagnehuis 2 euro aan vzw Make a Wish, die ernstig zieke kinderen helpt om een droom werkelijkheid te laten worden.

www.facebook.com/moetchandonbelgium

€ 70

ARTISANAAL ONLINE

Met haar webshop Taste To Treasure biedt Peggy Vermeylen een heel gamma gastronomische producten aan die afkomstig zijn van kleine producenten die ze tijdens haar talloze reizen ontdekte. Zoals deze champagne Claude Cazals Clos 2000, waarmee jaarlijks slechts 4.000 flessen en 200 magnums gevuld worden.

www.tastetotreasure.be

€ 54

MACABERE HUMOR

Dan Aykroyd van The Blues Brothers lanceert zijn eigen wodka, in een atypische fles die tegelijk de lachspieren en het geweten aanspreekt. De geestrijke drank heet Crystal Head en zit vervaat in een doodshoofd. Voor de 50ste verjaardag van de Rolling Stones werd een speciale editie met dubbel-cd (€ 90) uitgebracht. Skål!

www.crystalheadvodka.com

JULI IN DECEMBER

Met de Fresh Express Cube & Stick van Moulinex snij je fruit en groente met een chirurgische precisie tot blokjes en staafjes.

Flinterdunne champignon-, mango- en aardbijschijfjes, perfect symmetrische kubusjes van aardappel of rode biet, gemillimetreerde frietjes... Deze magische tool tovert de zomer op je bord in hartje winter. Probeer hem en je bent verkocht.

www.moulinex.be

€ 130

ALL U NEED IS MILK

NIEUW U MILK

De nieuwe Nespresso machine met geïntegreerde melkoplossing voor heerlijk romig melkschuim.

NESPRESSO®
What else?

www.nespresso.com/umilk

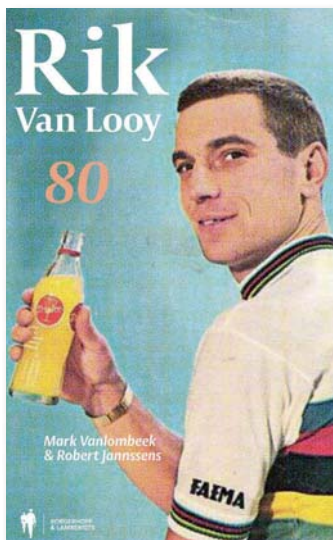
VOOR LIJF EN GEEST

Om te genieten beschikt de mens over zintuigen en cerebrale vaardigheden. Goed, lekker, aangenaam, interessant, verblijdend, boeiend, mooi, zacht, welriekend... Taal stelt al die woorden in verband met een positieve ervaring van een persoonlijkheid. Miles koos enkele boeken die u deze woorden zullen inspireren.

DE KEIZER

Rik Van Looy wordt in december eerstkomend 80 jaar. Van Looy was een van de allergrootste wielrenners van de wereld. Twee wereldtitels, twaalf klassieke zeges, 40 etappezeges in de grote rondes... De auteurs praatten met Van Looy, maar ook met zijn knechten, tegenstanders, ploegleiders en vrienden. Daaronder ook Herman Van Rompuy, al heel lang een van Van Looy's grootste fans.

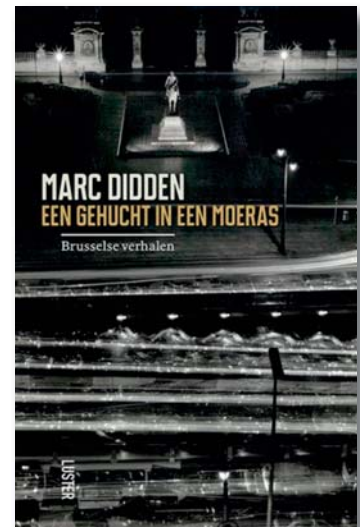
Rik Van Looy 80 - Mark Vanlombeck en Robert Janssens - Borgerhoff & Lamberigts

BRUSSELS BY DAY

Marc Didden, journalist, filmmaker en auteur, leeft en houdt van Brussel. En dat vertelt hij op een manier die zowel Brusselaars als pendelaars zal aanspreken: kritisch en recht uit het hart. Het is geen klassieke gids, maar je vindt nauwelijks iets beter om de stad te kennen.

Een gehucht in een moeras - Marc Didden - Luster

SPREKEN EN ZEGGEN

De focus van communicatie ligt vandaag sterk op de vorm. En dat terwijl de inhoud toch zou moeten primeren. Een goede voorbereiding is een must voor wie sterk wil communiceren. Dit boek bezorgt een inzicht in de basisbeginselen van communicatie met een groot publiek. Auteur Frank Van Oss is al 20 jaar coach in communicatie voor ministers, partijvoorzitters en zelfs Belgische popgroepen.

Spoken is goud - Frank Van Oss - Lannoo Campus

MODERNIST CUISINE

NIEUWE GASTRONOMIE VOOR THUIS

Na de keukenbijbel 'Modernist Cuisine, The Art and Science of Cooking' publiceert Taschen 'Modernist Cuisine at Home'. Was de eerste editie in zes delen eerder bedoeld voor chefs en gevorderden, dan richten de auteurs zich deze keer tot iedereen die thuis iets origineels en lekker wil maken.

Modernist Cuisine at Home - Nathan Myhrvold en Maxime Bilet - Taschen

NA DE GASTRONOMIE, HET GELUK...

Begin 2013 poogden Klara-radioman Pat Donnez en psychiater Dirk De Wachter om via gesprekken gevolgd door 'te doens' en 'niet te doens' een gebruiksaanwijzing van het leven te verzamelen in zes thema's die het geluk kunnen beïnvloeden: het brein, seks, geld, (geen) werk, de ander en abnormaliteit en eindigheid.

Dat heet dan gelukkig zijn - Pat Donnez en Dirk De Wachter - Borgerhoff & Lamberigts

DAT HEET
DAN
GELUKKIG
ZIJN

PAT DONNEZ & DIRK DE WACHTER

MEASURES TIME. AND THE DISTANCE BEYOND AVERAGE.

Portuguese Chronograph Classic.

Ref. 3904: Portugese ontdekkingsreizigers staan vandaag de dag nog steeds in ons collectief geheugen gegrift vanwege hun letterlijk grensverleggende prestaties. Datzelfde geldt voor dit horloge, een elegante verwijzing naar zijn legendarische voorganger uit de jaren 30 met prachtig aangebrachte Arabische nummers en dubbele secondenring. Gelukkig kunnen heden-daagse stuurlii net zo goed uit de voeten met de Chronograph Classic. Met dit door IWC ontwik-

kelde automatische 89361-kaliber uurwerk met 68 uurs-gangautonomie heb je altijd de wind in de zeilen, wat je ook voor de boeg hebt. Of je nu aan het roer van een historische driemaster of een moderne jacht staat, dankzij de ongeëvenaarde technologie en het klassieke ontwerp ga je zeker overstag. **IWC. ENGINEERED FOR MEN.**

Mechanisch IWC-manufactuur-uurwerk, Automatisch opwindsysteem, 68 uur gangreserve bij volledige opwinding, Datumweergave, Stopwatchfunctie, Uren- en minutentellers

gecombineerd in een subdial op 12 uur, Flyback-functie, Saffierglazen deksel, Waterdicht 3 bar, Diameter 42 mm, 18-karaats roodgoud

Gilson Hilton Hotel, Antwerpen, +32 3 226 74 33 | Horloges Slaets Antwerpen, +32 3 213 50 80 | Ginotti Antwerpen, +32 3 231 56 92 | De Greef Brussel, +32 2 511 95 98 |
Gilson Brussel The Hotel, Brussel, +32 2 512 86 99 | Hall of Time Brussel, +32 2 539 34 50 | Heursel Gent, +32 9 264 29 29 | Gilson Hasselt, +32 11 23 10 91 |
Gilson Knokke, +32 50 61 21 26 | George Leuven, +32 16 22 28 16 | Piron Joaillerie Luik, +32 42 23 41 78 | Juwelier Haesevoets Waregem, +32 56 61 07 36 | Belgian Sky Shops
Brussels National Airport, Zaventem, +32 2 715 10 26 | J Molitor Horloger Luxemburg, +352 22 44 90 | Windeshausen Luxemburg, +352 27 44 95 91

IWC Schaffhausen, Switzerland. www.iwc.com. For more information please call +31 207 110 868 or email concierge.europe@iwc.com

IWC
SCHAFFHAUSEN

CINEMA, OPERA EN BALLET

Je hebt geen retourtje Londen, Moskou of New York meer nodig om opera- of ballet te zien dat niet naar België komt. Voortaan kunt u deze producties in real time bijwonen in een van de grote filmzalen die ze haarscherp op het witte doek projecteren. Sommige zijn ondertussen ook verkrijgbaar op dvd.

CULTURELE KUNG FU

Het is geen echte Bruce Lee, maar de link is niet zo vergezocht. Wong Kar Wai verenigt de grootmeester zaliger met Ip Man en zijn homologo Gong Er. We staan aan de vooravond van de Japanse invasie in 1936. Een liefdesverhaal in een land in chaos. Als bonus een documentaire van 32 minuten getiteld 'Op de Weg van de Grootmeesters'.

The Grandmaster - Wong Kar Wai - Cinéart

GEDANSTE LEGENDE

We kennen allemaal het sprookje van Doornroosje van Charles Perrault en de gebroeders Grimm, of toch de filmversie van Walt Disney. Het gelijknamige ballet op de muziek van Tchaikovsky is minder gekend. De Engelse choreograaf Matthew Bourne, bekend van zijn mannelijke versie van het Zwanenmeer, zal daarin verandering brengen...

Sleeping Beauty - Tchaikovsky - Matthew Bourne - Deutsche Grammophon

HOMMAGE

De in oktober overleden theater- en filmmaker Fransman Patrice Chéreau (foto) regisseerde 'Wozzeck' van Alban Berg, gebaseerd op het toneelstuk van Georg Büchner. Geniet van dit ongelofelijke spektakel dat in de staatsopera Unter den Linden in Berlijn werd opgevoerd door Daniel Barenboim. Alleen maar 'schoon volk'!

Wozzeck - Alban Berg - Daniel Barenboim - Patrice Chéreau - EuroArts

GEDWONGEN PROSTITUTIE

Bernd Alois Zimmermann heeft één opera gecomponeerd: 'Die Soldaten', dat lang werd beschouwd als onspeelbaar wegens de multimedia-eisen en de speciale uitrusting. De Salzburger Festspiele hebben hem vorige jaar in een gedurfd encenering van Alvis Hermanis opgevoerd. De boodschap van het verhaal van Marie en Stolzius is dat niemand ooit een prostituee wordt, tenzij onder dwang...

Die Soldaten - Bernd Alois Zimmermann - Ingo Metzmacher - Alvis Hermanis - Unitel Classica

MISKENDE WAGNER

De derde opera van Richard Wagner is niet zijn meest bekende. Hij werd nochtans goed onthaald in het Théâtre du Capitole van Toulouse, waar hij werd opgevoerd in een minimalistische en kritische regie van Jorge Lavelli en onder muzikale leiding van de in Israël geboren Wagner-meister Pinchas Steinberg.

Rienzi - Richard Wagner Pinchas Steinberg - Jorge Lavelli - Opus Arte

MESURE ET DÉMESURE*

TONDA 1950

Rose gold

Ultra-thin automatic movement

Hermès alligator strap

Made in Switzerland

www.parmigiani.ch

PARMIGIANI
FLEURIER

* EXACT AND EXCITANT

HALL OF TIME AVENUE LOUISE 75R, PLACE WILTCHER'S, BRUSSELS, TEL. +32 2 539 34 50

HEURSEL 1745 LANGEMUNT 2, GENT, TEL. +32 9 264 29 29

Elke ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

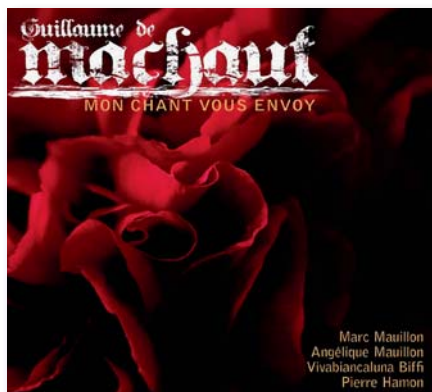
MUZIEK & POEZIE

De term singer-songwriter op zich is vrij recent, maar het fenomeen is van alle tijden. De traditie van wederzijdse beïnvloeding tussen muziek en poëzie bestaat immers al van oudsher, getuige de werken van enkele grootmeesters uit de oude en klassieke periode.

EEN STER UIT DE 14DE EEUW

Guillaume de Machaut (1300-1377) werd door zijn tijdgenoten beschouwd als de grootste poëet en componist van de 14de eeuw. Als een echte avant-gardemusicus componeerde hij liederen die zijn eigen tijdperk in vraag stelden. Fluit, harp, viool, luit en tamboerijn voeren ons terug in de tijd.

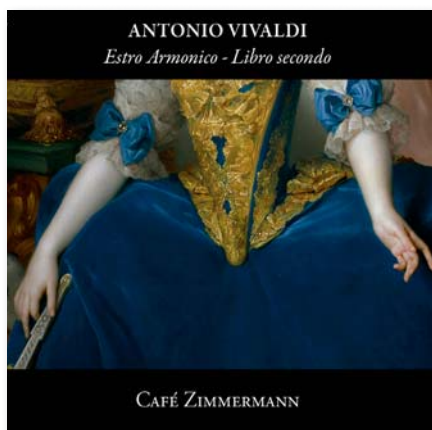
Guillaume de Machaut - Mon chant vous envoy, onder leiding van Pierre Hamon - Eloquentia

HET BEGIN VAN ALLE ROEM

Niet zijn hit 'De Vier Seizoenen', maar het opus 'Estro Armonico' betekende voor Antonio Vivaldi zijn grote doorbraak. Zelfs Bach heeft ooit de moeite genomen enkele concerto's uit dit oeuvre aan te passen voor klavecimbel en orgel. Café Zimmermann levert een moedige maar doordachte interpretatie.

Antonio Vivaldi - Estro Armonico - Libro Secundo - Café Zimmermann - Alpha

EEN ACTIEF DECENNIUM

De Noorse artieste Ane Brun, waar we het in ons vorige nummer ook al over hadden, schrijft in het Engels en componeert in een universele taal. Na haar meest recente album 'Songs', een verzameling van 32 liedjes uit de voorbije tien jaar van haar carrière, volgt nu een rist nieuwe werken die uw luisterend oor echt verdienen.

Ane Brun - Rarities - V2 records

AMOUREUZE KLANKEN

Joseph Haydn (1732 - 1809) was ongelukkig getrouwd en startte in 1789 een muzikale en later ook amoureuze briefwisseling op met een piepjonge Maria Anna - Marianne - von Genzinger. Zijn sonate in b mol groot is aan haar opgedragen. Lucas Blondeel verzorgt de liefdevolle uitvoering.

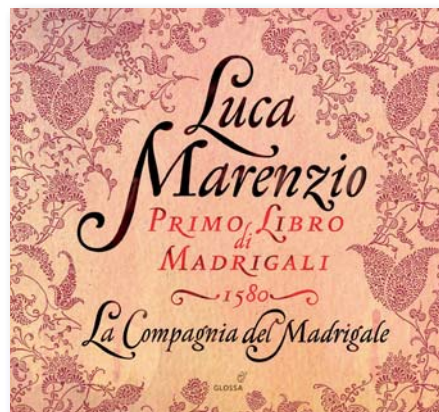
Joseph Haydn - Für Marianne - Lucas Blondeel - Cypres

HOMMAGE AAN EEN MINDERE GOD

Alhoewel minder beroemd dan Monteverdi of Gesualdo, staat Luca Marenzio (1553-1599) toch bekend als een van de belangrijkste madrigalenschrijvers. Zijn ruim 400 composities werden verzameld in 24 boeken, waarvan het eerste verscheen in 1580 in Venetië. Lichtvoetige interpretatie door een groep die zich toelegt op het genre.

Luca Marenzio - Primo Libro di Madrigali - La Compagnia del Madrigale - Glossa

Samsung
GALAXY Note 3 + Gear DESIGN YOUR LIFE

Visually Elegant, Intellectually Powerful. Helping you achieve your life's work every day.

Koop een Galaxy Note 3 en ontvang een **CASHBACK van € 100**. Als u een Galaxy Note 3 koopt EN een Galaxy Gear, ontvangt u een totale **CASHBACK van € 200**.

Actieperiode: 9/11/2013 - 31/12/2013.
Meer info: www.samsung.com/promotion

DE JUISTE KEUZE

Niemand nieuwsgieriger dan Agnes, zeker als het om eten en drinken gaat. Dagelijks leert ze nog iets bij. En omdat ze graag alles met ons deelt, ontdekken we zelf ook nog een en ander.

December, Sinterklaas, kerst, oudejaar. Het begint te jeuken. Wat zal er op tafel komen? Wordt het traditioneel met kalkoen en kerststronk? Of maak ik het me naar goede gewoonte weer makkelijk met een variatie van oesters en een dessertbuffet? Keuzestress, het is een fenomeen dat zich niet alleen bij de jaarwis-

seling of andere feesten voordoet. Het kan elke dag weer de kop opsteken. In de supermarkt, bijvoorbeeld, waar er evenveel soorten ontbijtmuesli zijn als zakjes kattenvoer. Kiezen, kiezen, kiezen. Neem ik een maïskip mee, of maak ik een omweg naar de bekende *poelier* voor een Bressekip en eitjes. En pik ik op de terugweg ook een biologisch groentenpakket mee? Stress!

VERVREEMD

Het was een spotje op CNN dat me aan het denken zette. Ik was ver van huis, in een hotelkamer, en zat op mijn bed voor de televisie met een fles wijn en een bakje olijven.

Op het scherm zag ik een dikke vrouw lopen langs een baan in een open vlakte, u kent ongetwijfeld wel dat typische voorbeeld van een

obese Amerikaanse met een spannende legging en een tent van een T-shirt. Na een tijdje doemden op: een McDonalds en een Burger King. Daarna beelden van een groentekraam met paprika's en tomaten. Alsof de hemel van het paradijs open spleet. 'Meer dan 72.000 mensen in Charlotte, North Carolina, leven in een voedselwoestijn' vertelde een vrouwenstem. 'Toegang tot verse groenten en fruit is een mensenrecht.' Euh? In de ontwikkelde, westerse wereld? Het ging nu eens niet over ondervoede kindjes in Afrika, maar integendeel, over teveel aan eten.

Wat een kloof gaapt er, dacht ik, tussen die dikke vrouw, die enkel supersize ongezond eet en wat ik dezelfde morgen in al zijn glorie opgestapeld zag liggen op de zuiderse markt. Torens glimmende appels en perziken, piramides van tomaten, aardbeien en meloenen, boontjes en komkommers. Niet één soort tomaten, maar vijf of zes. Hoe normaal zijn wij dat gaan vinden, dat er niet alleen elke dag voldoende voedsel voor ons is, tegen redelijke prijzen, maar meer dan dat, dat we keuze te over hebben en dat we daar niet meer bij stilstaan. Wie het voor ons heeft gekweekt, gevangen, geplukt, schoongemaakt, ingepakt, vervoerd?

Ik sprak onlangs de Nederlandse professor Louise Fresco, gespecialiseerd in landbouwkunde. Ook zij blijft er op hameren: wij moeten absoluut even stil staan bij waar al dat verse voedsel vandaan komt. Want ondanks alle kookprogramma's en receptenboeken zijn we vervreemd geraakt van ons voedsel. Als mijn vriend zegt dat hij 'lappen dood rund in de pan gooit' griezelt iedereen. Dat horen we niet graag, net zomin als we eraan worden herinnerd dat een rechthoekig 'kabeljauwhaasje' onder folie ooit een vis was die een grote haak in zijn bek heeft gekregen. De Braziliaanse

'MODERNE CHEFS BRENGEN ONS TERUG DICHTER NAAR HET PRODUCT'

sterrenkok Alex Attala veroorzaakte onlangs ophef omdat hij tijdens een voedselsymposium op het podium een kip slachtte. Ook hij wou ermee aantonen dat de mens onderdeel is van de natuur en dat koken een manier is om natuur en cultuur te verbinden.

CHAPEAU

Ja, er is een tegenbeweging aan de gang, moderne chefs brengen ons opnieuw dichterbij het product. De Flemish Foodies serveren liever een duif uit Steenvoorde, dan een uit de Bresse. De eigenaar van de grote brasserieën Pakhuis, Dock's en Quincaillerie kweekt op zijn boerderij in Frankrijk kippen en varkens. En door oesterkwekers naar hier uit te nodigen worden de producenten in het zonnetje gezet. Veel restaurants leggen weer herkenbare stukken vlees en eenvoudige groente als bietjes en wortel op het bord, een reactie op de stippen en lijnen, schuim en sapjes, crèmes en puree, ver van het product.

Zelf zijn we trots op de courgetten en tomaten die we op ons terras hebben gekweekt. Volkstuinjes zijn weer helemaal in trek en Michelle Obama gaf het goede voorbeeld door voor de kinderen een moestuin aan te leggen. Het gaat de goede richting uit, maar het zou wel ongelooflijk naïef zijn om te denken dat we op die manier in al onze noden kunnen voorzien.

Daarom, bij deze, eens een ongewone nieuwjaarswens: Laten we toch een keer onze hoed afnemen voor al diegenen die maken dat we elke dag keuze te over hebben. Driewerf hoera voor de boeren, de vissers, de kwekers, de plukkers. En tot slot ook hoera voor diegenen die maken dat het allemaal hygiënisch bewerkt tot in de winkel of op de markt wordt gebracht. Het moeten niet altijd de chefs zijn die in het zonnetje staan. ■

DE BESTE CHAUFFEUR ALLER TIJDEN?

Met negen rallywereldtitels is Sébastien Loeb veruit de beste ooit. Een levende legende, en tegelijk een doodgewone kerel uit de Vogezes. Hij stopt met rallyrijden, Miles zwaait hem uit.

TEKST: HANS DIERCKX # FOTO'S: ARCHIEF

Maak je geen zorgen, nog één of twee jaar en ik stop ermee.' Die zin heeft Loeb's moeder heel vaak gehoord van hem. 'Ergens moet het haar telkens hebben gerustgesteld', vertelt de Fransman. 'Mij tegen 180 km/u tussen bomen of rotsen zien scheuren, altijd op het scherp van de snee, dat is niet noodzakelijk de droom die een moeder voor haar zoon voor ogen heeft. Ze is gestorven enkele dagen voordat ik officieel mijn afscheid aankondigde. Zij die al zo lang op die beslissing wachtte. Ik had haar voordien wel al op de hoogte gebracht en haar ervan verzekerd dat het ditmaal geen loze belofte zou zijn. Maar heeft ze me geloofd?'

De afscheidsrally op het hoogste niveau zou uiteindelijk een jaar later plaatsvinden, in oktober 2013. Het werd een vreemd pensioensfeestje, daar in de Elzas. Net zoals die andere Franse sportieve grootmeester, Zinedine Zidane, eindigde Loeb's briljante carrière met een misstap. Zidan's afscheidsmatch was een WK-voetbalfinale, waar hij in de verlengingen met rood van het veld werd gestuurd. Een zielige exit voor een van de meest begaafde spelers ooit. Loeb's zwanenzang is even bizar. Halfweg de Rally van Frankrijk, voor een uitzinnig publiek in eigen streek, maakt de negenvoudige wereldkampioen een van zijn zeldzame foutjes. Tegen hoge snelheid schuift hij van het natte asfalt en gaat over de kop het bos in. Nog tijdens de koprol vraagt Loeb doodkalm aan zijn copiloot Daniel Elena 'ça va?' Wanneer ze op hun dak geland zijn, mompelt die laatste gelaten 'et bien, voilà'. Einde rally, einde carrière, een gebruikelijk *accident de parcours*. Maar feitelijk was het werk al langer af.

HOOFD KOEL HOUDEN

Je moet op YouTube de beelden maar eens opsnorren, de reactie van het duo oude rotten tekent de rijpheid

en de kalmte die de sleutel is tot hun ongeëvenaarde succes. Piloten hebben sowieso al de fascinerende gave nuchter te blijven in situaties waarin bij gewone stervelingen de adrenaline het roer zou overnemen.

Loeb is wat dat betreft nog een tand extremer.

Een mooi voorbeeld kregen we vorig jaar in de Akropolis Rally. Loeb ligt aan de leiding, maar ergens halfweg een etappe krijgt hij een lekke band. Een ernstig probleem, zou je denken. Niets daarvan, hij parkeert zijn wagen aan de kant en terwijl hij hem met de hand opkrikt is Elena het wiel al aan het los-schroeven. We zijn getuige van een perfect geoliede samenwerking en minder dan anderhalve minuut later stuiven ze alweer volgas weg. Zijn concurrent Latvala, nauwelijks enkele seconden achter hem in de stand, krijgt net hetzelfde probleem. Hij beslist door te vlammen met een kapotte band, breekt uiteindelijk zijn wiel, verliest minuten en elke kans op een zege. In extreme omstandigheden het hoofd koel houden, het is slechts enkelingen gegeven.

ONDER VRIENDEN

Niet dat Loeb een ijskast is. Zijn persoonlijkheid is die van de teruggetrokken familieman. Een rol die niet altijd strookt met zijn status, met name in Frankrijk is de piloot een rockster, een godheid bijna. Er staat een wassen beeld van hem in het Musée Grévin, zowat het Franse Madame Tussaud's, en hij is gekroond tot ridder in het Légion d'Honneur. Groot gezelschap is hem niet vreemd, al hangt hij liever rond tussen zijn vertrouwensmensen.

Met zijn vrouw Séverine als copiloot rijdt hij één keer per jaar een 'kleine' rally (zoals die van de Condroz vorige maand), puur voor de leut. Toen we hem dit jaar volgden voor, tijdens en na zijn recordexploot op Amerikaanse Pikes Peak hing hij vaak rond met zijn jeugdvriend Denis, die hij op een retourtje in business class had getrakteerd. ▶

De eerste wereldtitel in 2004 vieren in de armen van mentor Guy Fréquelin.

Loeb met copiloot en boezemvriend Daniel Elena.

‘NIET MIS VOOR EEN ELEKTRICIEN UIT EEN STADJE IN DE ELZAS’

‘Als ik denk aan mijn jeugd vrienden die hard werken in de bouw of in de fabriek, dan weet ik weer dat ik enorm geprivilegieerd ben.’

Vraag Loeb naar zijn mooiste herinnering en hij vertelt over hoe hij drie jaar terug in eigen streek wereldkampioen werd. ‘Het was de eerste keer dat de Rally van Frankrijk in mijn thuisstad Haguenau werd gereden. Er lag veel druk op mijn schouders, maar ik deed mijn best het niet te tonen door me terug te trekken en het te blokkeren. Ik was zo opgelucht toen we de finish haalden.

Daar wereldkampioen worden, had ik nooit voor mogelijk gehouden. Ik toon mijn emoties niet snel, maar toen ik na de finish naar mijn vrouw en enkele vrienden ging, kon ik mijn tranen niet meer bedwingen.’

Loeb is er ook de man niet naar om in talkshows de vrolijke grapjas te gaan uithangen. Tijdens in-

terviews neemt hij steeds dezelfde pose aan: één hand in de zij, met de andere tikkend tegen zijn bovenbeen. Met wild gebalde vuisten en verbeterden blik een podium bestormen en champagne in het rond spuiten, is evenmin zijn kopje thee. Zijn eerste wereldtitel in 2004 vierde hij bijvoorbeeld met een eenvoudige achterwaartse salto. Een trucje dat hij nog in de mouw had van toen hij als jonge turner regionale kampioenschappen won.

EEN PAAR DUIZEND EURO

Diezelfde hang naar rust en geborgenheid heeft ook zijn carrièrekeuzes bepaald. Jobhoppen is nooit zijn ding geweest. Sinds Citroën Racing-chef Guy Fréquelin hem begin jaren 2000 onder zijn hoede neemt, heeft hij nooit meer met wat anders gereden. Hij overwoog serieus aanbiedingen van Ford en Volkswagen, maar bleef uiteindelijk altijd

trouw aan zijn stal. Als Fransman in een Franse auto en een Frans team, Loeb voelde zich goed tussen zijn mensen en had weinig zin in avontuurtjes. Het team uit Versailles liep als een Zwitsers horloge en schonk hem tussen 2004 en 2012 negen opeenvolgende wereldtitels.

Het had ook allemaal anders kunnen lopen, zo beeft hij heel goed. Loeb: 'Toen ik tiener was, gingen de meeste van mijn vrienden naar fuiven om achter de meisjes aan te zitten. Terwijl ik eerder zat te prutsen aan bromfietsen en later aan auto's. Om eerlijk te zijn, in die tijd had ik geen idee wat ik zou aanvangen met mijn leven.'

Zijn eerste auto is een Renault 5 GT Turbo, waarmee hij 's nachts de wegen in de buurt onveilig maakt. Tot die op mysterieuze wijze kapotgaat... In 1998 is Loeb nog elektricien in Haguenau, wanneer hij zijn eerste stappen in de rally zet. 'Ik

crashte mijn Citroën Saxo. En toen we hem weer hadden opgebouwd, reed ik hem tijdens het testen meteen opnieuw kapot. We hadden geen geld om hem nog eens te herstellen, ik dacht dat mijn carrière over was nog voor ze echt was gestart. Ik dacht nog niet aan het WRC, alleen aan rally's rijden. En ik won ook mijn eerste koersen, maar na die crash vreesde ik echt eventjes dat alles al voorbij was.' Zoals zo vaak bij briljante carrières zijn het net die paar bankbiljetjes die het verschil maken op het kruispunt tussen het pad naar de eeuwige roem en een gezapig leventje als elektricien in de Elzas.

ALLE RECORDS

De rest lees je in de geschiedenisboeken. Of in het Guinness Book of Records. Negen wereldtitels, dubbel zoveel als de eerstvolgenden in de stand (Juha Kankkunen en Tommi Mäkinen) ▶

DE 7 MOMENTEN VAN LOEB

Rally San Remo 2001

Loeb's eerste WK-rally met een Citroën. In de laatste etappe maakt hij nog 20 seconden goed op Gilles Panizzi. Voor de overwinning komt hij echter net te kort. Achteraf hangen alle teams aan de lijn, een ster is geboren.

Rally van Zweden 2004

Sinds de eerste editie in 1950 had nog nooit een niet-Scandinaviër de verschrikkelijke Rally van Zweden gewonnen. Loeb is de eerste die de lokale specialisten kan kloppen in de sneeuw. Alleen Ogier deed het hem sindsdien na.

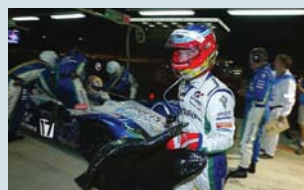
Rally van Corsica 2005

De beruchte Tour de Corse bestaat in 2005 uit 12 chronoritten. Loeb en Elena winnen ze simpelweg allemaal en eindigen 2 minuten voor de Ford Focus van Toni Gardemeister. Een staaltje van de totale dominantie waarmee de Fransman regeert.

24 Uren van Le Mans 2006

Zijn tweede deelname aan 's werelds grootste etmaalrace. Loeb wordt aan het stuur van een Pescarolo meteen tweede (samen met Franck Montagny en Eric Hélary), achter een Audi. In de toekomst wil hij nog deelnemen in de 24 Uren van Le Mans.

samen. En ook 78 WK-overwinningen, net niet de helft van het aantal rally's waarin hij aan de start verscheen. We kunnen nog even doorgaan, zowat elk denkbaar rallyrecord heeft Loeb op zijn naam gezet en de kans is klein dat iemand ooit beter doet.

Hemzelf boeien de records niet zo, voor de zoon van een leerkracht wiskunde is zijn affiniteit met cijfers beperkt. Het enige wat hij wil, is rijden. 'Dat is wat ik ga missen aan de rally's, het gevoel dat je krijgt wanneer de auto tegen heel hoge snelheid glijdt op gravel of sneeuw.' Of zijn verleden als turner hem daarbij helpt? 'Ik krijg die vraag geregeld, maar ik denk niet dat het veel verschil maakt. Een rallyauto besturen is uiteindelijk toch iets helemaal anders dan zwaaien op de brug met gelijke leggers. De zaken die je daar rond leert, zoals evenwicht en discipline, helpen allicht wel. Die balans en het talent om in de gegeven ruimte te bewegen zijn belangrijk, maar het gevoel is dat nog meer. Het moet natuurlijk aanvoelen, en ik heb dat nogal.'

DE BESTE OOIT?

Is hij, los van de cijfers, echt de grootste ooit? Het is een toogdiscussie die tot het ochtendgloren kan duren. Verschillende tijdvakken vergelijken is moeilijk, in de jaren '80 had je ook al Walter Röhrl en een heel leger Scandinaviërs die buitenaardse dingen deden met de monsterlijke Groep B-raketten. Kankkunen en Mäkinen daarna: elk vier wereldtitels.

Loeb krijgt vaak onder zijn neus gewreven dat hij een deel van zijn succes dankt aan de zwakke tegenstand, nog voer voor zo'n toogdebat. Zelf noemt hij Petter Solberg, Marcus Grönholm en Mikko Hirvonen als zijn scherpste rivalen. Onze landgenoot Sven Smeets, destijds teammanager bij Citroën, wierp toen we hem enkele jaren geleden interviewden een ander licht op de zaak: 'Loeb heeft drie periodes gehad waarin hij telkens de sterksten van die tijd heeft verslagen. Eerst kleppers als Carlos Sainz en Colin McRae, daarna eeuwige rivaal Grönholm en nu jonge wolven als Sébastien Ogier en Mikko Hirvonen. Daarom is Loeb de allerbeste die ik ooit aan het werk heb gezien.'

De beste autoracer ooit, *tout court*? Beter dan Schumacher, Senna, Ickx, Fangio, Kristensen, Moss, Prost en al die anderen? Vraag het aan tien experts en je krijgt wellicht evenveel verschillende antwoorden. Schuif echter de subjectieve argumenten en de nostalgische bedenkingen opzij en je moet vaststellen dat er in de autosport nooit eerder iemand is geweest die zijn discipline een vol decennium heeft weten domineren.

SPREKEND GEMAK

Maar wat hem nog het treffendst schetst, is dat Loeb alles schijnt aan te kunnen. Neem de klimkoers op Pikes Peak afgelopen zomer. Loeb had er nooit eerder gereden en ging met een speciaal voor hem gebouwde Peugeot de strijd aan met meervoudige winnaars als Rod Millen en Nobuhiro Tajima. Iedereen voelt dat een nieuw record in de maak is, alle druk rust op zijn schouders.

De manier waarop de Franse debutant ermee omgaat, is machtig om te aanschouwen.

Hij demonstreert zijn uitzonderlijke klasse en stuurt de woeste bolide foutloos de berg op. Het record vliegt aan flarden, meer dan anderhalve minuut gaat ervan af.

De allerbeste ooit? Zelden zagen we iemand met zo'n sprekend gemak zijn concurrenten reduceren tot gewone stervelingen. Loeb is een van de absolute grootmeesters in zijn sport. En zeer waarschijnlijk de allerbeste chauffeur sinds de uitvinding van de automobiel. Niet mis voor een elektricien uit een stadje in de Elzas.

Rally van Monte Carlo 2007

De wereldkampioen herstelt van een sleutelbeenbreuk en heeft met de C4 een gloednieuwe wagen. De aanpassingsperiode valt aardig mee, de tandem Citroën-Loeb start het seizoen met een zege, nummer vier van zeven overwinningen in de Monte Carlo.

Rally van Frankrijk 2010

De Rally van Frankrijk verhuist van Corsica naar de Elzas. Voor een extatisch thuispubliek pakt Loeb zijn zevende wereldtitel, plus de zesde constructeurstitel voor Citroën. Er is politie nodig om hem af te schermen van zijn fans.

Pikes Peak 2013

Peugeot keert voor één maal terug naar Pikes Peak en schakelt Loeb in om het monsterlijke 208 T16-prototype naar boven te katapulteren. Bij zijn debuut in Colorado rijdt hij meteen alle records aan flarden.

'IK DACHT DAT MIJN CARRIÈRE AL OVER WAS VOOR ZE GOED EN WEL WAS BEGONNEN'

STRIP-TALKER

Naast haar leven op het podium is Dita Von Teese met nog heel wat andere projecten bezig. Ze ontwerpt lingerie, leidt een magazine en is het gezicht voor Cointreau. Dit activiteitenpakket levert deze veertiger een unieke kennerspositie op in het (heuvel) landschap van de striptease. TEKST: SYLVESTRE DEFONTAINE

© Lingerie Von Folies by Dita Von Teese

Ze lijkt zo uit een doosje te komen. Stijlvolle kokerrok, feilloze maquillage, hagelwitte tanden en een stijlvol kapsel: de hoogpriesteres van de 'burlesque' belichaamt de perfectie. Maar als Dita von Teese haar kersenrode mond opent, smelt haar plastic uitstraling als sneeuw voor de zon. Haar discours ruikt niet naar commerce, maar geeft blijk van intellect en gewiektheid. Haar onderlegdheid heeft duidelijk meer om het lijf dan je zou vermoeden. Heather Renée Sweet, want zo heet ze echt, heeft alles te danken aan het podium. Ze werd geboren in een boerengat, maar heeft vandaaruit stevig aan haar droomleven getimmerd. Van duistere clubs waar ze voor een habbekrats uit de kleren ging, is ze beetje bij beetje de ladder opgeklimmen. Door hard te werken en strategische keuzes te maken heeft deze Amerikaanse de lompen van een verlepte stripteaseuse van zich af kunnen werpen. We zijn ver verwijderd van een of andere goedkope lapdance in een provinciestadje. Neen, dit is een sociaal geaccepteerde striptease die wereldwijd in de smaak valt. Net zoals haar grote voorbeeld Bettie Page, begrijpt Dita de kunst om naakt te suggereren. De Von Teese-stijl uit zich vandaag zelfs in zowel lingerie, cosmetica en likeur. Het lijkt ook allemaal mooi samen te gaan en inspireert de Amerikaanse om ook hierover een uitgebreid en vooral boeiend discours te voeren.

Wat is het fundamentele verschil tussen een klassieke striptease en een burlesque-show zoals die van u?

Het begrip burlesque-show stamt uit de Amerikaanse entertainmentwereld van de jaren '30. In die seksueel geladen optredens was de stripteaseact het hoogtepunt van de show. Maar omdat het ene deel uitmaakt van het andere, is het zinloos om de twee met elkaar te vergelijken. Een burlesque-show zonder striptease is gewoon niet mogelijk, punt. In de film 'Burlesque' met Cher en Christina Aguilera zit geen enkele naaktscène. Door deze langspeelfilm denkt het publiek dat burlesque alleen maar over zang en dans gaat. Maar ik wil de echte traditie volgen en dus wel striptease brengen.

Zowel in uw acts als in uw kostuums zit een continue aandacht voor het historische kader.

In alles wat ik in mijn leven onderneem, is er een grote aandacht voor originaliteit. Toen ik bijvoorbeeld in een lingeriewinkel werkte, wilde ik meer weten over de geschiedenis van ondergoed. Zo heb ik korsetten en kousen in vintagestijl ontdekt. En

toen ik nadien in een stripteasetent begon te werken, raakt ik geïntrigeerd door de achtergrond ervan. Ik wil altijd het waarom kennen.

Vindt u dat u in een slechte periode bent geboren?

Ik voel me erg goed in deze tijd. Ik hou van moderne technologie. Het gebeurt vaak dat ik niets van vintage draag.

Maar ik geef toe dat ik vaak zit te fantaseren over een teletijdmachine. En dan zou ik liefst naar het Parijs van de jaren '20 en '30 teruggaan. Ik zou heel graag tussen de koetsen wandelen, naast de vrouwen met hun korsetjurken en de mannen met hoge hoeden.

Droomde u als kind al van Parijs?

Ik wilde sterdanseres worden, niet om bekend te zijn, maar voor de prachtige kostuums en het glamourkantje. Ik woonde immers in een klein dorpje in Michigan en droomde ervan ballerina in Parijs te zijn. Ik was verzot op verhalen over Franse danseressen. Ik moest en zou dat land bezoeken. Ik wilde zelfs dat iedereen me met een Franse bijnaam aansprak.

En ziet de droom er nog hetzelfde uit, nu u er geregeld komt?

Ik was eigenlijk een beetje teleurgesteld bij mijn eerste bezoek. Nergens kwamen mijn Franse fantasieën tot leven, tenzij in de Crazy Horse. Ik heb hier enkele jaren doorgebracht en prachtige momenten gekend. En heb ik ook geleerd dat niet alles rozegeur en maneschijn is. Zelfs nu ik in Los Angeles woon, ga ik nog altijd regelmatig op bezoek in Parijs. Ik vind het leuk om heen en weer te reizen tussen deze twee totaal verschillende steden. Ik hou van de schoonheid van Parijs, van haar keuken, van haar hotelbars. Ik kan er extravagant gekleed op straat komen. In Los Angeles overheerst de oceaan, de eeuwige zonneshijn en de goedgeluimdheid van de mensen. Ik organiseer er avondparty's in mijn tuin, tussen mijn collectie wagens. Het is door mijn verblijf in Frankrijk dat ik besepte dat de VS ook zoveel prachtige dingen heeft.

De preutsheid van sommige Amerikaanse bevolkingsgroepen is berucht. Hebt u zelf ooit hinder ondervonden van bepaalde moraalgroeperingen of religieuze kringen?

In tegenstelling tot andere burlesque-artiesten, heb ik zelf nooit vijandige reacties gekend. De meeste kritieken gaan over het denigrerende aspect voor de vrouw. En de dag dat iemand mij daarover aanspreekt, dan zal ik die persoon weerwoord geven, want mijn publiek bestaat voor 80% uit vrouwen! ▶

© Lingerie Von Follies by Dita Von Teese

**'IK HEB HET
MOEILIK
OM DITA VON
TEESE ALS
EEN MERK TE
BESCHOUWEN.
WANT DITA BEN
IK IN DE EERSTE
PLAATS ZELF'**

En hoe komt het volgens u dat er zoveel vrouwen op uw shows afkomen?

Zij komen om dezelfde reden als degene die mij in dit beroep heeft geduwd: het gebrek aan vrouwelijke en sensuele rolmodellen om zich aan te spiegelen. Die vrouwen zien in mij een andere definitie van het woord sexy. Ik ben geen Gisèle Bündchen of Naomi Campbell. Ik houd niet van een gebruide huid of van bikini's. Ik verkies een blanke huid en ravenzwart haar. Ik heb gemerkt dat ik een ander type schoonheid kon lanceren dat geïnspireerd was op de mythische actrices van het Hollywood van vroeger. Mijn look is een creatie en iedereen mag er zich op inspireren. Tijdens mijn shows zie ik ook vaak vrouwen met een bleke teint, zwart haar en hoge hakken. Maar door hun unieke morfologie en etnische afkomst zien ze er elk toch anders uit. Een hele waaier aan niet-gestandaardiseerde schoonheden. Bovendien is mijn stijl heel eenvoudig aan te meten. Het enige wat je nodig hebt, is make-up en een krultang.

Mag ik zeggen dat uw bedoelingen ook een educatief aspect bevatten?

Het is mijn bedoeling om de mening van het publiek over striptease te veranderen. Want het merendeel van de mensen denkt dat een stripteaseuse enkel haar kleren uitdoet. Ik wil juist bewijzen dat het een echte job is. Ik kopieer ook niet zomaar een burlesque-show, ik stel een moderne versie voor van een historische traditie. Ik probeer de geest van de act te vatten en te vertalen naar 2013.

Heeft Heather nooit eens genoeg van Dita?

Ik heb nooit het gevoel dat ik een personage uitbeeld. Ik speel Dita Van Teese niet. Ik spreek niet met een accent of grote gebaren. Ik blijf mezelf in alle omstandigheden, zelfs op het podium. Maar natuurlijk voeg ik een beetje fictie toe aan mijn alter ego. Zeker in het begin van een carrière lopen de twee niet altijd gelijk. Zo was het bijvoorbeeld voor Margarita Cansino heel natuurlijk om Rita

© Lingerie Von Folies by Dita Von Teese

Hayworth te zijn. Norma Jeane Baker daarentegen had het wat moeilijker met haar personage Marilyn Monroe. Ik voel me op mijn gemak met Dita. Ik heb mijn imago ook helemaal zelf vorm gegeven, zonder enige hulp van een marketingteam. Ik maquilleer me nog altijd gewoon zelf, bijvoorbeeld.

Maar u bent wel een merk geworden!

Dat besef ik maar al te goed. Alhoewel ik het soms moeilijk heb om Dita Von Teese als een merk te beschouwen, want het gaat tenslotte toch over mezelf. Ik spreek daarom ook nooit over het merk Dita Von Teese. Met marketing heeft dit echt niet veel te maken. Ik zeg gewoon of ik iets goed of slecht vind, ik denk niet eerst na of mijn reactie wel bij mijn merk past.

Nu u niet alleen eigenaar van een lingerie- en een parfummerk, maar ook de ambassadrice van Cointreau bent, hebt u allicht minder tijd om op het podium te staan?

Niet echt. De passie voor de scène blijft. Ik ga trouwens binnenkort weer op tournee met mijn show. Maar na twintig jaar is het wel nodig om even stil te staan bij hoe ik de volgende twee decennia zal invullen. Ik krijg bovendien extra energie van de andere activiteiten en verantwoordelijkheden. Ik houd van de creatieve kant van deze projecten.

Knaagt de angst voor het ouder worden soms aan u?

Ik denk dat iedereen wel eens schrik heeft van aspecten die met ouder worden te maken hebben. Ik besef dat ik er naakt niet meer zo goed zal uitzien als nu. Maar er zijn ook voordelen. Ik zal terug kunnen eten wat ik wil. Ik zal er niet meer mee inzitten of een bepaalde uitspatting zichtbaar is op de scène. Ik zal ook mijn kledingstijl niet moeten aanpassen. Mijn moeder kan op haar 63 nog in mijn jurken en vice versa. Paris Hilton moet zich meer zorgen maken. Zij zal zich later niet meer kunnen kleden zoals vandaag. ■

CYBERSTER & MARGADITA

Enkele jaren geleden bracht Dita Von Teese haar show op smaak met cocktails. Gedurende enkele lange minuten kronkelde ze gracieus in een supersized glas. Daar zagen enkele alcoholmerken wel brood in en ze benaderden de diva met zakelijke voorstellen. 'Hun ideeën waren noch smaakvol, noch diepgaand. Ik heb dan ook systematisch bedankt. Tot Cointreau op de proppen kwam. Hun voorstel was wél heel verleidelijk en stijlvol. Met dit historisch sterke merk verliep de samenwerking al snel heel naturel. Ik moet geen moeite doen, ik hou echt van dit product.' Er is een totale synergie, waardoor Dita en Cointreau bijna onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Dita Von Teese maakt niet alleen het mooie weer in de campagnes en tijdens de talloze soirees van het merk, maar verleent ook haar naam en imago aan een cocktail (de MargaDita) en een tas (My Cointreau Evening Bag). Vandaag schakelt de samenwerking nog een versnelling hoger, naar het online niveau. Ook daar zal Dita op alle platformen van het merk verschijnen. Zoals bijvoorbeeld op Instagram, waar je haar drankjes ziet bereiden voor haar verjaardag. Maar ze zal ook een veel actievere rol opnemen. Die van online e-grand verslaggever. Ze zal naar eigen goeddunken foto's nemen van wat haar inspireert en deze van commentaar voorzien.

www.instagram.com/cointreau_officiel
www.cointreau-officiel.tumblr.com
www.youtube.com/cointreauofficiel

© Dita Von Teese pour Cointreau

DE LIEVE LUST

In tijden waarin alle erotische fantasieën instant gebotvierd kunnen worden op het internet, is het een must om het zinnelijke leven op smaak te brengen met meer dan louter virtualiteit. Miles zocht voor mevrouw alvast enkele kerstcadeautjes uit. TEKST: SERGE VANMAERCKE

Wat kwaliteitslingerie betreft, draait België mee aan de wereldtop. Het bedrijf Van de Velde in Schellebelle (vlakbij Gent) ontwerpt, produceert en commercialiseert luxelingerie onder drie merknamen: Marie Jo, PrimaDonna en Andres Sarda. Ze zijn marktleider in de Benelux en staan in de top-3 in talrijke andere West-Europese landen. Van de Velde stelt 1.560 mensen tewerk in België en het buitenland en realiseerde in 2012 een wereldwijde omzet

van 181,8 miljoen euro. De drie merken zijn samen goed voor diverse elegante lijnen voor alle maten: Prima Donna, Prima Donna Twist, Marie Jo en Marie Jo L'Aventure. Onlangs breidde de groep zijn portefeuille uit met het Spaanse merk Andres Sarda, dat erg sexy damesondergoed fabriceert. Om het internationale kaliber van onze landgenoten te demonstreren, presenteren we hen hier samen met andere topmerken als Chantal Thomass, Eres en Lou. Happy hunting, Kerstman!

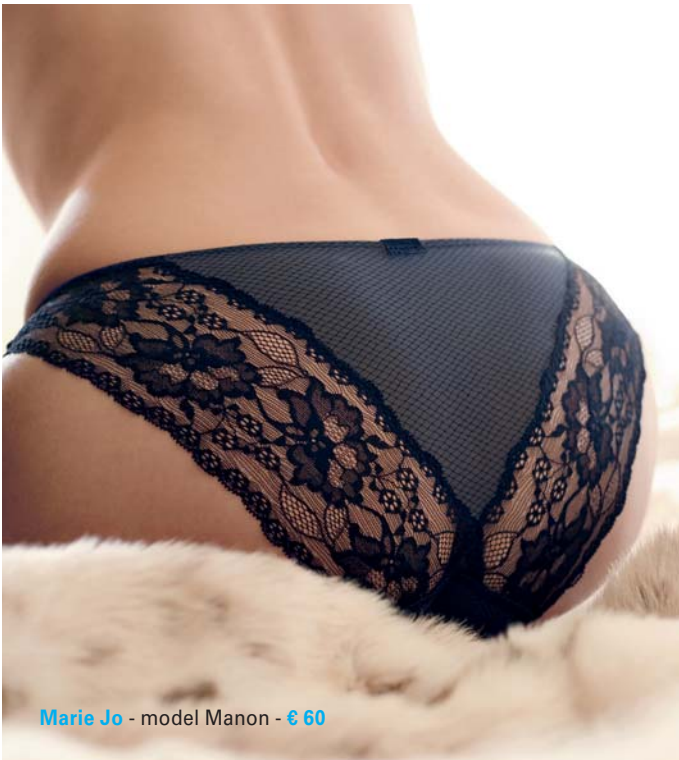
Andres Sarda - model Ginevra -
Beha € 180 - Slip € 95

Chantal Thomass -
model Starlette - Beha € 130 -
Jarretels € 120 - Slip € 90

Lou - model Sonia – Topje € 119 - Slip € 38

MOOIE NACHTEN

Op de vorige pagina's een mooi setje gevonden voor vrouwlief? Met de lange en rond de feestdagen natuurlijk ook romantische nachten in het vooruitzicht is het misschien wel een leuk idee om ook de slaapkamer nog eens in het nieuw te steken. Alvast enkele tips, om samen uit te kiezen.

Wekker Flip. Je moet het apparaat omdraaien om de wekker aan en uit te zetten (tien kleuren).
Lexon.

€ 39

Vanaf € 75 per stuk

Mohair plaid van **&Klevering.**

€ 123,50

Lampen Crystaled van puur kristal, voorzien van een led.
Seletti.

€ 34,90

Toch nog koude voeten? Warmwaterkruik Pill.
Authentics.

€ 49,95

Voor als het echt heel koud wordt. Dekbedovertreksets Narbonne **Hema** (200 x 200 cm) en Destination Barcelona **Sleepy** (240 x 220 cm).

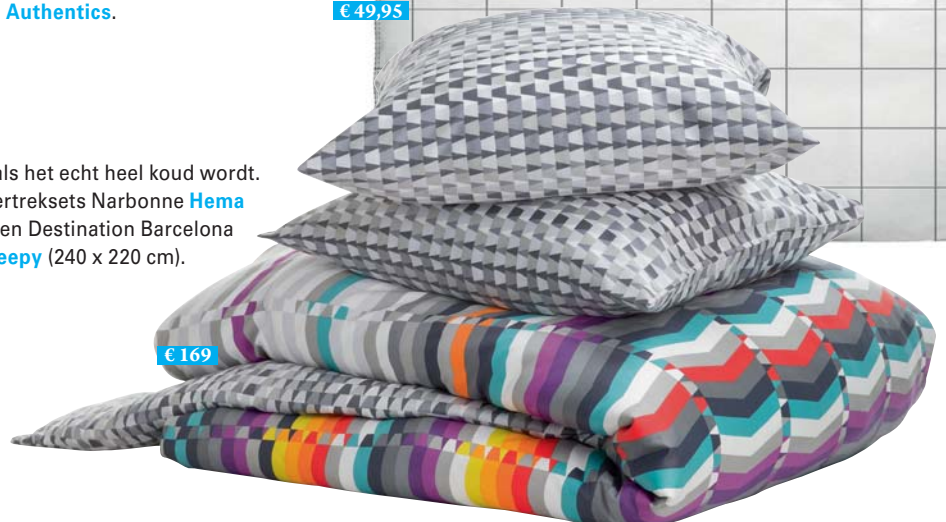

€ 495

Lamp Leimu (38 x 25 cm).
littala.

€ 169

Het Belgische magazine voor woonplezier

Nr.204 DECEMBER 2013 & JANUARI 2014 - € 5,50

Actief WONEN

HET BELGISCHE MAGAZINE VOOR WOONPLEZIER

2 nummers
voor slechts
€ 5,50

TRENDDOSSIER
WONEN, SHOPPEN, ETEN ...
IN 2014

GUERRILLASHOPPING
VIND JE CADEAUS
IN 2 UUR TIJD

HOT & COLD
SNEEUWBARBECUE

MOOI DE WINTER IN
3 ORIGINELE BEAUTYSALONS

Prettige feesten!

JE KERSTDECO IN WARMER KLEUREN, DENNENGROEN OF STIJLVOL WIT

Interieur- en lifestyleblad Actief Wonen: elke maand goed voor inspirerende woonreportages, actuele trenddossiers en het nieuwste op vlak van design.

DE EERSTE ROLLEN

ZIJ

Jurk in zwart fluweel **Elie Saab**, prijs n.b.
Halsketting **Cartier**, prijs n.b.

HIJ

Wit hemd in katoen **Hackett**, € 141
Zwarte blazer **Louis Vuitton**, € 1.800
Zwarte broek **Louis Vuitton**, € 700
Grijze stropdas in zijde **Boss**, € 74,95
Zwarte derbyschoenen **Hermès**, € 780
Horloge **Lange & Söhne** Saxonia Annual
Calendar Platine, € 49.800

WIJ MET Z'N TWEETJES

Fotoromans waren gedurende lange tijd de favoriete lectuur van onze moeders en grootmoeders. Het scenario was opgebouwd als een soort stripverhaal, waarbij de tekeningen vervangen werden door foto's en de personages zich in heel expressieve poses wroongen. Een flashback.

PRODUCTIE EN STYLING: PEDRO DIAS@TOUCH # FOTO'S: KURT ANTHIERENS # AUTO: JAGUAR F-TYPE # TEKST: JULES GEVAERT

DE PIJN VAN HET AFSCHEID

Topje in roze mohair **Louis Vuitton**, € 600

Rok **Louis Vuitton**, € 1.300

Schoenen in violette python, **prijs n.b.**

Nylons **Ormolu**, € 25

Horloge **Van Cleef & Arpels** Charms in
wit goud en diamantjes, € 19.800

Ring **Ebony** in ebbenhout, roségoud en
briljantjes, € 890

DE AARZELING

Zwart hemd in katoen **Hermès, € 340**
Donkergrijze broek in fluweel **Boss, € 379**
Zwarte broek in silk wool **Boss, € 299**
Grijze stropdas **Hugo Boss, € 75**

DE HERINNERING

ZIJ

Blazer in organzazijde **Sonia Rykiel**, **prijs n.b.**
Body **Eres**, € 310
Jurk in leder **Valentino**, **prijs n.b.**
Laarsjes **Fratelli Rosetti**, € 710
Halsketting in roségoud, matte onyx en briljantjes, € 4.500
Oorbellen in roségoud, matte onyx, en briljantjes, € 2.550
Armbandje in roségoud, matte onyx en briljantjes, € 18.750

HIJ

Grijs hemd in katoen **Hermès**, € 340
Bordeaux gilet en blazer in fluweel **Canali**, € 890
Broek in silk wool **Canali**, € 280
Donkerrode stropdas **Canali**, € 120
Derbyschoenen **Hermès**, € 780
Horloge Zenith **El Primero** Open roségoud, € 16.800

KLAAR VOOR DE VOLGENDE POSE

ZIJ

Zwarte body in zijde en kant **Eres**, € 650
Zwarte jumpsuit in zijde **Valentino**, prijs n.b.
Ring **Cartier**, prijs n.b.
Halsketting **Manalys**, prijs n.b.
Oorbellen **Manalys**, prijs n.b.

HIJ

Zwart hemd in katoen **Prada**, prijs n.b.
Pak in silk wool **Hermès**, prijs n.b.
Zwarte stropdas **Valentino**, prijs n.b.
Horloge **Baume & Mercier** Capeland, prijs n.b.

DE VERZOENING

ZIJ

Rok in zijde Christmas Collection, € 199

Zwarte body in wol Salvatore

Ferragamo, € 770

Badpak Timeless Eres, € 310

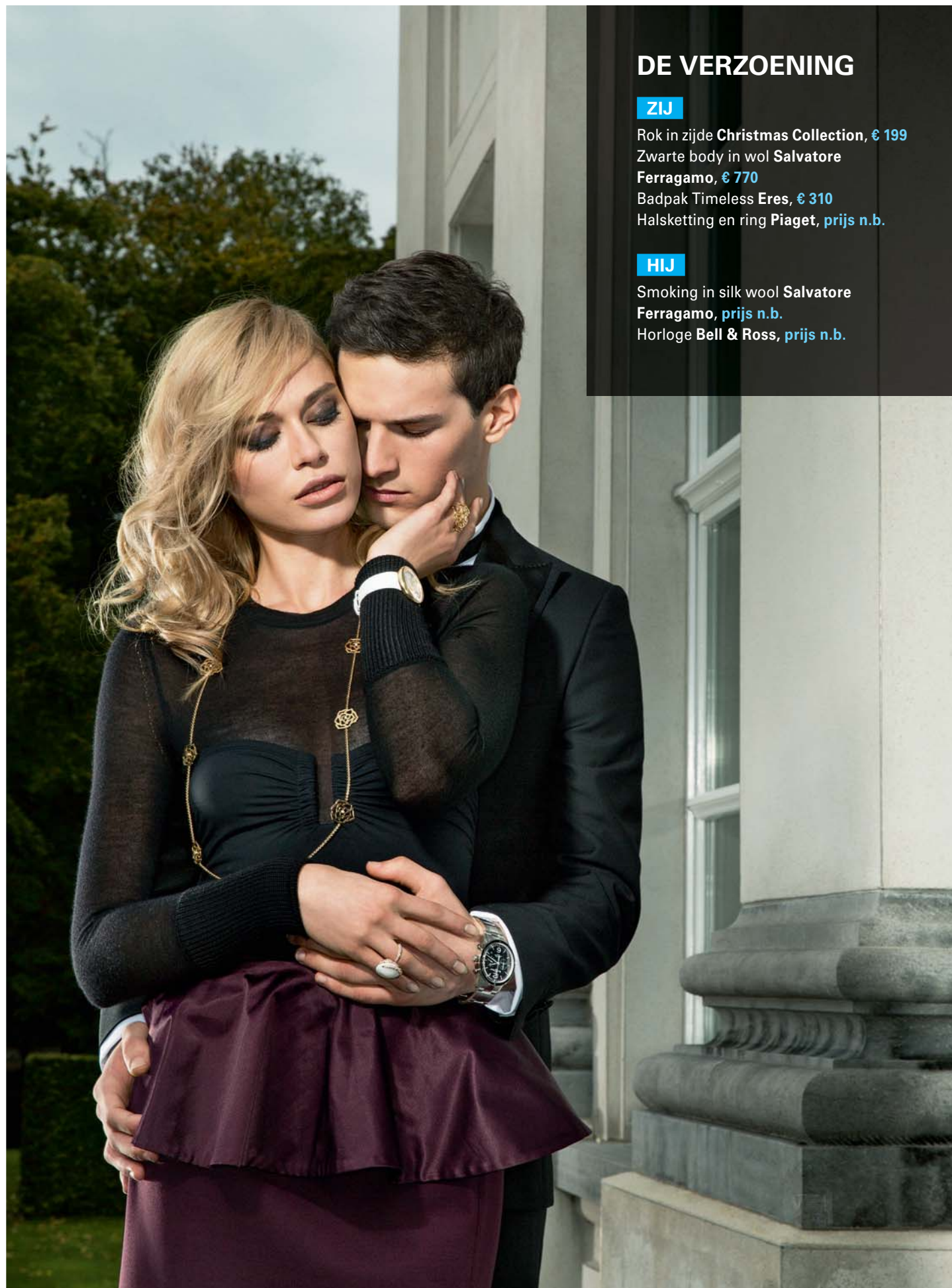
Halsketting en ring Piaget, prijs n.b.

HIJ

Smoking in silk wool Salvatore

Ferragamo, prijs n.b.

Horloge Bell & Ross, prijs n.b.

EEN NIEUW HOOFDSTUK...

ZIJ

Zwarte mantel **Paule Ka**, € 1.320

Zwarte body in wol **Salvatore Ferragamo**, € 770

Zwarte broek in wol **Paula Ka**, € 380

Schoenen **Salvatore Ferragamo**, € 595

Halsketting en hanger **Lace** in roségoud met briljantjes, € 2.350

Ring **Lace** in roségoud met briljantjes, € 2.150

Oorbellen **Lace** in roségoud met briljantjes, € 2.700

Horloge Ballon Bleu van **Cartier**, prijs n.b.

HIJ

Grijs hemd in katoen **Hermès**, € 340

Pak in silk wool **Z Zegna**, € 1.435

Stropdas in zijde **Boss**, € 75

Schoenen **Louis Vuitton**, prijs n.b.

Assistente styling:
Quirine Beukers
Assistente fotografie en
digital operator: Alan Jensen
Hair & make-up:
Elke Binnemans, Touch
by Dominique

Met dank
aan Jaguar

INFO KLEDIJ

Louis Vuitton

02/289.28.28

www.louisvuitton.com

Hugo Boss

02/534.27.52

www.hugoboss.com

Ermenegildo Zegna

02/511.41.57

www.zegna.com

Salvatore Ferragamo

02/511.46.25

www.ferragamo.com

Hackett

02/502.73.24

www.hackett.com

Fratelli Rossetti

www.fratellirossetti.com

Hermès

02/511.20.62

www.hermes.com

Canali

www.canali.it

Paule Ka

02/513.62.42

www.pauleka.com

Sonia Rykiel

www.soniarykiel.com

Eres

02/539.19.68

www.eresparis.com

Prada

www.prada.com

Valentino

www.valentino.com

INFO HORLOGES & JUWELEN

Bell & Ross

www.bellross.com

Baume & Mercier

www.baume-et-mercier.com

Cartier

02/537.51.61

www.cartier.com

Lange & Söhne, Zenith,

Van Cleef & Arpels

De Greef

Boterstraat 24-26

1000 Brussel

02/511.47.48

www.iwc.com

www.jaeger-lecoultre.com

TUSSEN HIGH FASHION EN GROTE KETENS

Heel wat Belgische ontwerpers leiden hun eigen merk, terwijl andere de scepter zwaaien op de designafdeling van grote internationale modehuizen. Sommige landgenoten genieten van wat minder mediabelangstelling, maar zijn ondanks hun gebrek aan naambekendheid zeker uw aandacht waard. Zoals Wouter Hoste van Antwrp.

TEKST: SERGE VANMAERCKE

Ann Demeulemeester, Dries Van Noten en Dirk Bikkembergs runnen hun eigen label, terwijl Raf Simons, Kris Van Assche en Olivier Theyskens hoofdontwerper zijn bij grote modehuizen als Dior en Theory. Maar ons land huisvest nog veel meer talent...

Antwrp is een Belgisch herenmodemerk dat in 2006 werd opgericht. De kledinglijn omvat voornamelijk T-shirts, hemden, sweaters en broeken in kwaliteitsvolle stoffen met een perfecte afwerking voor een correcte prijs. De naam werd gekozen door Gentenaar Wouter Hoste (48) en verwijst naar het erg gemengde urban landschap van de havenstad, waar hij een opleiding genoot aan de gerenommeerde Mode Academie.

Antwrp belichaamt een vestimentaie cultuur die het midden houdt tussen high fashion, vintage en massaproducten. 'Antwrp dragen betekent je een beetje loswrikken uit het keurslijf van de mode', licht Wouter Hoste toe. 'De kledij is casual, maar luxueus en verfijnd. Het is geen designercollectie, maar een merk dat draagbaar en dus verkoopbaar blijft.'

EIGENTIJDSE NOSTALGIE

Omdat hij de collectie van meet af aan creëert, staat Hoste borg voor een seizoenoverschrijdende coherentie. De man is overigens ook een getalenteerd keramist. Deze grote liefhebber en kenner van Andy Warhol ziet het vak van modeontwerper echter niet als kunst. Net als Warhol, weet Hoste kleuren nochtans bijzonder goed met elkaar te combineren. Na zijn textielstudies aan de Artesis Hogeschool en dus ook de Mode Academie van Antwerpen verhuisde Wouter Hoste begin jaren '90 naar Parijs om er de Juniorcollectie van Jean Paul Gaultier te ontwerpen. Geen kledinglijn voor kinderen, maar een tweede en meer toegankelijke lijn van de Franse ontwer-

▲ Twee ensembles van de collectie herfst-winter 2013 van Antwrp.

◀ Wouter Hoste, ontwerper van creatieve en draagbare mode.

per. Daarna keerde hij terug naar België, waar hij sinds 2006 als freelancer werkt voor Antwrp, dat tot de ARW-groep behoort. Deze laatste verdeelt in België ook merken als Ben Sherman en Fred Perry. Het werk van Wouter Hoste is erg grafisch en wordt gekenmerkt door even gewaagde als originele kleurcombinaties, die niettemin draagbaar blijven. Omdat de kwaliteit van de stukken nauwgezet in de gaten wordt gehouden (de hemden worden vervaardigd in België, de knitwear in Azië en de rest in Portugal en Turkije), kunnen ze prat gaan op een grote duurzaamheid en gaan ze seizoen na seizoen harmonieus samen met de nieuwe creaties. Voor de winter 2013-14 haakt Wouter Hoste in op de huidige tijdsgesest. Hij

doet dat met een vleugje nostalgie doorheen meerdere capsulecollecties in plaats van één, met wel één enkel thema. Om de warme sfeer van weleer op te wekken, zocht hij inspiratie bij muziek, polaroids, auto's, baseball, rugby, American football en feestjes uit de jaren '60 en '70. Het mag dan wel herfst zijn, de kleuren zijn er niet minder opvallend door: biljartgroen, marineblauw, mastiekgrijs, fluo-oranje, donkeroranje, mosterdgeel, eendenblauw, wolkgrijs, bruin, enzovoort. En ze laten zich verrassend goed met elkaar combineren. Voeg daarbij de uitzonderlijke kwaliteit en je hebt een outfit die beslist hoge ogen gooit.

www.antwrp.be

PRINCE OF WALES-COLLECTIE VOOR PRINS CHARLES

De eindejaarsperiode is het moment bij uitstek voor liefdadigheidsacties. Dat is ook zo in de modesector. Zo lanceerde het exclusieve Britse herenlabel Hackett recent de Prince of Wales-collectie in samenwerking met de Prince's Trust, de stichting van de Prins van Wales. TEKST: SERGE VANMAERCKE

De moderne gentleman die zich (nog) geen *bespoke* maatpak uit de befaamde Londense kleermakersstraat Savile Row kan veroorloven, kan terecht bij Hackett, het oer-Britse merk dat bekend staat om klassieke herenkleding with a twist. Voor het nieuwe seizoen stelt het modehuis een nieuwe productlijn voor die geld in het laatje moet brengen voor de Prince's Trust. Die liefdadigheidsinstelling van prins Charles bestaat sinds 1976 en wil schoolmoeë, werkloze en kansarme jongeren van 13 tot 30 jaar een duwtje in de rug geven. De Prince of Wales Check Collection die Hackett op de noordelijke eilanden van het Verenigd Koninkrijk ontwierp, bestaat uit kleding en accessoires in een exclusieve versie van de typische grijs-blauwe ruit. Daarmee wil het modelabel de stichting uiteindelijk met 100.000 pond steunen.

MAJESTUEUS MOTIEF

De stoffen van de collectie pakken, vesten, dassen, tassen, paraplu's en een deken zijn afkomstig van de meest beroemde Britse weverijen, zoals Fox Brothers, Lovat en William Halstead. De Prince of Wales-ruit werd voor het eerst gedragen door Edward VII, toen die prins van Wales was. Het motief dankt zijn internationale faam echter vooral aan de elegante Hertog van Windsor, die een blijvende stempel op de herenmode heeft gedrukt. Op de kleding en de logo's van deze speciale collectie prijkt het ivoorkeurige embleem van de stichting met blauw-rode letters. Volgens Martina

Milburnen, Chief executive van de Prince's Trust, is het de doelstelling van de stichting dit jaar 55.000 jongeren te helpen, wat een miljoen pond per week vergt. Jeremy Hackett, oprichter van het modehuis, is er op zijn beurt van overtuigd dat een merk zich niet uitsluitend meer

kan bekommeren om de kwaliteit en het ontwerp van zijn producten. 'Sociaal engagement is vanzelfsprekend geworden. Vandaar dit project. *What shows more Britishness than a Prince of Wales Check?* Per stuk uit de collectie dat over de toonbank gaat, gaat 7% van de opbrengst naar de liefdadigheidsacties van de Prince's Trust. In een wereld waarin alles lijkt te draaien om commercieel gewin moeten we nu en dan weer de handen in elkaar slaan om solidair te zijn met degenen die het minder goed hebben. Wij hebben daar zelf baat bij en kunnen tegelijkertijd iets teruggeven aan de maatschappij. En dat geeft mij veel voldoening.' ■

www.princes-trust.org.uk
www.hackett.com

◀ De Prince of Wales Check Collection: 7% van de opbrengst gaat naar liefdadigheidsacties van de Prince's Trust.

VAN WERKMANSBOTTINE TOT HIPPE STADSSCHOEN

Vroeger stond Timberland in Europa vooral gekend als producent van zogeheten bootschoenen, maar dan van een iets robuuster type dan de klassieke Sebago's. Maar het is wel degelijk met de Yellow Boot dat alles begon. Het icoon viert dit jaar zijn veertigste verjaardag en wordt nu gedragen door zowel de werkmansman als de wereldster.

TEKST: SERGE VANMAERCKE

Een Yellow Boot bestaat uit 29 onderdelen en vergt een productietijd van 9 uur per paar, verdeeld over niet minder dan 80 productiefases. De Timberlandfabrieken in China en de Dominicaanse Republiek fabriceren meer dan 10 miljoen paar per jaar. De waterproofversie van de Yellow Boot werd in 1973 gecreëerd door Nathan Schwartz en zijn zoon Sidney, op basis van diverse modellen die vader Schwartz had ontworpen voor zijn bedrijf Albington Shoe Company, dat in 1951 in Boston was opgericht.

Tijdens de ontwikkeling van deze gele bottine hadden de twee zonen van Nathan, Sidney en Herman, de productie al overgebracht naar Newmarket in de staat New Hampshire. De naam die ze ervoor bedachten, luidde Timberland (timber betekent timmerhout) en zou al snel ook de benaming van het bedrijf worden. De bottine zelf kreeg onder de arbeiders al vlug de bijnaam Yellow Boot.

Tijdens zijn zes eerste bestaansjaren was de Yellow Boot enkel verkrijgbaar in de Verenigde Staten. De verspreiding van de waterproofversie, die van meet af aan vervaardigd werd uit steer grade A-Texasleder, is eerst en vooral te danken aan de Amerikaanse bouwvakkers.

PANINARI

Maar uiteindelijk maakte ook Europa kennis met Timberland, tijdens de vakbeurzen voor schoenhandelaren. De Italianen namen het voortouw en voerden ze als eersten in. In tegenstelling tot in de VS, waar deze bottines vooral als werkaccessoire dienden om de voeten droog te houden op een werf, waren ze voor de jonge Milanese yups een uitdrukking van een nieuw soort elegantie.

Alles begin in een wijk rond de Via Agnello. Meer bepaald in een café, Al Panino genaamd. De geraffineerde klanten van de zaak werden Paninari

genoemd en het zijn vooral zij die in het midden van de jaren '80 de bottines begonnen te dragen. Hun *fashion statement* kreeg al snel navolging in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en ook bij ons. De trend waaide over naar het geboorteland van de Yellow Boots, waar ze begin jaren '90 ook aan de voeten verschenen van Amerikaanse hiphoppers als Wu-Tang Clan, Mobb Deep en DMX. Ook in de VS vond de Yellow Boot dus zijn weg van de bouwwerf naar de stadsboulevard. Zelfs vandaag nog blijven de celebs ze dragen: Jay-Z, Kanye West, Rihanna, Pharrel Williams, Ashton Kutcher, Jude Law en Beyoncé zijn tuk op hun Timberlands. De rapper en producer Timbaland zou zijn artiestennaam zelfs hebben toebedeeld gekregen door Jodeci, lid van DeVante Swing, omdat hij zo'n passie koesterde voor de gele bottine. In Londen deinzden ontwerpers er bovendien niet voor terug mannequins te laten paraderen in Yellow Boots, gecombineerd met al dan niet formele kledij. Bepaalde designers hebben ze ook gecustomized, met of en soms ook zonder medeweten van de fabrikant.

HAAST ECOLOGISCH

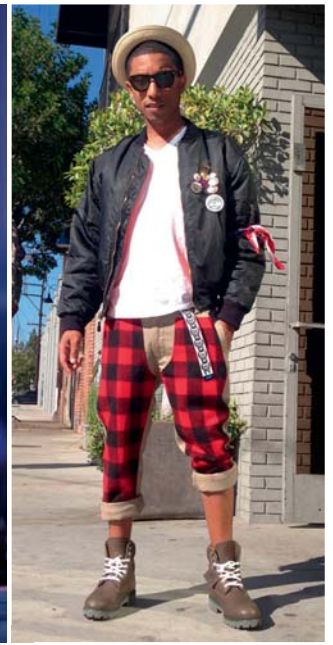
Het in de buitenhiel van de schoen gestanste boomlogo in de Yellow Boots onderstreept ook het ecologische aspect van de schoenen, al gaan ze daarin niet zo ver als de Earthkeepers-collectie van Timberland. Elk product van deze lijn kan helemaal worden 'ontmanteld', terwijl meer dan 50% van de

Het speciale 40ste verjaardagmodel: de Earthkeepers.

JAY-Z, KANYE
WEST,
RIHANNA,
PHARREL
WILLIAMS,
ASHTON
KUTCHER,
JUDE LAW
EN BEYONCE:
ALLEMAAL ZIJN
ZE TUK OP HUN
YELLOW BOOTS

▲ Kanye West, Jay Z en Rihanna... tegenwoordig zijn Timberlands geen werkbottines meer, maar pronken ze aan de voeten van wereldsterren.

▲ Pharrell Williams gaat geschoeid met zijn eigen versie van de Yellow Boot.

De traditionele zool van de Yellow Boot. ►

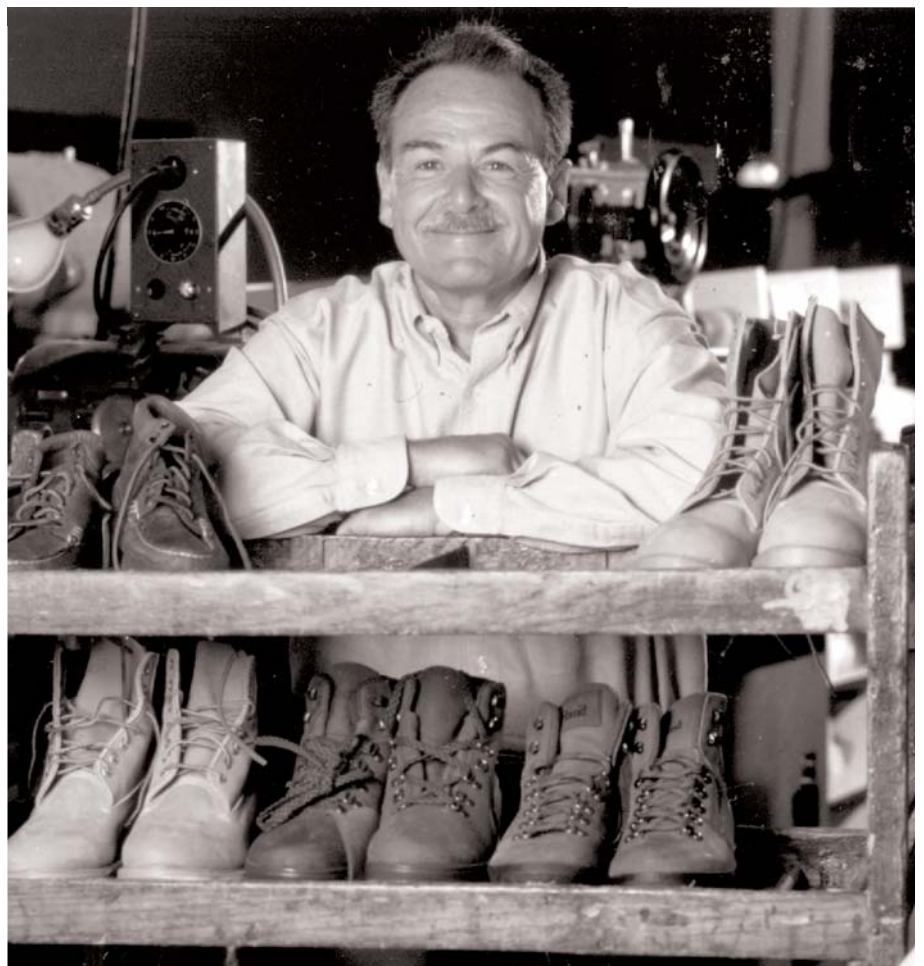
Sidney Schwartz, de bedenker van de waterproof Yellow Boot, gebaseerd op modellen die door vader Nathan werden gecreëerd. ▼

componenten recycleerbaar is. Op dit moment kan de waterproofzool van de Yellow Boot nog niet worden gekleefd met ecologische producten. 'We zijn dicht bij een oplossing, maar we moeten haar op punt stellen', luidt het bij Timberland.

Ter gelegenheid van de 40ste verjaardag van het icoon heeft Timberland een topmodel in extra fijn leder gelanceerd, dat wel mag toetreden tot de Earthkeepers-collectie. Het gaat om de Heritage Rugged LTD Boot Waterproof. Het ecologische bewustzijn van Timberland reikt overigens verder dan louter het product en het productieproces. In de landen waar de Yellow Boots worden gemaakt en ook in Haïti heeft de onderneming al meer dan 2,5 miljoen bomen laten planten. Eco is hip en de Yellow Boot zelf is dan ook uitgegroeid tot een heus modeobject. En de werklui? Die kunnen vandaag terecht bij de Pro-reeks, die wordt gekenmerkt door stalen tippen en is enkel verkrijgbaar in de speciaalhandel.

Op 40 jaar tijd is er bij Timberland, dat in 2011 werd overgenomen door sportsweargigant VF Corporation, eigenlijk nauwelijks iets veranderd. Behalve de binnenzool: die is nu van het antivermoeidheidsstypet. Logisch ook, *fashion victims* raken tegenwoordig bijzonder snel vermoeid. ■

www.timberland.com

JAZZ

IS SLECHTS ÉÉN VAN MIJN VELE LIEFDES

Waarom hij wou meedoen?

Tja, was een rally niet iets typisch voor jongens? Vanaf nu mag het dus gezegd: Jef Neve, muzikant, componist, jazzfreak én ook rallyliefhebber. We legden het moment vast tijdens de Zoute Rally in het kader van de Zoute Grand Prix, midden oktober.

TEKST: VEERLE WINDELS
FOTO'S: FREDERIK HERREGODS

In de Zoute Drivers Club nipt Jef Neve nog een laatste keer aan zijn kop koffie. Sinds gisteravond is hij in Knokke en de nacht heeft welverdiende rust gebracht.

Neve is net terug uit China waar hij een reeks optredens heeft verzorgd, maar de jetlag valt mee. 'Weinig last van', zegt hij minzaam, terwijl hij snel een croissant met kaas meegrist. De komende dagen worden bijzonder en Jef beseft het: hij mag meerijden in de tweedaagse Zoute Rally, in een Jaguar XK140 uit 1959. De uitnodiging komt niet uit de lucht vallen. Vorig jaar werd de pianovirtuoos door Jaguar opgenomen in de reeks ambassadeurs van het merk, naar aanleiding van de lancering van de XF. Hij kreeg de berline een half jaar lang ter beschikking. Dat beviel hem zodanig dat Neve de auto nadien overkocht. 'Pas wanneer je in zo'n wagen rondrijdt, beseft je wat comfort écht betekent', zegt hij. 'Voor iemand die belachelijk veel kilometers maalt, ongeveer 50.000 kilometer per jaar, is dat geen overbodige luxe.'

Jef Neve voorstellen is niet moeilijk. Hij studeerde klassieke piano aan het Lemmensinstituut in Leuven, maar pinde zich nadien nooit vast op een welbepaald genre. Jazz bleek een van zijn vele liefdes, met het werk van Brad Mehldau en Keith Jarrett op kop, maar in eerdere interviews deed hij evengoed lyrisch over pakweg Prince,

Madonna of Radiohead, die ook allemaal op zijn iPod staan. Als pianist en componist zette de dertiger uit Geel zichzelf op de kaart door onder meer met Gabriel Rios, José James en Jonathan Jeremiah samen te spelen. Intussen schreef hij zijn tweede pianoconcerto bijeen en leverde hij evengoed de soundtrack voor 'De Helaasheid der Dingen' en 'Dagen zonder Lief', films van de Belgische regisseur Felix Van Groeningen. Hij daagde op in radioprogramma's van onder meer Jamie Cullum, deed ook bij ons aan radio op Klara en scoorde recent nog met zijn klassieke, gestripte versie van Netsky's 'Live Today' ontzettend veel hits op YouTube en Facebook. 'Studio Brussel vroeg me dat voor O de Gand. Als ik eerlijk ben: neen, het houdt niet op. Ik heb net de muziek gemaakt voor een reeks over de Eerste Wereldoorlog die in het voorjaar op televisie (*op Een, nvdr*) wordt getoond. Zes maanden lang heb ik eraan gewerkt. Vorig jaar zat ik heel dicht tegen een burn-out aan. Ik wist dat ik ferm over de schreef ging. Mensen hebben niet altijd door hoe intensief deze job is.'

MET DE WAGEN OP REIS

Hij beseft het: er komt ontzettend veel op hem af. Veel van de voorstellen worden geweigerd, omdat één ding vooropstaat: eigen werk maken. Toch wilde Jef tijd maken om mee te doen aan

deze tweedaagse rally. 'Nooit eerder gedaan', zegt hij eerlijk. Blijkt dat hij wel wat heeft met wagens. 'Hebben niet alle jongens dat? Bij mij begon het indertijd met een heuse verzameling autootjes van Matchbox. Mijn ouders reden altijd met doodgewone wagens, maar een oom van me was wel gek op schone auto's en sportvliegtuigen. In de familie zeggen ze dat ik de passie van hem heb geërfd. Dat veranderde niet na het behalen van het rijbewijs. Toen ik nog krap bij kas zat, kocht ik tweedehandsmodellen: onder meer een coupé van Peugeot. Een merk als Jaguar is natuurlijk een heel andere league. En heb je hier al eens goed rondgekeken? Er staat wel wat bijeen, op de dijk hierachter. Spitstechnologie van het recente soort, naast heerlijke bolides uit het verleden. Dat daar met zoveel respect mee wordt omgegaan, vind ik prachtig.'

Jef gaat ook graag op reis met de wagen. Onlangs nog naar de Amalfikust van Italië. 'Met een vliegtuig weggaan is zoveel meer gedoe. Terwijl de auto alleen vraagt dat je instapt en vertrekt. En meteen ben je onderweg. Op reis. Dat gevoel alleen al.' De auto heeft een ander voordeel: je kan er ontzettend goed naar muziek luisteren. 'Niet mijn eigen muziek, neen, dat nooit, maar een requiem van Mozart of iets van Radiohead? Geweldig. In de auto doet het evenveel deugd als thuis, met de koptelefoon op het hoofd.' ■

'IK GING 10 JAAR TERUG OP TOURNEE IN AUSTRALIË EN BEN ER INTUSSEN AL ACHT OF NEGEN KEER TERUGGEWEEST. DE MENSEN DIE VAN JAZZ HOUDEN, KENNEN ONS DAAR'

De rally van de Zoute Grand Prix was een eerste ervaring voor Jef Neve. Maar het smaakt precies naar meer.

De tijd dringt. Het is ook geen gewone rally. In een regulariteitswedstrijd moet je de chrono aardig in de gaten houden. Op bepaalde plekken word je verondersteld je gemiddeld snelheid een bepaald aantal kilometers aan te houden. Timing is alles. En Jef is gebeten van de eerste minuut. 'Tja, in alles wat ik doe, wil ik goed zijn. Ik ga ervoor. All the way. Altijd. Zien we elkaar straks aan de lunch?' Hij krijgt nog een speciaal rood donsasje van RiverWoods aangemeten (wat de deelnemers hier onderscheidt van de toevallige toeristen) en spoedt zich als een pijl uit een boog naar zijn bolide die op de dijk van Knokke op hem wacht. De ogen glunderen. Alsof een jongensdroom eindelijk in vervulling gaat. Oog in oog met zijn oldtimer wordt meteen beslist dat hij het roadbook in handen neemt en zijn manager Pieter het stuur.

ZONDER GPS

Een paar uur later. De rally heeft Jef en Pieter via Maldegem en Tielt tot in de kantoren van Delta Light gebracht. Ze worden er getrakteerd op een deugddoende lunch, met onder meer een warme soep die Jef vandaag wel kan bekoren. 'Onze wagen heeft namelijk geen ramen'. Ik wil wel een uurtje zijn passagier zijn, maar Jef moet er niet van weten. Heel vriendelijk legt hij me uit dat het co-piloteren met Pieter gesmeerd loopt. 'We missen de gps geenszins. Integendeel: ik ben keigoed in het lezen van dat boekje.' Maar wat meer is: Jef wil geen mal figuur slaan in deze regulariteitsrally. Dat het hem menens is, blijkt ook uit de koffiestop in de namiddag. Jef en Pieter zijn gewoon doorgereden. Het bloed kruipt duidelijk waar het niet gaan kan. Tegen de avond loopt de Drivers Lounge ter hoogte van de dijk alweer vol. Ook Jef en Pieter zijn gearriveerd, zichtbaar in hun nopjes. 'Fascinerend', is het eerste woord. 'En zeker voor herhaling vatbaar.' Jef: 'het is me vooral opgevallen hoe groen België nog is. We reden toch langs heel mooie dreven en kleine wegen en dan zie je pas hoe dit stuk van de wereld er écht uitziet. Ik zou bepaalde plekken opnieuw willen doen, eventueel met de fiets, ook al omdat de geur van België toch zo heerlijk kan zijn. Frisse lucht, weet je wel. Zo anders dan het verschroeiende klimaat in Azië of zo. De buurt van Damme kende ik wel, maar de rest? We zijn voorbijgereden op plekken waarvan ik dacht: 'Dit zou Engeland kunnen zijn.' Ik zou persoonlijk kapot gaan in zo'n dorp, dat wel. Ik heb de stad nodig, maar voor even kan het wel.'

Zelf woont hij sinds kort in Gent. Het was de liefde die hem daar bracht. Zijn pianowerk oefent hij dagelijks in een van zijn drie studio's waar telkens een

andere piano staat. Als hij uiteraard niet op toernee is, wat geregeld zijn agenda doorkruist. 'Mijn echte werkplaats zit nu in Latem. Aan de Leie, in Tempelhof. Een oud historisch pand waarvan de gemeente mij een aantal lokalen cadeau heeft gedaan. Maar verschillende piano's hebben, heeft zijn voordelen. Elke sound is immers anders.'

De rally zelf vond hij een superleuke ervaring. 'Dit soort dingen heb je eigenlijk nodig om even afstand te nemen van je dagdagelijkse doen. Het geeft je de mogelijkheid om met een zekere afstand naar je werk te kijken. En zelfs sneller oplossingen te vinden voor een probleem waar je je anders blind op staart.' Hij spreekt ook van teambuilding. 'Je hebt tijdens zo'n rally nauwelijks tijd om te praten. Je moet je voortdurend focussen op het roadbook en op de weg. Verkeerd rijden is geen optie.' En de wagen? 'Je voelt echt dat je met een machine onderweg bent. Je zit laag tegen de grond. De auto moet zich wat zetten. Het is een echte belevenis.'

GROOTS PROJECT

Straks brengt een nieuwe tournee hem down under. Via Bangkok vliegt hij voor een aantal concerten naar Australië. Een deal met Jaguar Australië zorgt ervoor dat er bij de landing in Sydney een wagen klaarstaat om na het concert mee naar Canberra te rijden. Daarna worden nog Newcastle en Melbourne aangedaan, en ook daar zal Jef in een Jaguar mogen rondrijden. 'Ik ben daar tien jaar terug al op tournee gegaan en ben er intussen acht of negen keer geweest. De mensen die er van jazz houden, kennen ons wel.'

Het succes heeft hem duidelijk niet veranderd. Jef praat honderduit. Ook met mensen die hem toevallig aanspreken (en meestal zeggen hoe goed ze hem vinden). Droomt hij zelf van zo'n oldtimer? Hij blijft er heel nuchter bij. 'Ik hoor niet echt bij de mensen die hier vandaag met zo'n klassieker hebben meegedaan. Mijn bankrekening is niet zo gespijsd. Dat is ook geen betrachting van me. Ik hou van geld, uiteraard, maar enkel omdat het me toelaat mooie projecten te doen. Zo'n eigen pianoconcerto creëren, daar komen wel zestig muzikanten bij kijken. Daarvoor moet je naar een grote studio en heb je het beste opnamemateriaal nodig. Je hoort het: ik heb mijn prioriteiten. Ik geef liever geld aan zo'n ding dan een mooi huis of een superdure wagen. Maar dat betekent niet dat ik het niet apprecieer.'

Voor wie het wil weten: Jef en Pieter werden uiteindelijk 97ste op 117 deelnemers. Lang niet slecht voor een eerste deelname. En wie weet, houdt Jef er misschien een echte passie aan over. ■

'EEN OOM VAN ME WAS
GEK OP SCHONE AUTO'S EN
SPORTVLIEGTUIGEN. IN DE FAMILIE
ZEGGEN ZE DAT IK DIE PASSIE VAN
HEM HEB GEËRFD'

▲
Bekend zijn heeft zo'n
zijn voordelen, Neve
is sinds vorig jaar een
van de ambassadeurs
van Jaguar.

EEN APARTE AANPAK

Voorlopig heeft Paon enkel een Facebook-account, een EP, enkele kleine festivals en een aantal voorprogramma's op zijn naam staan. Niettemin maakt de prille Belgische band al volop furore met zijn optredens. De nummers zijn zelden op de radio te horen en het eerste album komt ten vroegste uit in september 2014, maar het viertal is wel al het uithangbord van een trendy jeansmerk.

TEKST: SERGE VANMAERCKE

Paon is een vierkoppige Waals-Brabantse band die is ontstaan uit een samenwerking tussen Ben Baillieux-Baynon en Aurelio Mattern, beide zanger en componist van respectievelijk The Tellers en Lucy. Toen die twee groepen even een pauze inlasten, besloten Ben en Aurelio, die elkaar al een tiental jaar kenden, op een eindejaarsfeestje om een nieuwe band op te richten, wars van enig conformisme. Dat kon ook niet anders, gezien hun uiteenlopende muzieksmaak: hiphop, Tom Waits, Neil Young, Chopin, Rachmaninov...

Paon, die naam is Frans voor pauw, maakte een vijftiental nummers en kwam daarmee in de gratie bij een platenmaatschappij. Die overtuigde hen een band te vormen en dwarde hen ook zowat letterlijk het podium op. Het was meteen raak. Tijdens de

optredens tenminste, want voor de rest bleef hun naam en muziek vooralsnog vrij onbekend. De vier nummers van de EP die in maart dit jaar uitkwam, worden zelden of nooit op de radio gedraaid. Twee daarvan ('Shine over me' en 'Keep on burning') zijn echter doorlopend te horen op de website van de band. En zo begint Paon stilaan wel naam te maken. We hebben hier te maken met een geheel nieuwe aanpak van een jonge groep om voet aan de grond te krijgen in de muziekwereld. Aurelio is opgevoed in het Frans en het Nederlands, al loopt er zoals zijn naam laat vermoeden ook Italiaans bloed door zijn aderen. Ben is dan weer 'groot geworden' in het Frans en het Engels, aangezien zijn moeder uit Wales afkomstig is. Ook al schrijven en componeren ze samen in het Engels, Ben is degene die over de juistheid van de tekst en de uitspraak waakt.

De eerste vraag die zich opdringt is: wat drijft twee mensen die de bezieler en de spilfiguur van een succesvolle groep zijn om het roer om te gooien en een nieuwe band te beginnen?

Onze groepen hadden op dat moment min of meer een pauze genomen om familiale redenen, een geboorte en zo. Ben en ik kenden elkaar al langer en kwamen geregeld in hetzelfde café, de Napoléon in Eigenbrakel. We hadden allebei zin om weer zo snel mogelijk op het podium te springen na de tournee van Lucy Lucy en het tweede album van The Tellers. Twee jaar geleden hebben we het daar op oudejaarsnacht over gehad. En toen ging de bal aan het rollen. We komen allebei uit een groep waarin we de enige componist waren. Nu is het fijn dat we echt met ons tweeën kunnen werken en daardoor gaat het ook heel snel vooruit. Het is bovendien makkelijker om met twee de boventoon te voeren dan met vijf, dat is logisch. Dat neemt niet weg dat het ook nog goed gaat met onze andere bands. Daarvoor hebben we in de nabije toekomst niet meteen concrete projecten gepland, maar niets is onmogelijk. Alleszins is iedereen blij met hoe het Paon loopt.

Wat is het grote verschil met de muziek die jullie met die vorige groepen brachten?

Lucy Lucy ging altijd voor een uiterst positieve boodschap. We zaten toen ook in een periode van ons leven waarin alles supergoed ging. The Tellers klonk wat somberder, donkerder. Nu is het weer één feest. Met Paon willen we duidelijk de emotionele kant van de mensen bovenhalen, maar zonder in een hokje te worden gestopt. Mensen staan niet lang stil bij onze teksten, al is dat in Vlaanderen toch nog iets meer het geval. Bij onze soort van muziek is de melodie hoe dan ook belangrijker dan de tekst. Die laatste ondersteunt in feite de melodie. Maar als je hetzelfde nummer een honderdtal keren voor een publiek moet brengen, geloof je maar beter wat je zingt als je ook geloofwaardig wilt blijven. Daarom besteden we toch de grootste zorg aan onze teksten. Paon volgt niet de trends van het moment. Elektro, keyboards, computers, de sfeer van de jaren '80, daar houden we ons allemaal niet mee bezig. We willen namelijk trouw blijven aan wat we in het begin hebben opgenomen, wat meer aanleunt bij de muziek uit de jaren '60. Zo kunnen we ons wat onderscheiden van de rest. We komen nu wel niet meer op de radio, terwijl The Tellers en Lucy Lucy net wel heel vaak werden gedraaid. We brengen ook geen singles uit, wat de zaak natuurlijk bemoeilijkt. Maar goed, de stiltes in 'Shine over me' zouden wellicht ook niet zo goed overkomen op de radio ...

Jullie werk blijkt populairder dan klassieke muziek en is tegelijk minder veeleisend...

We begonnen beiden op zeer jonge leeftijd te schrijven en componeren, toen we zelfs nog maar 12 of 13 waren. We hebben dus toch al een zekere ervaring, die onze spontaniteit echter nooit in de weg staat. Rond de leeftijd van 15 of 16 wisten we al wat we echt wilden doen, namelijk muziek maken mét anderen. Op de academie speel je praktisch altijd alleen. Maar bij Paon hebben we het geluk te kunnen spelen met Léo, die als drummer een gespecialiseerde muzikopleiding heeft gevolgd. En dat is toch een groot voordeel, omdat hij onze creatieve vrijheid muzikaal goed weet te omkaderen.

Hoe zien jullie concerten eruit?

Of hoe klinken ze?

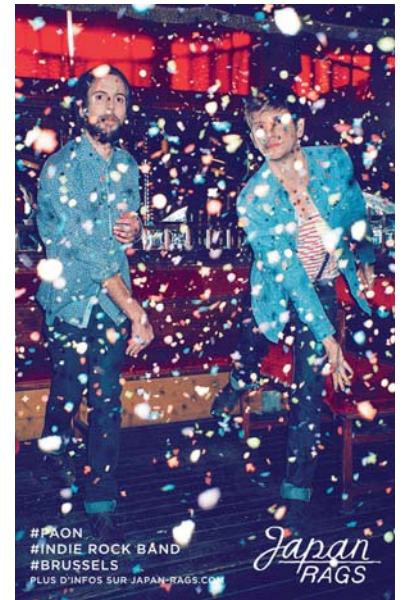
Momenteel spelen we sets van 45 minuten in Frankrijk, Duitsland, Zwitserland en België. In die tijd brengen we pakweg 10 tot 11 nummers. We spelen in het voorprogramma van onder meer Brigitte, Troy Von Balthazar en The Van Jets. We hebben maar vier nummers uitgebracht op een EP, maar momenteel werken we in de studio aan een volledig album dat moet uitkomen in september 2014. Tot nu toe hebben we vijf nummers opgenomen, daar willen we er voor dat album graag nog een tiental aan toevoegen. Dat we nu dus al volop aan het optreden zijn, is een beetje de omgekeerde weg. Dat is, als ik het zo mag uitdrukken, de verdienste van ons label, 62tv Records, en de platenmaatschappij Pias. Maar het is heel aangenaam om in de studio te komen en alle nummers in kunnen en kruiken te hebben ...

Maar hoe komt een modemerken dan bij een toch nog relatief onbekende band terecht, en prijzen jullie gezichten al op Franse, Zwitserse en Belgische bushokjes?

Heel eerlijk, we werken samen met Japan Rags, de mannelijke tegenhanger van Le Temps des Cerises, om financiële redenen. De mensen kopen alsmat minder muziek, dus moet je op een andere manier aan middelen zien te geraken. Maar de vertegenwoordigers van het merk laten ons helemaal vrij wat de artistieke kant van de beelden betreft. We dragen altijd hun jeans, maar steeds in een situatie die met ons imago strookt. Ze hebben ons dus echt niet verplicht om onze ziel aan de duivel te verkopen. Tegelijk helpen ze ons wel vooruit, aangezien de reclame op de bushokjes in Frankrijk ook de website vermeldt waarop onze nummers te horen zijn. ■

www.paonband.com

www.letempsdescerisesjeans.com

'WE BESTEDEN DE GROOTSTE ZORG AAN ONZE TEKSTEN'

VORSTELIJK GELAG

Koningshuizen vieren belangrijke gebeurtenissen in het leven net zoals elke enigszins vermogende familie dat doet: met een glas champagne. Miles doorbreekt de muur van discretie rond het onderwerp.

TEKST: SERGE VANMAERCKE

Voor het huwelijk van Koning Boudewijn met Doña Fabiola in 1960 werd een speciale cuvee Moët & Chandon Vintage 1949 geserveerd.

Dezelfde millésime 1949 van Moët & Chandon was van de partij tijdens de echtverbinding van prins Rainier van Monaco met Grace Kelly in 1956.

La Pompadour, een van de eerste ambassadrices van de champagnewijn in de 18de eeuw...

Die muur is echter niet ondoorzichtig. Steeds minder champagnehuizen houden de lippen nog stijf als hen wordt gevraagd welke prinselijke of koninklijke bestellingen ze mochten noteren. Zo is het vandaag geweten dat het Huis Saksen-Coburg en Gotha voor het huwelijk van de sobere koning Boudewijn en de devote Doña Fabiola de Mora y Aragon op 15 december 1960 zijn gasten trakteerde op een speciale cuvee Moët & Chandon Vintage 1949, waarvan het etiket getooid ging met de koninklijke wapens van België en die van de familie de Mora.

Millésime 1949 was destijds erg in trek bij de Europese vorsten. Ook toen Rainier van Monaco en Grace Kelly elkaar het jawoord gaven in 1956, presenteerde Moët & Chandon een speciale cuvee 1949, met op het etiket de wapens van Monaco en de datum van de heuglijke gebeurtenis. Deze bijzondere cuvee werd vervolgens herhaaldelijk geserveerd tijdens de recepties die gehouden werden ter ere van de prinselijke echtverbintenis. Maar voor het officiële diner mocht een Pommery millésime 1949 – alweer dat jaar – de honneurs waarnemen. Verwonderlijk is dat niet, als je weet dat de familie Polignac, die destijds eigenaar was van Pommery, erg nauwe banden had met de Grimaldi's.

HOFLEVERANCIER

Ook al bevat champagne door de band genomen minder alcohol dan andere grote wijnen, toch blijft er in hogere kringen een zekere taboe hangen rond de consumptie ervan. De gekroonde hoofden laten zich het parelende vocht niettemin al eeuwenlang welgevallen. De Windsors hebben er nooit een geheim van gemaakt en Elisabeth II laat zelfs Royal Warrants verzenden naar de champagnehuizen die het meest worden gesmaakt door de koninklijke papillen. Lanson, Bollinger, Moët & Chandon, Veuve Clicquot, Louis Roederer, Krug, Mumm, Laurent-Perrier of Pol Roger: ze mochten allemaal al een koninklijke bestelbon ontvangen.

Als we de geschiedschrijvers mogen geloven, dan is het eerste koninklijke huwelijk waarop wijn uit de Champagne werd geserveerd dat van de dochter van groothertog Jaroslav I van Kiev met de Franse koning Hendrik I. Het huwelijk vond plaats in Reims in mei 1051 en viel samen met de kroning van Anne tot koningin van Frankrijk.

De stad Reims leverde de lokale wijnen om het evenement te vieren. Champagnewijn dus, die destijds wel nog niet bruiste. Het was pas immers aan het eind van de 17de eeuw dat dom Pérignon, een monnik uit de abdij van Hautvillers, het proces uitvond om koolzuur te creëren in de fles.

De Britse Queen stuurt Royal Warrants naar de Champagnemerken die ze in het paleis serveert.

Het bezoek van Napoleon aan de kelders van Moët & Chandon in 1807.

'DE GEKROONDE HOOFDEN LATEN ZICH HET PARELENDE VOCHT AL EEUWENLANG WELGEVALLEN'

Op het huwelijk van Felipe van Spanje met Letizia Ortiz klonken de gasten op het bruidspaar met... cava.

EEN DRANK VOOR DAMES

Als je als champagnemerkt wordt geserveerd aan het Hof, dan heeft dat natuurlijk een grote invloed op je imago. Sterker nog: betere publiciteit kun je je haast niet wensen.

Moët, dat in 1743 werd opgericht, was een van de eerste champagnehuizen dat zich daarvan bewust werd. Claude Moët (1683-1760) was sinds 1717 wijnhandelaar in Epernay. Hij leverde witte schuimwijnen aan de koninklijke en prinselijke hoven van Europa, waaronder dat van Lodewijk XV. Madame de Pompadour en de graaf van Richelieu behoorden eveneens tot zijn cliëntèle.

Gedurende de hele 18de eeuw bleef de nieuwe bruisende godendrank het voorrecht van de gekroonde Europese hoofden en hun entourage. In het elegante kader van het salon voert de dame des huizes het hoge woord en wordt verfijnde en snedige conversatie tot kunst verheven. De voorkeursdrank bij uitstek voor deze causerieën was – hoe kan het ook anders? – champagne...

Volgens la Pompadour, de maîtresse van Lodewijk XV die zich ook geregeld liet omringen door de grote artiesten en filosofen van haar tijd, was champagne 'de enige drank die de schoonheid van de dames na het drinken vrijwaart'. Op haar kasteel van Compiègne werden dan ook geregeld kisten van het kostbare vocht afgeleverd.

Later mag het Huis Moët ook talrijke bestellingen leveren ter attentie van een zekere Napoleon en zijn familie. In 1807 geeft Jean-Rémy Moët bovendien een rondleiding aan de keizer in de kelders. Als stille getuige van dit eerste keizerlijke bezoek aan Moët & Chandon hangt aan de ingang van de kelders een marmeren plaat met daarin in gouden letters gegraveerd: 'Rentrant en France, après la signature du traité de Tilsit, le Grand Empereur des Français parcourut ces caves sous la conduite de M. Jean

Rémy Moët, 26 juillet 1807' (vrij vertaald: 'Toen hij na de ondertekening van het verdrag van Tilsit naar Frankrijk terugkeerde, bezocht de Grote Keizer der Fransen deze kelders onder begeleiding van de heer Jean Rémy Moët, 26 juli 1807').

SPAANS CHAUVINISME

Geen enkel Huis kan echter de titel van exclusieve leverancier van een vorst of vorstin claimen. In tegenstelling tot het gros der stervelingen, geven koningen en koninginnen meerdere recepties ter gelegenheid van hun huwelijk of andere heuglijke gebeurtenissen. Tijdens de privéreceptie die Koningin Elisabeth II organiseerde ter ere van de echtvereniging tussen Prins Charles en Lady Diana werden de glazen bijvoorbeeld met Krug 1969 gevuld, maar de genodigden van de officiële huwelijksreceptie kregen Dom Pérignon 1961 aangeboden.

In 1986 werd een nabuchodonosor Moët & Chandon aangeboden aan Sarah Ferguson en prins Andrew voor hun echtverbintenis. Maar het is champagnemerkt Louis-Roederer dat de eer krijgt geserveerd te worden tijdens de receptie die de Duke en Duchess of York op 14 november 1986 houden, enkele maanden na de feestelijkheden.

Voor de burgerlijke trouw van de Prince of Wales en Camilla Parker Bowles in april 2005 werd een palet van 480 flessen Laurent-Perrier Brut besteld door de intendant van de koninklijke kelders, met als leveringsadres het kasteel van Windsor. Princes Victoria van Zweden ontkurkte dan weer Pommery 2000 voor dezelfde gelegenheid.

Champagne wordt dus overal geconsumeerd wanneer er iets groots te vieren valt. Enkel Spanje toont zich van zijn chauvinistische kant op dit vlak. Tijdens het huwelijksfeest van Felipe, prins van Asturias, met de mooie Letizia Ortiz klonken de genodigden op de gezondheid van het jonge paar met... cava. ■

BUBBELS VAN KRISTAL

Een bijzondere champagne verdient een bijzonder glas. Daarom vroeg Piper-Heidsieck aan de Lotharingse kristalfabrikant Baccarat om een exclusieve champagnefluit te blazen voor zijn cuvees 1986 en 2006. De fles in het robijnrode schrijn krijgt het gezelschap van twee esthetisch en technisch heel fascinerende kelken.

TEKST: SYLVESTRE DEFONTAINE

Eigenlijk behoeven de vintage brut 1986 en 2006 van Piper-Heidsieck geen krans. Het purper-robijnrode koffertje zorgt niettemin voor een bijzonder cachet, dat nog exclusiever wordt door de toevoeging van twee Château Baccarat-champagnefluiten. Deze glazen ogen bedrieglijk eenvoudig, maar zijn het resultaat van ernstige mathematische overpeinzingen. De hoeken en rondingen staan borg voor een harmonieuze circulatie van het edele vocht, een optimaal behoud van de delicate aroma's en een minimale oxidatie. De kelk fungeert als een soort schoorsteen die het boeket concentreert en naar de neus leidt. Van het kostbare koffertje worden slechts 500 exemplaren gemaakt. Het kwam er op initiatief van Cécile Bonnefond, de nieuwe directrice van het bruisende merk dat in 2011 werd overgenomen door EPI of voluit Européenne de Participations Industrielle. Met dit project wil ze een bijkomende brug slaan tussen traditie en modernisme. Wij konden haar strikken voor een gesprek.

Als twee huizen van vertrouwen zoals Piper-Heidsieck en Baccarat elkaar ontmoeten, welke taal spreken ze dan?

De taal van de waarden. We kwamen tot de vaststelling dat we elkaar op heel wat vlakken benaderen. We hebben een even rijke geschiedenis. Maar we zijn beide ook eeuwenoude bedrijven die zich in de loop der jaren hebben heruitgevonden. Bij Piper-Heidsieck houden we natuurlijk vast aan de grote champagnetraditie, maar tegelijk deinzen we er niet voor terug om te vernieuwen.

Dom Pérignon, een ander champagnehuis, bestelde recent een kistje bij de kunstenaar Jeff Koons. Een aanpak die haaks staat op de uwe.

Dit soort 'modernere' samenwerkingen heeft Piper-Heidsieck in het verleden al geprobeerd. We waren zelfs de eersten. In 1998 kleepte Jean-Paul Gaultier een van onze flessen met een corsage in rood leder. Dat was nooit eerder gedaan en kreeg nadien op grote schaal navolging.

Baccarat en Gaultier: twee Franse ondernemingen...

Dat is voor ons van het grootste belang. Onze activiteit zit diep verankerd in de geschiedenis van Frankrijk. Champagne is een nationaal symbool en is een van de weinige producten die je niet kunt delocaliseren. Wettelijk gezien kan champagne enkel maar uit de Champagnestreek komen. Ervan drinken is een stukje Frankrijk degusteren, en niet zomaar een schuimwijnkje. Ik ben trots Française te zijn en een art de vivre, een cultuur en een geschiedenis te mogen vertegenwoordigen.

Toen u aan het hoofd stond van Veuve Clicquot, hebt u een historica aangeworven om het erf-

▲ Cécile Bonnefond leerde de knepen van het vak bij Danone. Ze leende haar talenten aan diverse bedrijven in de voedingsindustrie, om vervolgens de leiding te nemen over Veuve Clicquot. Sinds 2011 staat ze aan het hoofd van de Huizen Piper-Heidsieck en Charles Heidsieck.

Baccarat en Pier-Heidsieck werden opgericht in respectievelijk 1764 en 1785 en zijn beide sterke vertegenwoordigers van het Franse erfgoed.

goed te beheren. Bent u bij Piper-Heidsieck op dezelfde manier te werk gegaan?

Zodra ik in dienst trad, heb ik de leden van de families Piper-Heidsieck en Charles-Heidsieck uitgenodigd. Ik vond het absoluut noodzakelijk de oude eigenaars te ontmoeten om zo ver mogelijk terug te kunnen gaan in de geschiedenis. We zijn slechts voorbijgangers die een hoofdstuk in het boek schrijven. Het is belangrijk om de rode draad te zien doorheen alle beslissingen die in de loop der jaren zijn genomen.

In dit erg mannelijke wereldje trekt u als directrice de centrale rol naar zich toe die vrouwen altijd al hebben ingevuld in de Champagne.

De Champagne is vaak het slachtoffer geweest van bloedvergieten. Heel wat mannen zijn omgekomen in de oorlog, zodat de vrouwen de leiding over de bedrijven moesten overnemen. Er zijn talloze ondernemingen waarop erg grote vrouwen hun stempel hebben gedrukt. Ook in de druiventeelt. Vraag het maar aan de wijnbouwers: ze zullen u zeggen dat ze hun beroep enkel maar kunnen uitoefenen dankzij de steun van hun vrouwen. Om die redenen ben ik er niet van overtuigd dat champagne een mannenzaak

is. Trouwens, de waarden waarop de heren van de grote huizen zich beroepen, zijn behoorlijk vrouwelijk: onthaal, conversatie, gezelschap...

U heeft het in uw communicatie vaak over 'heruitvinden'...

Daarmee wil ik vooral zeggen: 'niet uitvinden'. Voor een oud Huis als Piper-Heidsieck ga je geen verhaaltjes bedenken en verspreiden, ook al zijn ze nog zo mooi. Een huis dat in 1785 werd opgericht en anno 2013 nog steeds bestaat, heeft iets te vertellen. Je moet er dus naar luisteren en de essentie ervan vatten. Je moet onophoudelijk de magie van zijn geschiedenis heroproepen. Met zo'n tool is dat niet eens zo moeilijk...

U beleeft er dus meer plezier aan dan aan yoghurt verkopen?

Ik heb met plezier voor Danone gewerkt. Ik heb er heel wat geleerd over innovatie. Ik denk dat je een passie kunt hebben voor heel wat beroepen. Alles hangt af van de manier waarop je ze uitoefent. Mijn grootvader zei: 'Je moet niet doen wat je graag doet, maar graag doen wat je doet.' Een waarheid als een koe. ■

**'DE WAARDEN
WAAROP DE
HEREN VAN
DE GROTE
HUIZEN ZICH
BEROEPEN, ZIJN
BEHOORLIJK
VROUWELIJK:
ONTHAAL,
CONVERSATIE,
GEZELSCHAP...'**

VOORNAAM MET VOORNAME ROL

De hele wereld kent Piper Heidsieck (zie ook het artikel op de vorige pagina's), het gerenommeerde Huis dat in 1785 werd opgericht. Charles Heidsieck behoorde tot een andere tak van de familie en maakte pas in 1851 zijn entree op de champagne-scène. 'Zijn' producten leidden tot nog toe een veel bescheidener bestaan, maar onder de EPI-vlag (van *Entreprise Patrimoniale d'Investissement*) moet daar verandering in komen.

TEKST: SERGE VANMAERCKE

Dat de meest gekende fles Charles Heidsieck de naam 'Brut Réserve' draagt, is te danken aan het feit dat hij is samengesteld op basis van 40% résérwewijnen van tussen 5 en 15 jaar oud (half chardonnay en half pinot noir) en 60% jaarwijnen (waarvan 1/3 chardonnay, 1/3 pinot noir en 1/3 pinot meunier). Deze formule is al sinds jaar en dag van toepassing bij Charles, zoals keldermeester Thierry Roset zijn werkgever lieflijk noemt.

Vandaag produceert Charles ongeveer 800.000 flessen per jaar. De cuvées van Charles Heidsieck die momenteel in de handel worden verkocht, zijn de Brut réserve, de Rosé réserve, de Millésime 2000 Vintage Brut, de Millésime 1999 Vintage Rosé en de Blanc des Millénaires Millésime 1995 Vintage.

De oprichter van het Huis, Charles-Camille Heidsieck, werd in 1822 geboren. De elegante, aimabele en intelligente proeft al snel van de dingen des levens en is bijzonder geboeid door de zakenwereld. Charles-Camille bruist van de ideeën en geeft blijk van een enorme drive. Op 29-jarige leeftijd richt hij zijn eigen champagne-huis op, waarbij zijn voornaam een... voornaam positie krijgt toebedeeld. Een vrij gewaagde zet in een land waarin (Piper) Heidsieck al tot de

Portret van Charles Camille Heidsieck (1822-1893), de stichter van het Huis.

grootste champagnehuizen wordt gerekend. Zelfverzekerd en overtuigd van de kwaliteit van zijn eigen product, beslist Charles om te gaan prospecteren. Zo doet hij ons land en het Verenigd Koninkrijk als eerste aan om zijn nieuwe merk te promoten en lokale vertegenwoordigers aan te stellen. De Wereldtentoonstellingen, die dan erg in trek zijn, vormen voor hem de ideale springplank. In 1855 reist hij af naar Parijs, waar de allereerste Exposition Universelle wordt gehouden. Amper vier jaar later krijgt hij tijdens de wereldtentoonstelling van Bordeaux de gouden medaille opgespeld, waarvan hij een afbeelding

laat drukken op de etiketten van zijn flessen. Die worden intussen ook gesmaakt in de salons van menig koningshuis.

LIEVER KRIJGT DAN AARDE

Paradoxaal genoeg koopt Charles geen gronden: hij is immers van oordeel dat wijngaarden toebehoren toe aan zij die er kennis van hebben, de wijnbouwers dus. Hij investeert daar-entegen in mergelgrotten uit de 2de eeuw: een

ondergronds doolhof van gangen, inhammen en tunnels waarvan het vochtgehalte ideaal is om zijn wijnen te laten rijpen. Slechts vijf champagnehuizen hebben de moed om dezelfde stap te zetten. Investeren in een verlengde rijping lijkt niettemin een verantwoorde keuze, gezien het potentieel van de kostbare flessen.

Na meer dan een eeuw wordt het bedrijf, dat door de nazaten van Charles-Camille bestuurd werd, in de jaren '80 overgenomen door de familie Hériard-Dubreuil van de Rémy Cointreaugroep. Sinds 2011 behoort Charles Heidsieck tot EPI, dat in handen is van de familie Descours. In de jaren 1990 beslist Charles Heidsieck tot algemene tevredenheid van de kenners om zijn niet-millésimeflessen te voorzien van de datum waarop ze in de kelder zijn gelegd en van het jaar waarin ze worden gedegorgeerd.

De rijpingstijd die niet-millésimechampagnes van Charles Heidsieck krijgen toebedeeld, bedraagt minstens drie jaar, terwijl de wet slechts in vijftien maanden voorziet. De wijnen komen tot maturiteit in een ondergrondse oase van vrede en rust, die in totaal 47 onderling met elkaar verbonden grotten telt, twintig meter diep ligt en waarin een constante temperatuur van 10 graden heerst. Deze mergelgrotten werden door de Romeinen van aan de oppervlakte in kegelvorm uitgegraven, zodat ze er mergelsteen uit konden winnen voor bouwdoeleinden.

PERSONALISATIE

Thierry Roset, die al sinds 1988 in dienst is bij het Huis, werkte voordien bij Moët & Chandon en bij Roederer. Hij volgde onlangs Régis Camus op als keldermeester van Charles Heidsieck.

Om zijn cuvées nog meer te personaliseren besliste Roset om het palet aan crus te verkleinen van 120 naar 60. Hij kreeg van Piper gedaan dat alle résérve wijnen van tien tot vijftien jaar voortaan voorbehouden zouden zijn voor Charles Heidsieck. Als het aan hem lag, zou de gemiddelde leeftijd van de wijnen voor de Charles Heidsieck Brut Réserve trouwens van 8 naar 10 jaar worden opgetrokken.

De cuvées Brut Réserve en Rosé Réserve doen voortaan een beroep op een en dezelfde fles, waarvan de ronding werd geïnspireerd door de welving van mergelgrot nummer 9. Kenners beschouwen Charles Heidsieck als het kruim van de champagnes. Die reputatie is natuurlijk te danken aan de keldermeesters, die in de voorbije 18 jaar 12 keer bedacht werden met de onderscheiding 'Sparkling Winemaker of the Year'. Niet meer dan logisch dus dat de champagnes van Charles ook 11 keer een Médaille Grand Or, 101 keer een Médaille d'Or (waarvan 37 tussen 2008 en 2011), 25 keer een Médaille d'Argent en liefst 32 Trophées kregen opgespeld. Je zou voor minder een flesje bubbels kraken. ■

BLANC DES MILLÉNAIRES

Sinds de creatie van deze cuvée waren slechts vier millésimes aan de man gebracht. De Cuvée Blanc des Millénaires 1995 van de hand van Thierry Roset is een assemblage van 100 % chardonnay afkomstig van 5 bijzondere crus van de Côte des Blancs – Avize, Cramant, Oger, Mesnil-sur-Oger en Vertus.

De neus van deze champagne is vol van hazelnoot-, amandel- en adelaararoma's. In de diepte word je parfums van bijenwas en nougat gewaar. Als wijn voor estheten is hij zacht op de tong, weelderig met zijn toetsen van karamel van gezouten boter, subtiel met zijn zweem van amandelmelk, vanille en ceder. En dat terwijl hij verbluffend fris blijft.

◀ Keldermeester Thierry Roset, een fervente aanhanger van het concept less is more...

De cadeaubox voor de eindejaarsfeesten met de Rosé Réserve, de andere klassieker van het Huis. ▼

NUMANTHIA FINE FLEUR VAN TORO

Het kostbare Toro-druivenvocht dat in Bodega Numanthia tot klassewijnen rijpt, illustreert bij uitstek de tweede adem die de Spaanse wijnbouw lijkt te hebben gevonden. Om zijn plaats onder de zon te vrijwaren kan het domein bovendien rekenen op een charismatische wijnbouwer: Manuel Louzada. Deze oenoloog met roots in Portugal heeft als geen ander het potentieel van de lokale *cepage tinta de Toro* begrepen.

TEKST: MICHEL VERLINDEN

De Spaanse wijnen komen van ver. Minder in termen van afstand dan van imago. Gelukkig is er een nieuw enthousiasme ontsproten aan de gastronomische hype die het beroemde restaurant El Celler de Can Roca uit Gerona heeft gelanceerd. Het heeft de Iberische crus twintig jaar gekost om zich op de Belgische markt te vestigen. Hoewel men ze lange tijd links liet liggen, worden deze wijnen vandaag tot de absolute top gerekend. Achter die wederopstanding staat een nieuwe generatie wijnbouwers die de dingen anders wilden aanpakken en hun nieuwe wijnbouwcultuur

hebben weten door te drukken, al verliep het proces niet zonder slag of stoot.

‘Het is niet gemakkelijk geweest’, vertelt een Belgische invoerder. ‘De Spanjaarden hebben altijd een zeer traditionele wijncultuur gekend. In de week drinken ze de wijn van de coöperatieve, maar in het weekend gaat - verplicht - de rioja rond. Ze hebben een uitgesproken voorliefde voor vermoeide, geoxideerde en erg houderige wijnen. En al hun criteria zijn op deze smaak gebaseerd, trouwens ook een van de redenen waarom ze gek zijn op oude bordeaux. Het grote publiek houdt erg vast aan enkele gevestigde namen, zoals die van het wijnhuis Marqués de Cacères. Deze

dominantie van één bepaalde smaaknorm heeft er lange tijd voor gezorgd dat de wijncultuur niet kon evolueren.' De wijnbouwers die deze traditie op z'n kop hebben gezet, zijn dertigers en veertigers die veel gereisd hebben en zich hebben opengesteld voor de rest van de wereld. Zoals ook een Brusselse sommelier het uitlegt: 'Ze hebben een synthese gemaakt van traditie en invloeden uit de Nieuwe Wereld. De terreinen die hen ter beschikking stonden, hadden een enorm potentieel en daar waren ze zich meteen van bewust. Ze hebben zich durven openstellen voor moderne vinificatietechnieken en marketing. In plaats van steeds in herhaling te vallen hebben ze gezocht en geëxperimenteerd, om het maximum te halen uit de druivensoorten, de bodem en de technieken. Tegelijkertijd wierpen ze de geplogenheden omver door te bewijzen dat je ook op elk niveau creatief kunt zijn.

TORO, EEN ELDORADO

Moest je begin jaren '90 in de Priorat zijn om deze nieuwe wind doorheen het Spaanse wijnlandschap op te pikken, dan proef je de vernieuwing vandaag vooral in Castilla en León. Daar ontgint men partijtjes van terroirs, zoals het Bierzo-domein uit het noordoosten, de echte toegangspoort tot Galicië. Met zijn 4.724 hectare wijnranken die in bekeervorm worden gesnoeid, laat hij geen enkel cliché overeind. De belangrijkste druif is de mencia, een vaak onderschat 'ras' dat gelijkenissen vertoont met pinot noir en syrah. Ze zijn niet het minst verrassend omdat ze minerale aroma's bevatten die je niet verwacht in Spaanse wijnen, maar die worden bevorderd door de Atlantische winden in het gebied. Als de Bierzo al potentieel heeft, wat moeten we dan niet zeggen van de Toro, op de grens tussen de provincies Valladolid en Zamora, die een heus eldorado lijkt. Het succes wordt geïllustreerd door de talloze domeinen die zich kwamen vestigen in dit gebied nadat het terroir zijn A.O.C.-label of voluit Appellation d'Origine Contrôlée kreeg in 1987. En dan nog niet van de minste. Neem nu de familie Alvarez (waarvan iedereen de Vega Sicilia kent, de beroemde wijn met D.O.-status van Ribera del Duero), die in 1997 het domein Pintia oprichtte. In 1998 installeert zich nog een andere familie, de Eguren uit de Riojastreek, om de Bodega Numanthia op te richten. En niet zonder succes: in 2004 kreeg een van de drie wijncollecties, Thermanthia, een 100/100 van Robert Parker. Slechts 10 Spaanse wijnen kregen in dit millennium dezelfde eer toebedeeld. Vier jaar later werd het domein opgekocht door LVMH, dat er het volledige potentieel van wil benutten.

Het triumviraat van de Bodega: Termes, Numanthia en Thermanthia.

En dan stelt zich de vraag: wat maakt de Toro tot het eldorado van de wijnen? Het antwoord geeft ons Manuel Louzada, de getalenteerde huisoecoloog. 'De Toro is een historisch ruw terroir met een arme bodem die de wijnrank dwingt zijn vruchten te concentreren. De naam Numanthia komt van een oud dorp dat in 134 voor Christus werd belaagd door de Romeinen. In volle belegering lieten de dorpingen zich nog liever door het vuur verteren dan dat ze zich gewonnen gaven. 'Weerstand' is het sleutelwoord van dit terroir, dat een van de weinige is dat niet werd vernietigd door de druifluis, waarschijnlijk dankzij de extreme temperatuurschommelingen. De wortels van de wijnstokken werden nooit geënt en sommige zijn meer dan 120 jaar oud. Verspreid over plateaus en heuvels tussen 650 en 850 meter hoogte, kunnen ze de moeilijke weersomstandigheden en zeer droge seizoenen doorstaan dankzij verschillende lagen klei die zich onder de steenachtige grond ■

**'WEERSTAND'
IS HET
SLEUTELWOORD
VAN DIT
TERROIR**

De Douro en zijn zijrivieren, de bakermat van het terroir Numanthia.

Manuel Louzada leeft in symbiose met zijn vaten.

bevinden. Zonder de 'bekersnoeivorm' te vergeten, die op twee manieren een natuurlijke bescherming betekent voor de druiven: ze verhinderen dat de druiventrossen worden verschroeid door de genadeloze zon en ze zorgen voor voldoende ventilatie rondom de druif. Dit uitzonderlijke natuurlijke proces verklaart voor een gedeelte de ongelooflijke kwaliteit van onze wijnen. We mogen echter het andere cruciale element van de Numanthia-puzzel niet vergeten, namelijk het druivenras. De tinta de Toro, naaste familie van de tempranillo, is de enige druivensoort die de voor de regio typische temperatuurverschillen aankan. Ze is tevens erg goed bestand tegen oxidatie, wat zich vertaalt in een goed verouderingsproces.

DE MENSELIJKE FACTOR

Het spreekt voor zich dat natuur en ras van essentieel belang zijn voor de samenstelling van een wijn, maar laat ons vooral niet de bijdrage van de mens vergeten, gaande van de culturele gebruiken tot de temperatuur in de wijnkelder. Numanthia heeft veel te danken aan Manuel Louzada, de directeur en uiterst capabele oenoloog van het domein. Hij verliet zijn vaderland Portugal om na een grote omweg via Argentinië in Spanje te belanden en daar de leiding van de bodega over te nemen. Louzada zocht terug aansluiting met de rivier Douro, die

hij goed kent van toen hij nog porto verbouwde, en wiens zijrivieren ook de streek van de Toro doorkruisen. Hij legt uit: 'Elke dag word ik wakker in het paradijs. Voor mij is het een privilege om deel uit te maken van de legende van een van de beste wijnen ter wereld. Een privilege maar ook een prestatie, want mijn bestaan is altijd doordrongen geweest van wijnaroma's. Het was mijn grootvader, zelf eigenaar van een wijngaard, die mij heeft ingewijd in deze magische wereld. Ik was amper vijf. Toen al wist ik waar mijn roeping lag: wijn maken.' Maar wat is dan de rol van een oenoloog als de grondstof van dergelijke goede kwaliteit is? Moet hij zichzelf inhouden en de interactie tussen bodem, klimaat en druif gewoon zijn beloop laten gaan? Louzada heeft een erg duidelijke visie op zijn werk: 'Als een druif zodanig geconcentreerd is, is het essentieel om er finesse en evenwicht aan toe te voegen. En net op dat vlak kan de vakman zich onderscheiden, op verschillende niveaus. Vooral tijdens de oogst moet je je uiterst bewust zijn van het tijdsvenster van 3 tot 5 dagen waarin de rijpheid van de druif ideaal is. Daarvoor is het te vroeg, erna is het te laat. Je moet ook in staat zijn te spelen met de teelt en het beste kunnen halen uit de juiste types wijnvaten. Dit alles vergt een ongelooflijke precisie en enkel als je doordrongen bent van deze wijn, kun je dit werk correct uitvoeren.'

PREMIUM MIXERS
NATURAL
FEVER-TREE

IF $\frac{3}{4}$ OF YOUR DRINK IS THE MIXER,
MAKE SURE YOU USE **THE BEST**

For more information, contact info@jetimport.be

FEVER-TREE.COM

GELUKZALIG REIZEN

In de jaren '50 bedachten de stichters van Relais & Chateaux de route die hun acht locaties verbond met de naam La Route du Bonheur. Vandaag telt dit vrijwillige netwerk 520 vestigingen, die via een veelvoud van routes aan elkaar worden geregen. Wij hebben er eentje van uitgetrond in de Benelux. TEKST: SERGE VANMAERCKE

Bepaald makkelijk is de keuze niet: de Route du Bonheur Benelux biedt talrijke boeiende reizen. Wij opterden voor de route die vanuit Luxemburg stad via Lanaken naar Brugge leidt. Drie etappes voor evenveel hotels en restaurants in het luxesegment die aangesloten zijn bij Relais & Châteaux, namelijk Le Place d'Armes (en Mosconi), La Butte aux Bois en L'Hermitage.

HOE HET ALLEMAAL BEGON

In de jaren '50 werd de PLM, de fameuze Train Bleu die Parijs, Lyon en Marseille verbond, stil aan ingehaald door de automobiel, die meer vrijheid bood. Zo ontstonden op de as Parijs-Côte d'Azur diverse excursiemogelijkheden langsheen nieuw ontdekte pareltjes die synoniem stonden met de goede Franse smaak, of genieten *à la française*.

Marcel en Nelly Tilloy kochten in 1951 hotel-restaurant La Cardinale, op de rechteroever van de Rhône in de Ardèche. Deze tot restaurateur omgeschoolde music-hallartiesten zagen een unieke kans om zich te associëren met andere Maisons die dezelfde passie voor hotelwezen en *haute cuisine* deelden. Daarom stelden ze 1952 zeven van hun bevriende hoteleigenaars en restaurateurs voor om zich achter hun gemeenschappelijke waarden te scharen. Twee jaar later vormden de acht Maisons een organisatie die een van de meest prestigieuze hotelverenigingen ter wereld zou worden. De oorspronkelijke benaming ervan luidde Relais de campagne. De acht leden stelden een gastronomische route voor die de reizigers aanmoedigde om alle gelegenheden langs die route aan te doen. Maar mettertijd veranderde de naam in Route du Bonheur.

DE ROUTE UITSTIPPELEN

Deze Routes du Bonheur vormden niet alleen een handige marketingtool voor de leden van deze 'vrijwillige' organisatie, maar ook een praktische hulp voor automobilisten die naar bijzondere reisroutes op zoek waren. Geen wonder

Het restaurant Mosconi in de Grund, op nauwelijks enkele minuten van het hotel Le Place d'Armes in hartje Luxemburg-stad.

La Butte aux Bois, een overdaad aan luxe en wellness halverwege tussen Maasmechelen Village en Maastricht.

L'Hermitage, een hotel-restaurant op even hoog niveau als het grandioze decor dat de stad Brugge biedt.

dus-dat ze al snel navolging kregen op alle vijf de continenten. Tegenwoordig zijn er 32, verspreid over 12 landen. Ze zijn ook beschikbaar op internet, worden vergezeld van kaarten op maat, land per land, met details over het traject, de overnachtingslocaties en telkens de overeenkomstige pagina's uit de internationale 'Relais & Châteaux'-gids. Op elke kaart zijn er QR-codes voorzien die doorverwijzen naar de homepagina van de desbetreffende locaties. Doordat deze Routes du Bonheur informatie bieden over de lokale gastronomie, wellness en levenskunst, nodigen ze de reiziger uit om niet alleen de hotels en restaurants langsheen de reisweg te ontdekken, maar ook de regio waarin ze gelegen zijn. In de Benelux zijn verschillende reisroutes mogelijk. De onze startte in het Groothertogdom Luxemburg en leidde ons in enkele heerlijke verwendagen via Lanaken naar Brugge. De locaties waren prachtig, maar vielen vooral in de smaak door de hoge mate van professionaliteit en vriendelijkheid waarmee we werden ontvangen.

EEN HIPPE STAD

De Benelux is eigenlijk een overblijfsel van de historische Republiek der Zeven Verenigde Provinciën. Als voorganger op de huidige Europese Unie verenigt ze vandaag drie landen

die enerzijds extreem verschillend zijn, maar anderzijds ook vele punten van gelijkenis vertonen. Ze delen dezelfde *art de vivre* en sinds enkele jaren ook dezelfde Bourgondische geneugten en dezelfde glimlach op het gelaat. Want voor wie het aan niets ontbreekt, is het goed vertoeven in deze contreien.

Omdat de weg naar Le Place d'Armes in Luxemburg wel enige uitleg vereist, staat men je al vanaf uw reservatie met extra informatie bij. Na aankomst wordt de bagage uit handen genomen en de wagen naar de parking weggeleid. Dit is immers in de voetgangerszone van hartje Luxemburg.

Het is in deze ooit eerder saaie stad die enkel door bankiers en Europese functionarissen werd bewoond - zo dacht men toch in het buitenland - dat de Fransman Franck Leloup een hotel-restaurant overnam midden in het centrum: Le Place d'Armes, wat simpelweg verwijst naar de plaatsnaam. Het etablissement ligt op twee stappen van de zakenwijk en de voetgangers- en winkelzone. Verleden en toekomst ontmoeten elkaar in dit 18de-eeuwse pand dat in de loop der jaren werd overgoten met een art nouveau-achtig, neobarok en hedendaags sausje.

De Cristallerie, waar sinds kort de uiterst bedreven Fabrice Salvador de plak zwaait, is versierd

met glasramen en serveert een zeer verfijnde Franse keuken. In Le Plëss, tegenover de receptie heerst een eerder trendy sfeertje à la Parijse brasserie, terwijl het beroemde Café de Paris naast het hotel een typische bistro is met wijnbar en een eenvoudige keuken met (veelal biologische) seizoensproducten.

LEKKERNIJEN AAN DE ALZETTE

Maar omdat niemand drie keer op rij in dezelfde gelegenheid wil eten, voorziet de Luxemburgse etappe van de Route du Bonheur ook een delicioze Italiaan, Le Mosconi. De uit Lombardije afkomstige zaakvoerder Ilario Mosconi doet de keuken uit zijn land alle eer aan. 'Van ons Toscaans rund- tot ons kalfsvlees uit Piemonte, over de tomaten uit Sicilië en de witte truffels uit Alba, 90% van onze producten komt rechtstreeks uit Italië', benadrukt Ilario's echtgenote Simonetta Mosconi, zelf afkomstig uit de Marken, die even zorgzaam met het restaurant en haar gasten omgaat als Ilario met zijn eten. In deze zaak aan de oever van de Alzette proefden wij van het herfstmenu en genoten van een waaier aan smaken: pijnklntvisjes en garnaltajes, Paolo Parisi's roereieren met truffels uit Alba, zacht gepaneerde entrecote van

In Luxemburg-stad komt elke bezoeker aan zijn trekken: de cultuurliefhebber in het Museum voor Moderne Kunsten Grand-Duc Jean van architect I.M. Pei en de Grund onderaan het moderne stadsgedeelte, de fijnproever in La Cristallerie (ganzenlever) of Mosconi (truffels) en de luxetoerist in klassehotel Le Place d'Armes...

sanatokalf, een crème van witte truffels en knolselder, passata van kaki, roomijs van gorgonzola en acaciahoning...

De Italiaanse fijnproevers zullen begrijpen dat geen enkele omschrijving het niveau van deze heerlijkheden juist kan vatten. Pal in het midden van de kleine Europese hoofdstad verschuilen zich enkele toeristische merkwaardigheden, zoals het spectaculaire ravijn van Pétrusse, de panoramische Chemin de la Corniche en de Casemate du Bock met zijn in de rotsen uitgegraven gangen. En dan hebben we het nog niet gehad over de vele musea en kunstgalerijen, die een bezoekje even goed zeker waard zijn.

Het moet gezegd, vandaag is Luxemburg met zijn gastronomie, hotels, zijn kloppende hart en levendige cultuursce ne verre van de saaie stad die het ooit geweest is.

OP HET EINDE VAN DE WERELD

En dan richting Lanaken, tussen Luik en Maastricht. La Butte aux Bois is een charmehotel vlakbij een uitzonderlijke site: het natuurreservaat de Hoge Kempen. De Manoir, met de villa, het park vol vijvers, de fonteinen en de romantische kiosken vormen een ideale

rustplaats waar vooral de kinderen in de watten worden gelegd.

Daarom komen er ook vaak families om er enkele dagen te relaxen. Een verblijf in dit domein is als een tijdreis naar de eeuw van de Romantiek en naar zijn eerste bewoner, een zekere Sir Lagasse de Locht die het gebouw liet oprichten in 1924. De kamers zijn ingericht in een rustieke Franse stijl en het gastronomische restaurant La Source verheft de lokale recepten tot kookkunst. Het wellnesscentrum Aquamarijn werd tot de beste spa van België uitgeroepen.

Je kunt hier gerust enkele dagen verblijven zonder een voet buiten het domein te zetten. Dit gezegd zijnde is Lanaken nu niet meteen een hotspot van boeiende activiteiten. Maar de liefhebber van mode aan grote en kleine prijzen komt hier wel aan zijn trekken. Voor de kortingen moet je in Maasmechelen Village zijn, dat op slechts 15 minuten rijden ligt. Bovendien krijg je in La Butte aux Bois ook een boekje met coupons die je recht geven op 10% extra korting bovenop de 30 tot 70% die er doorgaans van toepassing is. Het is er aangenaam wandelen en je krijgt er letterlijk waar voor je geld.

Als je daarentegen wil gaan shoppen 'tegen de volle prijs' en ook op zoek bent naar een dosis

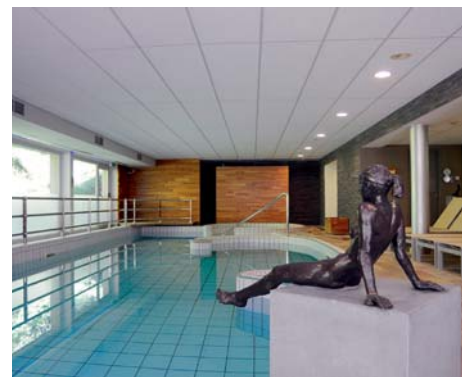
cultuur, moet je de Maas – en dus de grens – oversteken, naar Maastricht. Dit charmante en geanimeerde stadje ligt halfweg tussen Aken en Luik en heeft heel wat in petto voor de cultuurminnende reiziger. Het Bonnefantenmuseum, bijvoorbeeld, dat internationale faam geniet. Om al die cultuur door te spoelen of te ontspannen tijdens of na je shoppingfest kun je een glaasje gaan drinken in het kleinste café van Nederland: de Moriaan in de Stokstraat, dat sinds kort ook over een groot overdekt terras achteraan beschikt. Vroeger was het café met tien personen namelijk al volzet.

HET VENETIE VAN HET NOORDEN

Van het kleinste café van Nederland naar de oudste kroeg van de Benelux. Daarvoor moet je in Brugge zijn, in café Vlissinghe in de Blekerstaat, dat al sinds 1515 ononderbroken de dorstigen laaft en binnenkort zijn 5-eeuwige bestaan viert. Brugge wordt beschouwd als een van de mooiste steden van Europa en staat natuurlijk bekend om zijn kleine kronkelstraatjes en kanalen. Met haar veelheid aan musea en de benoeming tot werelderfgoed door Unesco heeft deze Vlaamse stad van het toerisme een levensstijl weten te maken en

Wellness en ontspanning staan op het menu voor wie logeert in La Butte aux Bois in Lanaken. Deze exclusieve hostellerie ligt halverwege het Bonnefantenmuseum van Maastricht en Maasmechelen Village.

Hotel Hermitage in Brugge bevindt zich op nauwelijks twee minuten van het belfort, dat de stad domineert, en op tien minuten van het imposante Concertgebouw. De kamers, de bar en het restaurant bieden een decor dat helemaal strookt met de sfeer van de stad.

doet ze op dat gebied heel wat beter dan grote broer Venetië, bijvoorbeeld. Van de Middeleeuwen tot de 15de eeuw was Brugge een van de belangrijkste handelscentra van Noord- en West-Europa. Uit die periode heeft de stad een verbazingwekkend architecturaal patrimonium weten te bewaren, aangevuld met enkele opmerkelijke hedendaagse elementen. Het werd op een oude middeleeuwse site gesticht en biedt een overvloed aan interessante bezienswaardigheden. Zoals het Belfort, de Onze-Lieve-Vrouwekerk met de hoogste bakstenen toren van Europa, de Sint-Salvatorskathedraal en de vele musea verspreid over heel de stad: Groeninge, Arentshuis, Gruuthuse...

Brugge staat bekend om zijn gastronomie, maar is ook een culturele hoofdstad. De opvoeringen in het Concertgebouw, een architecturale avant-gardistische parel van de hand van Paul Robbrecht en Hilde Daem zijn van een internationaal niveau. Het machtige decor dat progressiviteit verenigt met middeleeuwse charme wordt nog feëriekker als je een hotel van niveau kan permitteren, zoals bijvoorbeeld het Hermitage in de Niklaas Despaarstraat, achter het belfortplein.

Dit mooie klassieke gebouw uit de 19de eeuw vormt het ideale startpunt om het historische stadscentrum van Brugge te ontdekken, te voet, in een koets of per boot. Brugge is de mythische en romantische locatie *par excellence* om een paar dagen met de familie door te brengen en je tegoed te doen aan restaurants, musea en boetieks. Terug in de Hermitage kun je ontspannen in de comfortabele kamers met historisch interieur of in het gezellige salon van de hotelbar, Le Magnum. Om de regionale keuken te ontdekken kun je terecht in restaurant Le Mystique,

waarvan het interieur sinds 1869 intact is gehouden. Naast de geraffineerde menu's kun je hier ook proeven van enkele uitzonderlijke cuvees, die op hun ontkurking wachten in een 14de-eeuwse wijnkelder. De moedige liefhebber van oude stenen kan gaan sporten in de gewelfde fitnessruimte die dateert van de 12de eeuw en eveneens uitstekend bewaard bleef. Of je kunt er ook gewoon eens een kijkje gaan nemen...

www.relaischateaux.com/fr/Route-du-Bonheur/

DE CADEAUKOFFERS

Sinds oktober 2013 biedt Relais & Châteaux een reeks van 14 originele cadeaukoffers aan tegen prijzen van 169 tot 1.220 euro. Bedoeling hiervan is de kunst van het schenken opnieuw uit te vinden door 2.800 art-de-vivre-ervaringen te bundelen in 350 Relais & Châteaux over de hele wereld. De koffer ziet eruit als een witte doos in minimalistische stijl en binnenin zitten verschillende onderdelen. Het eerste is een

inspiratieboekje met potlood. Het tweede nodigt uit om je onder te dompelen in de wereld van Relais & Châteaux met een reeks foto's gesigneerd door de chefs en eigenaars van de Maisons. Het derde onderdeel is de uitnodiging zelf in de vorm van een cadeaubon waarop alle bestemmingen en belevingen staan in de vier uithoeken van de wereld. www.relaischateaux.com

BOSWANDELING MET PAS

Sinds 2012 prijkt er een tweede ster op Le Chalet de la Forêt, waarmee zaakvoerder Pascal Devalkeneer zich helemaal tot het kruim van de Brusselse haute cuisine mag rekenen. Miles sprak met de fornuisautodidact, die het deksel tilt van zijn 13-jarige carrière. TEKST: MICHEL VERLINDEN

Doordacht, weloverwogen, eerlijk, perfect uitgevoerd: dat is de Belgische topkeuken in een notendop.

Pascal Devalkeneer staat ervoor bekend de trends van nabij te volgen: hij weet dat er een seizoen is voor elk gerecht en elk product en dat smaken en technieken evolueren. Als vurige verdediger van de seizoenskeuken gebruikt hij enkel ingrediënten die op natuurlijke wijze geteeld zijn, alsof hij voor zichzelf zou koken. Het is deze haast filosofische benadering die zijn gerechten zo uniek maakt.' Deze woorden vloeiden uit de pen van niemand minder dan Ferran Adrià, de chef wiens restaurant El Bulli meerdere jaren werd uitgeroepen tot de beste eetgelegenheid ter wereld. Ferran Adrià schreef deze lofbetuiging aan het adres van de Brusselse chef neer in het boek '10 World-Leading Masters Choose 100 Contemporary Chefs', uitgegeven door Phaidon. Reden te meer om ons oor te luister te leggen bij deze bescheiden maar niettemin met twee sterren bekroonde chef.

U bent pas laat, en ook niet via de gebruikelijke wegen, achter het fornuis beland. Bent u trots op de manier waarop u het hebt 'gemaakt' in het restaurantwezen?

Op zich is dat voor mij geen reden om trots te zijn. Het enige dat in deze context belangrijk is, is dat als je laat begint, je heel snel moet leren. In het begin was het erg moeilijk voor mij, want ik heb een wetenschappelijke opleiding genoten. De instructies die je als hulpkok krijgt toegeroepen, zijn allesbehalve duidelijk. Zelfs de eenvoudigste dingen riepen bij mij een veelvoud aan vragen op. Frustrerend was dat. Ik heb heel wat zaken moeten assimileren om een soort van gezond verstand te kweken in de keuken. Je moet je niet te veel voorstellen van de zogezegde creatieve vrijheid die je als autodidact geniet, want voor mij was het eerlijk gezegd de hel. Op een gegeven moment in mijn carrière werd ik geremd in mijn creativiteit, omdat ik de basis niet genoeg beheerste.

Autodidact en laatbloeier Pascal Devalkeneer positioneert zich met Le Chalet de la Forêt aan de top van de Belgische gastronomie.

Er heerst vandaag weinig optimisme in horecaland, nu het kassasysteem met blackbox als een zwaard van Damocles boven het hoofd van de restauranthouders hangt en het economische tij nog niet meteen lijkt te keren. Sommige waarnemers voorspellen dat heel wat zaken op korte termijn de boeken zullen moeten sluiten. Wat denkt u daarover?

Ik zie mijzelf als een kunstenaar. Een kunstenaar die 28 personen tewerkstelt. Het lijkt wel alsof de regering er genoeg in scheidt om ons systematisch stokken in de wielen te steken. Creëer je werk, dan word je belast. Het is haast onmogelijk om iemand van het team die het goed doet, te belonen. Van een

Dertien jaar na zijn opening trakteerde Le Chalet de la Forêt zich op een facelift onder leiding van interieurarchitecte Nelly Smets en juwelenontwerpster Pili Collado.

CAL DE VALKENEER

Door zijn ligging aan de rand van het Zoniënwood staat Le Chalet de la Forêt met een voet in de natuur.

eventuele loonsverhoging gaat 75% naar de staat. Walgelijk en ronduit ontmoedigend. Er gaan stemmen op dat je binnenkort de btw-bonnetjes van een sterrenrestaurant niet meer zal kunnen inbrengen... Dat zou onaanvaardbare discriminatie zijn en de deur openzetten naar een neerwaartse trend, met als eindpunt junkfood. En ook al is het maar een gerucht, als zaakvoerder van een sterrenrestaurant kan ik u verzekeren dat het op je maag ligt.

Het vergroot allicht de druk op de ketel...

En de druk is al zo groot. Je hoofd recht houden en blijven glimlachen wordt steeds moeilijker. Maar ik heb een visie op mijn metier, waar ik niet van afwijk. Ik zou het bijvoorbeeld met twee personen minder kunnen stellen in de keuken en veel meer geld verdienen, mocht ik producten kopen die een hogere afwerkingsgraad hebben. Dat zou mijn twee sterren niet eens in gevaar brengen. Ik doe het echter niet, omdat dat tegen mijn principes indruist.

Om deze moeilijke situatie het hoofd te bieden slaan sommige chefs de handen in elkaar. Generation W gaat vandaag non-stop over de tongen, u bent nog maar net toegetreden tot Les Grandes Tables du Monde en bent lid van Relais&Châteaux. Met welke blik kijkt u naar dit soort initiatieven?

Ik vind het een goede zaak. De Vlaamse chefs hebben al eerder iets gelijkaardigs gedaan. Eén ding is zeker: een goede maaltijd bereiden volstaat vandaag niet meer. Ik neem mijn eigen zaak als voorbeeld: een beperkt aantal couverts gecombineerd met een bepaalde visie op gastronomie maakt dat je continu op volle toeren moet draaien. Zodra het wat slabakt, begin je je zorgen te maken. Je ziet ook dat chefs met drie sterren hun naam en imago verlenen aan bepaalde producten of aan congressen deelnemen om toch iets te kunnen verdienen. In die zin lijkt het me een gezonde en normale reflex om je als restauranthouder achter een gezamenlijk project te scharen.

De concurrentie in Brussel is bijna moordend. Ook u bent daar in zekere zin het slachtoffer van geworden: uw rechterhand en uw som-

**'ER GAAN
STEMMEN
OP DAT JE
BINNENKORT
DE BTW-
BONNETJES VAN
EEN STERREN-
RESTAURANT
NIET MEER
ZAL KUNNEN
INBRENGEN...'**

melier zijn overgestapt naar La Villa Lorraine, op een boogscheut van uw zaak. Wat is uw mening hierover?

Ik maak er liever niet teveel woorden aan vuil, omdat ik het moeilijk heb met de manier waarop het allemaal gegaan is. Maar goed, als een dergelijke situatie zich voordoet is het even tanden bijten, maar uiteindelijk ontstaat er altijd een erg positieve nieuwe dynamiek. Le Chalet is er enkel maar beter van geworden.

Er heerst een heuse 'evenementiseringstrend' in de gastronomie: Culinaria, Omnivore, Fooding, Dinner in the sky... U behoort echter tot het clubje van chefs dat hun restaurant amper verlaat...

Dat klopt. Ik wil in mijn zaak blijven om de details te finetunen en voeling te hebben met de klanten. Hun feedback is belangrijk voor mij. Evenementen selecteer ik met de grootste omzichtigheid.

U bent 47 jaar. Wat waren tot nog toe de highlights van uw carrière?

Mijn werkervaring bij Roger Souveryns, in het Scholteshof. De opening van Le Chalet, uiteraard. En het behalen van mijn eerste ster, die lang op zich heeft laten wachten. Het was een hele verademing...

www.lechaletdelaforet.be

Hij moet gedacht hebben dat hij zijn zaakjes prima voor elkaar had, toen de piepjonge Saulius Karosas halfweg de jaren '80 in een Russische schuurtje het stof mocht blazen van een vooroorlogse en compleet uitgewoende Mercedes. De ambitieuze Litouwer wilde immers naar de Verenigde Staten, het land van de eindeloze mogelijkheden, om er een succesvolle onderneming op te richten en een aanzienlijk kapitaal bij elkaar te sprokkelen. Behalve dat het IJzeren Gordijn toen nog zo hermetisch dicht zat dat er helemaal niks van waarde mocht worden uitgevoerd. Geen goederen en zeker geen geld. Om toch een startkapitaaltje achter de hand te hebben om zijn Amerikaanse avontuur te ondersteunen, zocht hij naarstig naar iets dat in de VS veel waarde vertegenwoordigde en in zijn eigen regionen geen knop. Dat werd uiteindelijk die totaal onderkomen klassieker. 'Diep' in Rusland waren er namelijk schuren zat waar antieke auto's stonden te verstoffen. Meestal peperdure Duitse berlines, rasechte sportwagens of chique limousines die in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog door overijverige legerofficieren waren meegenomen naar huis (hoezo, gestolen?), daar vaak tenenkrullend werden misbruikt, om dan in een achterafhok te eindigen toen niemand er nog in slaagde al dat fraais rijdend te houden. Dat waren dan nog de gelukkigen. Minstens evenveel van die auto's werden botweg hersmolten tot schoffels, kruiwagens of ander landbouwgereedschap waarvoor men nergens anders deftig staal of aluminium vond. Hoewel Karosas graag met auto's in de weer was en zelfs een tijdje rally's reed met de rommel die hij kon vinden, werd hij tijdens zijn speurtocht naar een exporteerbaar kippenhok niet meteen gehinderd door veel kennis van zaken. Gelukkig viel zijn oog haast bij toeval op een hoop roestig staal, uitgebleekt aluminium, aangevreten hout en verteerd leder dat in een vorig leven een statige Mercedes 500 K Compressor met koetswerk van Erdmann & Rossi Jos Neuss was geweest. Het plan kon niet fout gaan. Als hij dat ruilde tegen een knullige Volga GAZ-24, nochtans je van hét in het Litouwen van de jaren '80, hoopte hij de Mercedes in sneltempo te restaureren, uit te voeren naar de VS en dan

ginder de hoofdprijs te vangen. Helaas liep het helemaal anders. Of gelukkig deed het dat, het is maar hoe je het bekijkt.

OVER NAAR PLAN B

Als in het Duitse Worms de poorten van een anonieme industriële hangar openrollen, blijkt dat diezelfde Saulius Karosas een kwarteeuw later op een unieke collectie zit zoals een kip op haar eieren. Op de klinische bedrijfsvloer staan twee rijen klassiekers strak opgelijnd als Teutoonse soldaten, waarbij de overgrote meerderheid zijn complexe of wulpse vormen verbergt onder een stofdoek zoals een moslima haar geboetseerde lijf onder een nikab beschermt. Sinds die eerste Mercedes ontwikkelde Saulius Karosas immers een enorme voorliefde voor vooroorlogse auto's met carrosserieën van het Berlijnse koetswerkhuus Erdmann & Rossi. Die ontluikende passie is één reden waarom hij zijn stoutmoedige plan van wel-er heeft laten varen en de Mercedes nooit koudweg in de VS heeft verkocht. Zodra hij eraan begon te sleutelen, merkte hij namelijk dat de auto veel te waardevol was om zomaar terug te verpatsen. Tijd was een andere complicatie. Hoewel hij had gehoopt de Mercedes binnen de twaalf maanden te restaureren, bleek hij uiteindelijk 17 jaar engelgeduld én de expertise van echte professionals uit Litouwen nodig te hebben om de Benz schitter-schoon te krijgen.

Het kapitaal dat hij hoopte te vangen met de Mercedes is er op een andere manier alsnog gekomen, zodat Karosas zich al snel kon toeleggen op het samenstellen van 's werelds meest complete Erdmann & Rossi-collectie. Kwantiteit is daarbij niet het hoogste goed, dat merk je meteen als je vandaag langs de auto's sloft in hun residentie in Worms. Wel kwaliteit. En focus.

Het zou al te makkelijk zijn om oneindig veel Erdmann & Rossi's naast elkaar te parkeren. Hoewel het koetswerkbedrijfje nu een piepkleine voetnoot in de automobiele encyclopedie lijkt, was het destijds een flinke speler waar ruim 250 mensen hun dagelijkse bockworst bij elkaar hamerden. Dat was minder dan bijvoorbeeld Gläser uit Dresden, al wisten de Berlijners tussen 1906 en 1949 toch ruim 6.000 bijzondere kisten op wielen te zetten. Om er daar zoveel mogelijk exemplaren van te verzamelen, dat boeit Karosas niet. ■

EEN MOOI PLAN

Wat ooit begon als een slimme manier om snel geld te rapen, groeide uit tot 's werelds fraaiste collectie koetswerken van Erdmann & Rossi. Miles werd een exclusief kijkje gegund achter de normaal zowat altijd gesloten poort. We mochten zelfs een blokje om met een van dé pronkstukken: een originele Rolls-Royce Wraith.

TEKST: BART LENAERTS # BEELD: LIES DE MOL

DE RIJEN KLASSIEKERS STAAN OPGELIJND ALS TEUTOONSE SOLDATEN

Al was het maar omdat lang niet alles even briljant is vormgegeven. Vooral de eerste jaren beperkte men zich tot een soort van rijdende tuinhuisjes die meestal op rollende chassis van Mercedes, Horch en wat nog meer werden gepoot. Pas halfweg de jaren '20 steeg het niveau naar aristocratische sferen, toen auto's echt luxueus werden en de bon monde graag koetswerken naar eigen smaak en goeddunken liet aankleden. Het is vooral uit dat aanzienlijk schaarsere aanbod dat Karosas wil winkelen, in de hoop op termijn de mooiste voorbeelden uit de rijke geschiedenis van het koetswerkhuis op de bil te kunnen slaan. Sommige heeft hij al, zoals die befaamde Mercedes, een dikke Maybachcabriolet met twaalfcilindermotor, een Horch Sport-coupé, een Mercedes 630 K uit 1929, een Derby Bentley-coupé van 1938 en een recreatie van de fameuze Horch 835 Sport Coupé waarmee Bernd Rosemeyer in 1937 door het mooie leven rolde. Niettemin blijft er genoeg over om naar te verlangen. Nog vier of vijf auto's, dan is de collectie in zijn beleving compleet. Met als absolute top-

per uiteraard de zwerige Mercedes die men ooit bouwde voor de Sjah van Iran. Al zal dat wel altijd een verre droom blijven.

RUILHANDEL

Helaas heeft zo'n specifieke themaverzameling evenveel voor- als nadelen, zo mocht Karosas ondertussen aan den lijve ervaren. Want het blijft natuurlijk een piepklein wereldje waarin steeds meer mensen weten dat je bij hen aan de bel moet hangen als je iets wil verpatsen dat ooit in de Erdmann & Rossi-ateliers aan de Berlijnse Halensee passeerde. Het voordeel is dat hij niet langer voorbij iedere hoek en achter elk washok moet gaan snuffelen. De aanbiedingen komen wel vanzelf zijn richting uit. Nadelen zijn er eveneens: omdat men weet hoe groot zijn honger en hoe gretig zijn goesting is, wordt dat meteen gereflecteerd in al te exorbitante prijskaartjes. Dan haakt Karosas onmiddellijk af. Het zegt hem helemaal niks om de markt plat te domineren met een ramvolle portefeuille. Hoe professioneel hij de zaken ook aanpakt, het is en

Verstelbare stoelen, hout op het dashboard, ingebouwde leeslampjes... De auto moest echt worden aangekleed volgens de 'nieuwste' stand van zaken in Berlijn.

blijft een hobby. En die moet wel plezierig blijven. Dus probeert hij deeltjes uit de wacht te slepen, zomaar voor de sport. Dat is de hoofdreden waarom hij een hele rits klassiekers achter de hand heeft die geen uitstaans hebben met Erdmann & Rossi. Enkele daarvan wilde hij hebben omdat zijn technicienbrein geboeid was door hun verbluffende technologie, anderen staan er slechts omdat zijn zakelijke neus kansen rook. Misschien niet meteen, maar ooit, als de sterren gunstig staan, kan hij dan toch weer een slag slaan. Zo hoopt hij dat zijn Bugatti 57 en zijn Minerva als pasmunt kunnen dienen wanneer eindelijk de befaamde Bugatti en minstens even bijzondere Minerva van Erdmann & Rossi op de markt komen en hij een of andere ruil kan sluiten.

Sowieso is Karosas vooral geboeid door auto's die volledig moeten worden gerestaureerd. Als Litouwer is hij daarvoor goed geplaatst. Zijn afkomst geeft hem net iets vlotter toegang tot de donkerste krochten van Rusland, zowat 's werelds enige plek waar een mens nog bijzondere barnfinds

kan opdiepen. Die fascinatie voor restauratieprojecten getuigt allerm minst van misplaatste gierigheid. Iedereen die ooit zelf een auto opknapte of liet opknappen, leerde dat het op het eind van de rit vaak beterkoop zou zijn geweest om vanaf dag één een topauto op de kop te tikken. Dat interesseert Karosas echter niet. Hij geniet in iedere vezel van zijn lijf om zo'n decennialang verwaarloosde auto langzaam maar zeker terug tot leven te wekken. Tegelijk is deze aanpak de enige garantie dat de auto's precies terug in de staat geraken die hun uitstraling verdient. Hoe hoog de lat ligt, merk je meteen als je langs de majestueuze neuzen wandelt in de opslagplaats in Worms. Alle auto's zijn fabelachtig mooi gerestaureerd, met lak die meer diepgang heeft dan de boeken van Umberto Eco en chroom dat feller blinkt dan Rihanna.

DOE-HET-ZELVER

Niettemin is het nooit *over the top*. 'Authenticiteit is voor ons het allerbelangrijkste', zegt Emanuel Bacquet, de Fransman die vroeger de befaamde Shlumpf-collectie in Mulhouse beheerde en nu over deze verzameling waakt. 'Daarom verduidelijken we ook meteen dat onze Rosemeyer Horch Sport Coupé een replica is. Het heeft geen pas om daarover te liegen of misverstanden te laten bestaan. Het wereldje is te klein. Er is altijd wel iemand die weet dat de echte auto de oorlog niet overleefde.'

Wat je zelf doet, doe je beter. Dus opende Karosas maar meteen een eigen werkplaats in Vilnius, een atelier dat wordt geleid door dezelfde man waarmee hij zijn eerste Mercedes 500 K restaureerde. 'Karosas is geen Amerikaan. Hij houdt er niet van om veel geld op te hoesten voor *trailer queens* die compleet overgerestaureerd zijn. Hij opteert voor projecten die vaak jarenlang duren en waarbij de juiste visie doorslaggevend is.'

Ginder hebben ze de handen meer dan vol met de verzamelwoede van de Litouwse industrieel, want naast zijn Erdmann & Rossithemaverzameling houdt hij er in Vilnius ook een collectie microcars op na. Plus nog een andere die is opgehangen aan Russische staatslimousines. En dan is er onlangs een vierde rode draad bijgekomen. Als rasechte technicus groeide bij Karosas de laatste jaren een enorme fascinatie voor vooroorlogse twaalfcilindermotoren.

Karosas schuimt graag concoursen af. Villa d'Este, Pebble Beach, zelfs het concours van het Zoute. Zowat overal stond hij al op het mondaine gras met zijn geliefkoosde auto's. Niet omdat hij kickt op prestigieuze events, wel omdat het

Het opmerkelijke design van de Rolls-Royce Wraith komt tot leven zodra hij in beweging is.

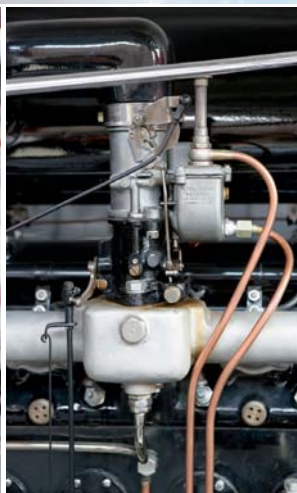

DE WRAITH VAT ALS GEEN ANDER DE UNIEKE STIJL VAN HET KOETSWERKHUIS SAMEN IN EEN VORM

jongetje in hem graag met gelijkgestemden van gedachten wisselt over vakmanschap en mooie technologie. Toch mogen – neen, moeten – die automobielen gewoon rijden. Alleen al omdat hij graag de mooie dingen des levens deelt met de wereld. Dus kunnen ook wij er eentje kiezen voor een ontspannen uitje doorheen het hinterland van Worms. De logische keuze is de Mercedes, omdat die auto zo mooi Karosas' verhaal belichaamt. Helaas blijkt de moorzwarze Duitser in een rothumeur. Starten doet hij met veel graagte, maar zodra hij in beweging moet komen houdt de majestueuze Benz er meteen weer mee op. Dus schakelen we over op een minstens even bijzondere Rolls-Royce Wraith die in het voorjaar schitterde op het gazon van Villa d'Este en zopas de blits maakte op ons eigenste concours d'elegance van Het Zoute.

GROOTSE PLANNEN

Een Rolls-Royce Wraith is altijd bijzonder. Er werden niet eens 500 stuks van die 'instapper' gebouwd, vooraleer de Tweede Wereldoorlog roet in het eten gooide. Maar deze is echt uniek. Erdmann & Rossi bouwde er namelijk slechts twee, waarvan enkel deze overleefde. Alleen al daarom moest en zou Karosas hem hebben, al is de auto in zijn ogen dubbel bijzonder. Voor de oorlog was Erdmann & Rossi immers de Duitse importeur van het Engelse edelmerk. Daarom ook kochten ze gewoon een rollend chassis van een Wraith, toen dat model in 1938 werd voorgesteld. Volgens de bestelbon die tot vandaag bewaard is gebleven, wilde men dat onderstel helemaal aankleden volgens de nieuwste stand van zaken in Berlijn, met een koetswerk uit aluminium, een motorkap met louvres, twee grote deuren, een schuifdak en een geïntegreerd reser-

Saulius Karosas waakt over zijn unieke collectie zoals een kip over haar eieren.

vewiel. Binnenin ging dat zelfs nog veel verder met verstelbare stoelen, hout op het dashboard, ingebouwde leeslampjes achterin – *necessaires* heette dat in schoon Duits – én zelfs een Telefunken-radio en elektrisch bediende zijruiten. Die laatste zouden worden gebouwd naar een patent van Erdmann & Rossi dat steunde op de kwaliteiten van een Bosch-ruitenwissermotor. Helaas werden niet alle ambitieuze plannen ook realiteit. Toen de auto in 1939 samen met een Maybach, twee Horchs en een Mercedes, allemaal even deprimerend zwart, op het Salon van Berlijn stond te blinken was er van die radio en die elektrische ruiten geen sprake meer. Toch vond de auto een klant, op voorwaarde tenminste dat men hem in een frisser zilvergrijs jasje zette. Wat er nadien met de Rolls gebeurde, zal wel altijd in de nevelen van de geschiedenis gehuld blijven. Feit is dat hij pas eindeloos veel later opdook in het knul-

lige Riga Motor Museum waar Karosas hem uiteindelijk redde uit de anonimiteit. Gek genoeg was de auto terug zwart, trouwens. Niet dat iemand hem had herspoten. Wel was met de jaren het zilvergrijs zo afgebleekt geraakt dat het zwart terug boven was komen 'drijven'.

Sindsdien heeft Karosas de Rolls weer in een staat gebracht die de auto verdient, zelfs al is het onder de streep geen echt waardevolle machine. Niet als het wordt uitgedrukt in geld, alleszins. Wraiths zijn nu eenmaal minder populair in het wereldje, nu alles wat vooroorlogs is (en zo majestieus als een huis) ondergesneeuwd geraakte. Voor Karosas is de auto echter van onschatbare waarde. Omdat hij zo mooi illustreert hoe hoog de kwaliteit was van Erdmann & Rossi, maar nog meer omdat hij als geen ander de unieke stijl van het Berlijnse koetswerkhuys samenvat in een vorm.

INSPIRATIEBRON

Waar precies de magie van Erdmann & Rossi schuilt, is moeilijk te duiden. Volgens sommigen is het de briljante combinatie van Duitse kwaliteit en Italiaanse elegantie die het hem doet. Dat is echter onzin. Hoewel Rossi's naam voor eeuwig en drie dagen aan het bedrijf verbonden zal blijven, was hij veel te kort bij de dagelijkse leiding betrokken om ook maar ergens een stempel te drukken. Wel wist Erdmann & Rossi een fraai compromis te presenteren dat slim tussen de al te traditionele vormgeving van de Engelsen en de onwaarschijnlijk flamboyante Franse carossen in balanceerde. Net zoals de Italianen van Castagna, Touring of Pininfarina, met dit onderscheid dat de kwaliteit bij de Duitsers echt wel hoger lag.

Deze Rolls illustreert die teneur perfect. Zelfs al is het geen flitsende verschijning die op ieder concours steevast de vetste prijzen binnenhengelt, met zijn tweedeurs-vierzitkoetswerk is hij wel zoveel frivoler dan bijna alle andere Wraiths. De overgrote meerderheid van de wagens uit die tijd waren zo statig dat zelfs Queen Elisabeth er van in slaap dommelde. Deze daarentegen lijkt haast door twee designers ontworpen met zijn kloeke, onverzettelijke neus en de zacht welvende, bijna romantische achterkant. Al symboliseert hij op die manier weer wel heel mooi het ambigue karakter van de Engelse auto, die tegelijk zo robuust is als een rots en toch zo comfortabel als een zwevend tapijt. Dat heeft hij toch weer gemeen met de nieuwste Wraith die gek genoeg ook een tweedeurscoupé met vier zitplaatsen is. Je zou haast denken dat de huidige Rolls-Royce-designers bij Karosas op de koffie zijn geweest om zich te laten inspireren. ■

‘ZOALS EEN ZESJARIGE AUTOOTJES TEKENEN EN ER NOG VOOR BETAALD WORDEN OOK’

Samen met Dirk Van Braeckel, vindt geen enkele Belgische autodesigner zoveel wereldwijde weerklank als Luc Donckerwolke. De tweede volgde vorig jaar de eerste op als hoofdontwerper bij Bentley. Er valt dus een en ander te bespreken. TEKST: HANS DIERCKX # FOTO'S: DEBBY TERMONIA / ARCHIEF

‘Als designer ben je als een terrorist’, gooit onze landgenoot op tafel, in de coulissen van het Autosalon van Frankfurt. De aanwezige pramide van Bentley begint heel hard te kuchen, Donckerwolke grijnst. ‘Of als een piraat, laten we het misschien daarop houden.’

Het tekent de 48-jarige designer, die in de loop der jaren voor zichzelf een territorium heeft uitgeroofd waarin hij zijn eigen zin kan doen. Hij praat met passie en nuance over zijn werk, een stiel waarin je tegelijk kunstenaar, ingenieur en manager moet kunnen zijn. Bij het aristocratische Bentley beweegt de in Afrika opgegroeide Donckerwolke zich op zijn eigenzinnige manier. In maatpak wel, hoewel hij als puber het liefst op blote voeten rondliep. Na die vergelijking van daarnet hanteert hij nog andere metaforen. Dat hij binnen zijn team ‘als de zilverrug is tussen de gorilla’s’. De auto’s die hij ontwerpt, noemt hij zijn ‘speeltjes’. De saaier administratieve randtaken laat hij over aan zijn ‘maffia’. Voor de premensen van Bentley zijn Donckerwolkes woorden wellicht wat onbehouwen. Wij vinden wat hij uitkraamt allemaal geweldig.

Een aardig contrast ook met de veel gemoedelijkere Van Braeckel, ooit zijn baas bij Audi en Skoda en nu zijn voorganger aan de tekenafel bij Bentley. De rebelse Donckerwolke werd een jaar geleden naar Crewe gestuurd om hem op te volgen.

Je hebt gewerkt bij Peugeot, Audi, Skoda, Lamborghini, Seat en nu Bentley. Is het moeilijk je telkens weer in te werken in een nieuwe designtaal?

Bentley heeft altijd op mijn radar gestaan, maar toch wist ik er eigenlijk verrassend weinig over. Het is een merk met veel geschiedenis, die ik moet respecteren en waarover ik moet leren. Niet zozeer scannen naar wat je kan gebruiken, eerder absorberen en het onderbewuste laten werken. Boeken lezen, modellen bekijken, met mensen praten, beelden en gevoelens verzamelen en die transformeren tot nieuwe ideeën. Dat is altijd een fantastische fase en het kameleonsyndroom dat ik als kind al had, helpt me daarbij. Het is alsof je wordt geadopteerd door een nieuwe familie en moet uitzoeken hoe je erin past. Het is een proces van leren, van ontdekken, van synchroniseren met de technische mensen, van lobbyen en van een nieuw team samenstellen, mijn guerilla task force. Voor mij is dat leerproces het meest fascinerende, er is niets mooier dan grenzen af te tasten. Een designer is als een kind. Het komt er op neer de limieten te zoeken die je niet zou mogen overschrijden, maar die je net moet overschrijden om ze te voelen.

Vind je het jammer dat je je moet schikken naar steeds striktere technische beperkingen, zoals rond voetangerveiligheid of emissies?

Die restricties ontnemen je vrijheid enkel als je ze als een gegeven accepteert. Kijk naar de Formule 1. Daar komt het erop aan de regels te lezen en te weten hoe die te omzeilen. Een beetje de Italiaanse manier: je ziet wat de regel is en je beweegt eromheen. Je moet intelligenter zijn dan de mensen die de regels schrijven, als een skiër tussen de kegels door slalommen. Ik ben geen artiest, ik ben een designer, en dan gaat het over problemen oplos- ■

'DE ITALIAANSE MANIER: DE REGEL ZIEN EN JE EROMHEEN BEWEGEN'

sen. Mijn job is een product op straat brengen dat zich ook aan alle bijhorende regels houdt. Je moet genoeg vuur hebben. Ontwerpen is competitie, harder slaan dan degene die jou slaat, maar dan op een vriendschappelijke manier. Dit is een industrie en jij bent de storende factor in het proces. De ingenieurs hebben iets ontwikkeld en jij zegt dat het opnieuw moet worden uitgevonden. Je destabiliseert het proces, als een terrorist.

Kan je daar een voorbeeld van geven?

De bewegende luchtinlaten op de Lamborghini Murciélagó (zie linksonder). Ik moest de opvolger van de Diablo ontwerpen en ze zeiden 'doe wat je wil, maar de inlaten moeten blijven.' Ik zei dat ik er niets mee kon aanvangen omdat het net Mickey Mouse-oren zijn. Ik vroeg wanneer ze exact nodig zijn. 'Bij een buitentemperatuur van meer dan 30 graden, met de olietemperatuur boven 130 graden, de watertemperatuur zoveel, enzovoort.' Waarop ik voorstelde bewegende inlaten te bouwen. Een vliegtuig vliegt tenslotte ook niet met zijn landingsgestel uit, het komt enkel naar buiten wanneer het nodig is. Ik geef je een voorbeeld van bij Lamborghini, want ik vind er nog geen van bij Bentley. Maar over zes maanden zal dat anders zijn.

Je aanpassen aan een nieuw merk, heeft dat eveneens te maken met je aan de regels houden?

Kijk, als je geen grenzen hebt, is het niet interessant. Als je op een strand in de zon ligt, waarom zou je dan creatief zijn? Dan geniet je er gewoon van dat alles goed gaat, het is pas in moeilijke omstandigheden dat je creatief kan zijn. De vrijheid is degene die je zelf verovert. Mensen die zeggen: 'dit is hoe wij de dingen doen'. En jij die dan vraagt 'waarom?' Natuurlijk niet gewoon om de dingen per se anders te willen doen omdat je een verwend nest bent. Het komt erop aan een visie te hebben en de stappen te installeren om die te bewerkstelligen. Toen ik naar Bentley kwam, had ik iets in gedachten. En dan denk ik niet aan het volgende Autosalon van Genève, maar aan 2020 of 2025. Alles wat ik doe, moet helpen die visie te bereiken. Maar vraag me er niet naar, want ik zal het je niet verklappen. (lacht)

De SUV van Bentley komt over twee tot drie jaar op de markt. Hoe ver sta je daarmee?

Hij is bijna klaar. Het zal een echte Bentley zijn, dus tegelijk extreem elegant en extreem sportief. Het EXP 9 F-prototype van het salon van Genève vorig jaar was niet meer dan een prototype met een sterke visuele impact die niet door iedereen werd geapprecieerd. Maar het is als een theateracteur. Om gezien te worden moet die ook altijd luider zijn, met een sterkere lichaamstaal en meer make-up dan wanneer hij op TV is. Een concept car moet dezelfde impact hebben. De productieversie integreer je vervolgens in de genen van de familie en dat is wat ik aan het doen ben. Hij gaat dus in alle opzichten anders zijn, maar nog steeds een echte Bentley.

Is het als designer belangrijk om een eigen stempel te drukken? Om herkenbare ontwerpen te maken?

Er is niets erger dan een designer die zijn eigen tijdperk wil creëren en zijn voorgangers tegenspreken, alleen omdat hij een groter ego heeft. Kijk naar de geschiedenis: ze blijven allemaal lang genoeg bij een bedrijf om een groot statement te maken om te tonen wie de touwtjes in handen heeft. Achteraf gaat dat bedrijf dan achteruit omdat die provocatie niet strookt met de langetermijnvisie. We mogen niet vergeten dat we slechts deel van de geschiedenis zijn en niet de geschiedenis zelf. Als gepassioneerde liefhebber heb ik teveel respect voor het merk om te contrasteren, alleen maar om mijn eigen naam er in grote letters op te zetten. Ik wil geen namen noemen, maar je merkt dat merken die duidelijk een bepaalde richting hebben gekozen omwille van de wil van één designer, het slachtoffer worden van hun eigen proces. Ik vind dat je maximaal zeven jaar bij hetzelfde merk mag blijven. Dan heb je te weinig tijd om een eigen era te markeren.

Is er toch geen pennentrekje waarin we jouw handtekening herkennen?

Sommigen zeggen dat al mijn auto's dezelfde 'wenkbrauwen' hebben. Waarschijnlijk is het iets onbewust, maar ik wil dat niet analyseren. Ik probeer gewoon eerlijk te zijn over wat de auto is, in die zin dat het design zijn waarden reflecteert. Zoals een geweer. Vanuit technisch standpunt zijn ze zeer functioneel, ze hebben een mechanische esthetiek. Ik probeer ervoor te zorgen dat mijn auto's één lijn hebben die hen karakteriseert. Wanneer je grootmoeder zegt dat ze een mooie auto heeft gezien, en jij vraagt hoe die eruit ziet, dan moet zij hem met één sterke lijn kunnen beschrijven. Op de Murciélagó was dat bijvoorbeeld het grafische spel rond de luchtinlaten, de manier waarop de lijnen van drie oppervlakken één worden. Bij de Seat Leon gaat het over de orchestratie van de kreuklijnen in de flank. Op de Audi A2 was het waarschijnlijk eerder het silhouet van de auto, onder invloed van de aerodynamica. Er moet hiërarchie zijn: één lijn en alle andere elementen die er ten dienste van staan.

Wat is jouw zwakke plek in deze stiel?

Het werk van een ander bijschaven, daartoe ben ik niet in staat. Een andere zwakte is dat ik extreem koppig ben en dat ik het haat wanneer iemand mijn speeltjes verniet. Ik ben enig kind en heb dus nooit geleerd mijn speelgoed te delen. Het was al moeilijk voor mij toen ze zeiden dat ik hoofddesigner zou worden, omdat ik dan al het gevoel kreeg dat ik mijn projecten met andere designers moest delen. Tegenwoordig kan ik daarmee leven.

De EXP 9 F, een controversiële voorbode van de eerste SUV van Bentley.

Je leidt nu een team van 120 mensen. Kan je nog zelf een tekenpotlood vasthouden?

In theorie zeg ik elke ochtend tegen mijn assistent om alle meetings van die dag te annuleren of een arme drommel naar die vergaderingen te sturen. Mijn designers zijn als mijn kinderen en ik organiseer me zo dat ik met hen kan spelen. Vroeger was ik bang om oud te worden. Nu ben ik oud en daag ik hen uit om beter te zijn dan mij, om mij te tonen dat ik verkeerd ben. Alle designers waarmee ik wil werken, zijn mensen die naar het werk komen om te spelen, om plezier te hebben, anders kan ik er niets mee aanvangen. Ons privilege is dat we nog steeds zoals elke zesjarige autootjes mogen tekenen en er nog voor betaald worden ook. Het verbaast me nog altijd dat ze ons daarvoor betalen. Het moeilijkste is onze ideeën te verdedigen voor de raad van bestuur. Het is mijn job de designers te beschermen voor de bazen, want ik wil niet dat ze al te vroeg denken: als ik dit doe, dan zullen ze het goed vinden. Nee, ze moeten vrij kunnen tekenen. Zoals jij je kinderen tegen elke agressieve situatie beschermt. Mijn job is ervoor te zorgen dat de kinderen kinderen blijven. ■

CV

GEBOREN

19 juni 1965, Lima (Peru)

OPLEIDING

Industrieel Ingenieur (Brussel), Transportdesign (Vevy, Zwitserland)

CARRIÈRE

1990-1992

Peugeot (*stagiair*)

1992-1994

Audi (*diverse*)

1994-1996

Skoda (*Octavia, Fabia*)

1996-1998

Audi

(*A2, A4 Avant, R8-racewagen*)

1998-2005

Lamborghini (*Murciélagó, Gallardo*)

2005-2012

Seat (*Ibiza, Leon*)

2012-?

Bentley

BEDREIGD BEROEP

In de squero (kleine scheepswerf) die de naam van zijn familie draagt, bouwt Roberto Tramontin gondels op de wijze waarop men dat in Venetië al meer dan 600 jaar doet. De eigenzinnige man is niet van plan ook maar iets te veranderen aan zijn productiewijze, ook al zijn de gondeliers minder veeleisend geworden en zouden toeristen zich tegenwoordig even goed in een multiplexgondel over de Venetiaanse kanalen laten roeien...

TEKST: SERGE VANMAERCKE # FOTO'S: GIOVANNI GASTEL

Roberto, een stoere bonk met zachtmoedige inborst en een ironische glimlach onder een volle snor, zit aan het voorste uiteinde van de cantiere, de houten vorm waarop zijn vader, grootvader en overgrootvader al sinds het einde van de negentiende eeuw op dezelfde manier onderdelen plaatsen om een traditionele gondel te vervaardigen.

Tramontin aanvaardt dat mensen vanaf de brug een blik werpen in zijn atelier – hij heeft immers geen keuze – maar opent alleen in uitzonderlijke gevallen de minuscule ijzeren poort die er toegang toe geeft. Hier, via het Dorsoduro-kanaal, verlaat het smalle, langwerpige eindproduct de werf. Ons bezoekrecht hebben we te danken aan Acqua di Parma (zie rubriek Parfums), het Italiaanse label dat ambachten en cultuur ondersteunt en onlangs een schitterend boek publiceerde waarin ook 'Squero Tramontin & Figli' is opgenomen.

'Al sinds mijn overgrootvader deze squero oprichtte, worden de gondels op dezelfde manier gebouwd', vertelt Roberto. 'Ik ben naar school gegaan tot mijn vijftien jaar en ben vervolgens hier op de werf komen werken. Net als bij mijn vader en grootvader sprak het voor zich dat ik in het familiebedrijf zou stappen. Hier raakte ik vertrouwd met de bouwtechnieken en heb ik geleerd welke verschillende houtsoorten nodig zijn om een gondel te bouwen. Het grote geheim van een goede gondel schuilt in het gebruik van verschillende houtsoorten en in de asymmetrische structuur. Die maakt dat de gondelier rechtdoor kan varen ondanks het feit dat hij achterop de gondel staat en slechts aan een kant roeit. Met het blote oog kun je het nauwelijks zien, maar bij de bouw van de gondels is dat cruciaal.'

Een gondel is doorgaans iets minder dan 11 meter lang, maar om een maximale mobiliteit te verzekeren in de smalle kanalen van la Serenissima bevindt ongeveer de helft van die lengte zich boven het wateroppervlak.

De squero 'Tramontin & Figli' gezien vanaf een brug over het Venetiaanse Dorsoduro-kanaal.

▲ Het eindproduct. Eenvoudig en gesofistikeerd tegelijk.

HET ZWARTE KLEEDJE

Onder zijn ietwat onbehouwen vriendelijkheid heeft Roberto het moeilijk om zijn trots te verbergen wanneer hij het bouwproces van de gondel toelicht. 'Het is dankzij onze productiekwaliteit dat we gondels mogen leveren aan La Maison de Savoie en andere prestigieuze klanten,' legt hij uit. 'Een gondel vergt acht houtsoorten (eik, spar, kerselaar, lork, linde, notelaar, mahonie en iep), omdat ze allemaal andere eigenschappen, een andere flexibiliteit en dus een andere functie hebben. Maar hoewel zijn constructie bijzonder gesofistikeerd is, ziet een echte gondel er eenvoudig uit. Een gondel is een beetje als een vrouw in galakleding: hoe meer ze opgemaakt is, hoe kitscheriger ze eruitziet. Niets zet de schoonheid van een vrouw beter in de verf dan een elegante zwarte jurk en een parelketting om de hals. Die eenvoud siert ook de gondels. Weet u, de meest professionele keuzes zijn vaak ook de eenvoudigste...'

Man-vrouwmetaforen komen wel vaker terug als je met deze volbloed-Venetiaan praat, zelfs als het over prijzen gaat: 'Een gondel is goedkoper dan een huwelijk en het onderhoud kost minder dan een scheiding. Voor een nieuwe gondel betaal je gemiddeld 35.000 euro.

Terwijl hij met ons praat, bewerkt Roberto het hout, met hamer en beitel in de hand en het brandijzer in het vuur. Reeds sinds 1884 levert deze werf gondels aan alle Venetianen. En ook vandaag nog zijn ze de beste klanten. Vreemd genoeg krijgt hij ook bestellingen vanuit het buitenland, van een rijke Mexicaan, bijvoorbeeld. 'Oh, niet zoveel,' werpt hij op, 'het zijn er maar een of twee per jaar...'

De rest van de tijd restaureert hij oude gondels of bouwt hij gewonere bootjes, zoals sampierota's, die erg in trek zijn bij Venetianen.

Daarbij krijgt hij de hulp van een 26-jarige man die daarvoor zijn beroep van scheepsingenieur aan de kant schoof. Misschien volgt hij ooit Roberto op, want diens dochters hebben helemaal geen interesse in de squero van de familie. Een ding staat vast: nooit eerder was er zoveel knowhow op deze gondelwerf! ■

Ouderwetse materialen voor een nieuwe gondel.

Acht houtsoorten en een asymmetrische constructie: dat zijn twee van de grote geheimen van het gondelbouwen.

'HOEWEL ZIJN CONSTRUCTIE BIJZONDER GESOFISTIKEERD IS, ZIET EEN ECHE GONDEL ER EENVOUDIG UIT'

Roberto Tramontin, een van de laatste traditionele gondelbouwers in Venetië. ▶

HET WINNENDE TRIO

Voor snelle beslissers die nu al hun lente- of zomervakantie van 2014 willen boeken heeft Miles een gouden tip, meer bepaald in het luxesegment op Kreta. Of liever: drie tips, voor evenveel logiesformules in Elounda, een droomplek op 7 kilometer van Agios Nikolaos. TEKST SERGE VANMAERCKE

De 70 kilometer die het vakantieoord Elounda scheiden van de luchthavens in Heraklion doen op geen enkele wijze vermoeden dat er ergens op het eiland zo'n pareltje verscholen ligt. Het landschap aan weerszijden van de weg is letterlijk aangetast door het massatoerisme.

Wat een verademing om dan aan te komen in Elounda, een oud vissersdorpje in de baai van Mirabello. In 1981 richtte Spyros Kokotos er het hotel Elounda Mare op. Als architect van al heel wat andere hotels was hij niet aan zijn proefstuk toe. 'Zijn' hotel is nog steeds een familiezaak, die vandaag gerund wordt door Eliana, de vrouw van wijlen Spyros. Het ligt vlakbij de havenstad Agios Nikolaos en het pittoreske dorpje Kritsa, dat u ongetwijfeld herkent aan zijn landschappen als u de film 'Zorba de Griek' van Michael Cacoyannis uit 1964 hebt gezien.

FAMILIEZAAK

Hotel en bungalowpark Elounda Mare biedt een stijlvolle mix van witgekalkte muren en bruingrijze lokale steen. Het geheel is doordrongen van een typische Kretenzische stijl en wordt omgeven door

een adembenemend landschap. In het hoogseizoen wordt een bungalow voor twee personen aan 800 euro per dag verhuurd, terwijl voor een groep van zes een tarief van 1.950 euro geldt. Gelukkig vind je op verschillende boekingsites regelmatig promotarieven. Het hotel Elounda Mare verdient zijn vijf sterren elke dag opnieuw door de uiterst vriendelijke service en immer warme sfeer, een traditie die het met de grootste zorgvuldigheid in ere houdt. Ook een goed teken is dat een groot deel van de staf al decennialang in dienst is. Tegenwoordig bestaat deze ook uit medewerkers uit Oost-Europa, die de steeds talrijkere welgestelde klanten uit deze streken te woord kunnen staan. Op de website van het hotel kan de Russisch sprekende bezoeker bovendien in zijn eigen taal ontdekken wat het oord te bieden heeft.

Maar maakt u zich geen zorgen: behalve in het hoofdgebouw met lobby en bars en de restaurants die over het terrein verspreid zijn, kom je er bijna niemand tegen. Het hotel werd zo ontworpen dat de privacy van de vakantiegangers maximaal wordt gerespecteerd.

In de kamers en publieke plaatsen staan er overal artefacten uit de rijke collectie die de familie

Elounda Mare, bungalows in Kretenzische stijl voor twee tot zes personen met een privé-zoutwaterzwembad.

Kokotos bezit: tapijten, schoorstenen, koffers, wandtapijten, schilderijen en beeldhouwwerken. Van aan de ingang word je trouwens al omringd door oude objecten die getuigen van de rijke Kretenzische geschiedenis, van de schilderijen tot de tapijten over de oude tussendeuren en de werken van enkele lokale kunstenaars.

Het stukje zee tegenover het Elounda Mare-hotel heeft zelfs het Blauwe Label van de Europese Unie gekregen omdat het water en strand er zo schoon zijn en omdat er zoveel gedaan wordt voor het milieu, niettegenstaande de vele plezierjachten die er voorbijkomen en het met netheid niet zo nauw nemen.

De programma's hebben betrekking op efficiënt waterbeheer, afvalwaterverwerking en de bewustmaking van de werknemers van het hotel en de kinderen uit de regio.

Het hotel beschikt over een gigantisch zeewaterzwembad en een kinderplonsbadje omgeven door enkele grote grasvelden.

Naast relaxen kun je hier ook gaan varen met het jacht van de familie Kokotos, de clubs ter hand nemen voor een 9-hole-golfpartijtje, tennissen of je aan een van de talrijke watersporten wagen.

VARIATIES OP EEN THEMA

Nauwelijks tien jaar na de bouw van dit prachtige hotelcomplex kochten de Kokotos een tweede, aanpalend domein. Geïnspireerd door het succes van hun eerste hotel besloten ze het recept opnieuw toe te passen.

Hotel Porto Elounda ligt weliswaar op een even exclusieve locatie, maar ademt toch niet hetzelfde soort luxe uit. Nochtans pronken er talrijke kunstwerken op de muren en... plafonds. Zoals bijvoorbeeld dat van de lobby, dat getooid gaat met ontelbare retro-patisserievormen. Ook geen bungalows hier, maar één gebouw met verschillende etages. De kamers op de gelijkvloerse verdieping beschikken over een semi-privézwembad aan hun terras. Lees: een zwembad dat zich uitstrekt over de breedte van meerdere kamers. Dit complex beschikt als troef over een Six Senses-spa.

Kiest u voor de derde logiesformule die de Kokotos-familie aanbiedt, dan wordt u haast letterlijk overspoeld door de zee. Hotel Elounda Peninsula opende zijn deuren in 2001 en ontvangt de crème de la crème van deze planeet: klanten die bereid zijn om in het hoogseizoen 3.300 tot 5.000 euro te betalen voor een vierpersoons- ▶

Spinalonga: voorheen een Venetiaans fort en in het begin van de 20ste eeuw omgevormd tot een leprakolonie, die pas in 1957 werd opgedoekt.

Het pittoreske dorp Kritsa dat bezijkt onder zijn immense ambachtelijke aanbod voor toeristen.

Knossos, de bekendste archeologische site op Kreta.

Lato, de charme van een onbetreden archeologische site...

‘WE ZIJN HIER NIET VER VAN KRITSA, HET NATUURLIJKE DECOR VOOR DE PRACHTFILM ‘ZORBA DE GRIEK’ DIE MICHAEL CACOYANNIS IN 1964 DRAAIDE’

suite. De Kokotos ontpoppen zich zelfs als heuse immobiëlmakelaars en bieden ook villa's te koop aan op het meest geïsoleerde gedeelte van het domein. **Kostprijs: tussen één en vier miljoen euro.**

Opdat elke gast regelmatig van tafel zou kunnen veranderen, biedt het complex niet minder dan vier restaurants. Het open space-restaurant Yacht Club is het meest toegankelijke en bereidt kleine gerechtjes en smakelijke salades. Een van zijn trouwste klanten is een grote witte vogel, die zich niet om de tuin laat leiden. Het personeel noemt hem Georgios. Hij komt zonder gêne naast u zitten, op enkele meters van de branding. Geef hem vooral niet te eten, hij zal u een misprijzende blik toewerpen omdat u niet op de hoogte bent van zijn favoriete gerecht: verse vis! U kunt hem dan ook maar op één manier een dienst bewijzen: een deel van uw eigen maaltijd opofferen en in het water gooien. Al snel zal een hongerige vis zich nietsvermoedend aan de oppervlakte wagen, om vervolgens in de bek van Georgios te verdwijnen. Tafelmanieren heeft de vogel duidelijk nooit geleerd...

Een andere aangename lunchgelegenheid is The Deck. Voor het diner staat The Old Mill ter beschikking, midden in de tuinen van Elounda Mare. U vindt er echte gastronomische menu's die worden opgeluisterd door het virtuoze getokkel van een getalenteerd pianist, die af en toe zijn toetsen ook wat zachter zou mogen aanslaan...

Het nec plus ultra op het gebied van gastronomie in Elounda is restaurant Calypso, op het Peninsuladomein. De ingrediënten zijn er een hedendaagse omgeving, een uiterst attente bediening en een zeer verfijnde menukaart.

AMBACHT EN CULTUUR

Wie wat couleur locale wil opsnuiven, mag zeker Kritsa niet missen. De inwoners van het kleine dorpje profiteren tegenwoordig van de toeristenstroom uit het naburige Elounda en Agios Nikolaos om hun ambachtelijke producten en lokale olijfolie te slijten. De prachtige huisjes doen dienst als souvenirwinkels, een bestemming die ze ten tijde van de opnames van 'Zorba de Griek' nog niet hadden... Ook Agios Nikolaos zelf is een bezoek waard, al wordt het door culturo's niet echt als een tweede Knossos beschouwd. Lato daarentegen herbergt een archeologische site van een kleine Dorische stad uit de 8ste eeuw voor Christus, die gebouwd tegen de bergflank een prachtig zicht op zee biedt. De site gaat prat op ruïnes van een waterput, een theater en een Apollotempel. Een eenvoudig maar miskend pareltje. Tot slot kunt u ook een boot huren voor een tochtje op zee. Naar Spinalonga, bijvoorbeeld, het eiland met het grote fort dat eerst door de Venetianen en vervolgens door de Turken werd bezet. Toen deze laatste in het begin van de 20ste eeuw uit Kreta werden verjaagd, veranderde het in een leprakolonie. Die is gebleven tot 1957. Iets om over na te denken. Zo dicht bij het paradijs... **II**

Jetairfly biedt vanuit Brussel tot 5 vluchten per week aan naar Heraklion en 4 wekelijkse vluchten naar Chania. Er zijn ook vluchten vanuit de regionale luchthavens van Charleroi, Luik en Oostende. Vanaf 80 euro per persoon per traject. Meer informatie bij uw reisagent.

www.jetairfly.com

**Hallo Brussel?
Hier Rawhaypoetalah!**
Hergémuseum,
Louvain-la-Neuve
Nog tot 26 januari
www.museeherge.com

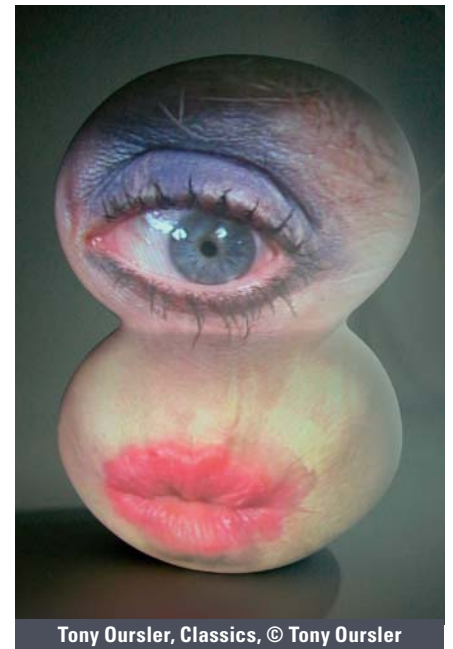
Tijdens zijn avonturen belandde Kuifje regelmatig in India of in fictieve steden die duidelijk geïnspireerd waren op Indische plekken. Naar aanleiding van Europalia zet het Hergémuseum zet een tentoonstelling op rond Hergés clichébeeld van India. Verwacht fakirs, slangenbezweerders, cobra's, heilige koeien en tempels.

**Allo! Bruxelles! Ici
Rawhaypoetalah! Coverillustratie
voor Le Petit Vingtième 8 maart
1934, © Hergé Moulinsart 2013.**

Tony Oursler: Phantasmagoria
Mac's, Grand-Hornu
Nog tot 23 februari
www.mac-s.be

Wie nu het Mac's in Grand-Hornu bezoekt, wacht een hallucinante horrorervaring. De oevretentoonstelling rond de Amerikaan Tony Oursler toont zijn video's, geprojecteerd op vervormde poppen en spoken. Voor de tentoonstelling Phantasmagoria liet Oursler zich inspireren door een 18de eeuwse Luikse geleerde die de fantasmagorie bestudeerde.

Tony Oursler, Classics, © Tony Oursler

Francisco de Zurbarán, Ariete, 1635-1640, Socorro, Madrid.

Zurbarán
Paleis voor Schone Kunsten, Brussel
Van 29 januari tot 25 mei
www.bozar.be

Van een geslaagde combinatie gesproken: in BOZAR is dit voorjaar zowel een tentoonstelling van Michael Borremans als eentje van Francisco de Zurbarán te zien. De Spaanse barokschilder uit de tijd van Velasquez is bekend om zijn verstilde religieuze taferelen, geïnspireerd op Caravaggio. De 17de eeuwse Borremans, zeg maar.

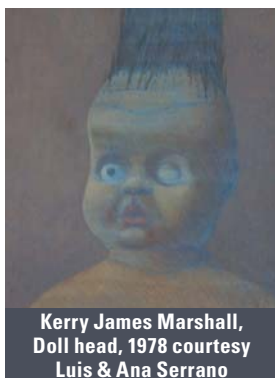
Michaël Borremans, The Angel, 2013, courtesy of the artist and Zeno X Gallery Antwerp, foto : Dirk Pauwels.

Michaël Borremans: As sweet as it gets
Paleis voor Schone Kunsten, Brussel
Van 22 februari tot 3 augustus
www.bozar.be

Tijdens zijn wereldtournee langs musea in Tel Aviv en Dallas maakt de Gentse schilder Michaël Borremans ook een tussenstop in het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten. Op 'As sweet as it gets' toont hij 100 schilderijen, video's en tekeningen uit de voorbije 15 jaar. Tijd voor de ultieme consecratie in de kunstgeschiedenis, na zijn succesvolle galerie-show bij Zeno X in september?

**Kerry James Marshall:
Painting and Other Stuff**
MuHKA, Antwerpen
Nog tot 2 februari
www.muhka.be

Controversieel is het werk van Kerry James Marshall zeker. De zwarte Amerikaanse kunstenaars maakt stevast schilderijen, video's, foto's en installaties rond de Afro-Amerikaanse cultuur. Met Marshall's retrospectieve versterkt MuHKA zijn roep om erkenning in de - door blanken geregisseeerde - kunstwereld.

Kerry James Marshall, Doll head, 1978 courtesy Luis & Ana Serrano

Hamlet
De Munt, Brussel
Van 3 tot 22 december
www.demunt.be

De Munt haalt de jongste jaren opvallend veel vergeten 19de eeuwse opera's van onder het stof. Nu is het de beurt aan Ambroise Thomas' opera 'Hamlet', naar het verhaal van Shakespeare. Met deze nieuwe co-productie brengt De Munt opnieuw het team in stelling dat ook 'Les Huguenots' van Meyerbeer verzorgde. De regie is in handen van Olivier Py, de orkestdirectie doet Marc Minkowski.

Hamlet, Werner Kmetitsch Ensemble. © Werner Kmetitsch

Beeldje van een schoolwacht.
Aardewerk, 1487-1505 © Nanjing
Museum/Nomad Exhibitions.

**Ming. Keizers, kooplui en kunstenaars
in het Oude China**

Nieuwe Kerk, Amsterdam

Nog tot 2 februari

www.nieuwekerk.nl

De impact van de Chinese Ming Dynastie, van de 14de tot de 17de eeuw, is niet te onderschatten. Een tentoonstelling in de Amsterdamse Nieuwe Kerk toont kunstvoorwerpen uit de entourage van de keizers, maar evengoed gebruiksvoorwerpen van Chinese burgers uit die tijd.

Water Art Walk

Grand Curtius, Luik

Nog tot 5 januari

www.lesmuseesdeliege.be

Het bulkt momenteel van de Europalia-tentoonstellingen in ons land. In de Luikse binnenstad is een kunstwandeling opgezet rond Indische artiesten die werken rond het thema water. Door de grote droogte én vervuiling van de heilige rivieren, wordt proper water in de Indische samenleving een probleem. De kunstwerken zijn onder meer te zien in Le Grand Curtius, L'Aquarium en Place du Marché.

Atul Bhalla, I was not waving
but drowning - II, 2005 © Atul Bhalla

**Hugo Claus:
Omdat ik geen beeld ben**

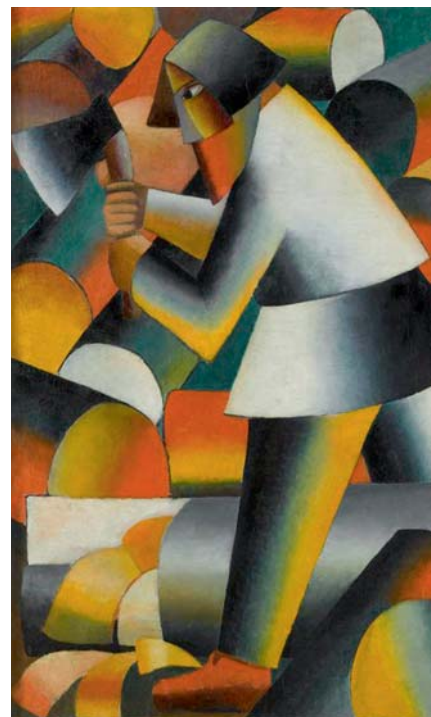
Mu.ZEE, Oostende

Nog tot 5 januari

www.muze.be

Claus was, naast een gevierd auteur, ook een voortreffelijk beeldend kunstenaar. Op de tentoonstelling 'Omdat ik geen beeld ben', is een groot deel van zijn schilderijen, schetsen en 'verftekeningen' te zien. In een stijlhoekje kan je Claus allerminst duwen: zijn werk was zowel surrealistisch, expressionistisch als semi-abstract. Opmerkelijk: de tentoonstelling is mee samengesteld door Jef Lambrecht, de voormalige radiojournalist en vriend van Claus.

Hugo Claus, Zelfportret, copyright: Erven
Hugo Claus. Fotograaf: Steven Decroos.

Kazimir Malevich, De houthakker, 1912.
Collectie Stedelijk Museum Amsterdam.

**Kasimir Malevich en de Russische
Avant-Garde**

Stedelijk Museum, Amsterdam

Nog tot 2 februari

www.stedelijk.nl

Hoewel de relaties tussen Nederland en Rusland momenteel wat gespannen zijn, kunnen onze noorderburen terugblikken op een geslaagd Rusland-jaar. Afsluiter van de culturele festiviteiten is de tentoonstelling rond Kasimir Malevich: de vernieuwende abstracte kunstenaar die zowel kubistisch, suprematistisch als impressionistisch werk maakte. Het Stedelijk Museum heeft de grootste buitenlandse collectie Malevichen ter wereld: vandaar dat deze expo ook liefst 500 werken telt.

Brugge Foto 13

Diverse plaatsen in de binnenstad

Nog tot 3 februari

www.bruggefoto.be

Een festival rond fotografie in Brugge: een origineel initiatief dat op zeven plaatsen tegelijk doorgaat in de historische binnenstad. Op het wandelparcours langs de Schipperskapel, het café van het Concertgebouw en de Hallen hangen foto's van onder meer Wim Vandekeybus en Greta Buysse.

Bärbel Praun, Düsseldorf. © Bärbel Praun.

**Gelinkt: de collectie netwerk
Designmuseum, Gent**

Van 28 november tot eind februari

www.designmuseumgent.be

In de 40 jaar dat Lieven Daenens directeur was van het Gentse Designmuseum, bouwde hij de collectie helemaal uit. Bij zijn afscheid brengt het museum een originele hommage: enkele van 'zijn' collectiestukken worden geconfronteerd met nieuwe objecten van buiten het museum. Daenens werd vervangen door Katrien Laporte, een doorwinterde cultuurfunktionaris die haar strepen verdiende in de Gentse en Brugse kunst- en theaterwereld.

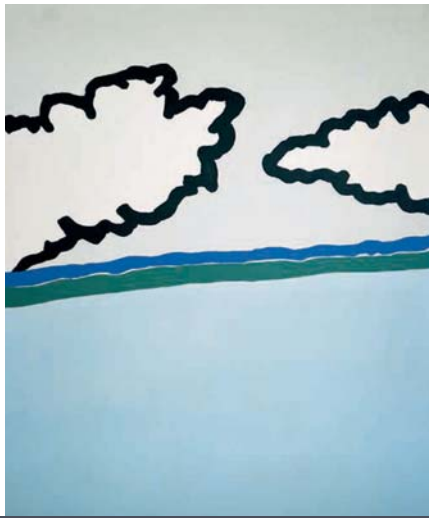
Rode Vaas, Christopher Dresser,
© Designmuseum Gent

Raoul De Keyser: 1964-1970
Museum voor Deinze en de Leie-streek
Nog tot 19 januari

www.deinze.be

Deinzenaar Raoul De Keyser overleed vorig jaar. De kunstenaar werd bekend om zijn abstracte doeken van alledaagse objecten en huiselijke taferelen. Hij puurde die uit tot een spontaan spel van kleurvlakken en lijnen. Zijn stijl leunde aan bij de Nieuwe Visie van streekgenoot Roger Raveel. Maar anders dan Raveel, brak De Keyser sinds de jaren '90 internationaal door, dankzij galeriehouders Frank Demaegd en David Zwirner. De tentoonstelling in Deinze toont vooral zijn vroege werken tussen 1964 en '70, toen hij nog relatief onbekend was.

Kanovaren, Raoul De Keyser. © Raoul De Keyser / Museum voor Deinze en de Leiestreek.

Art Gent
Flanders Expo, Gent
Van 30 november tot 3 december
www.artgent.be

De Gentse kunstbeurs Lineart is herboren onder de naam Art Gent. De nieuwe kunstbeurs is opgedeeld in verschillende zones, die onder meer focussen op Belgische kunst en –verrassend– op design. Zowel moderne als hedendaagse kunst komt er aan bod. De beurs wordt in goeie banen geleid door Gerda Van der Kerke, de oprichtster van galerie het Zwart Huis in Knokke, en Christoph Ruys, ex-directeur van Fotomuseum in Antwerpen.

Jonas Van Steenkiste - Housemorfing typologie 1.
 © Jonas Van Steenkiste

Hanuman draagt de Dron-berg met Sanjivini-kruiden, Raghogarh-stijl, Centraal-India, einde 18de eeuw.

Mira Schendel
Tate Modern, Londen
Nog tot 19 januari
www.tate.org.uk

Bij ons is de Latijns-Amerikaanse kunstenares Mira Schendel (1919-1988) helaas niet zo bekend. Maar de Joodse vluchteling werd in haar nieuwe thuisland een vernieuwende moderniste met een invloedrijk oeuvre. Tate Modern brengt hulde aan Schendel aan de hand van 250 schilderijen, beeldhouwwerken en tekeningen.

Mira Schendel, Untitled 1962, The Museum of Fine Arts, Houston; The Adolpho Leirner Collection of Brazilian Constructive Art.

MODA. Made in Italy
Modemuseum, Hasselt
Nog tot 9 februari
www.modemuseumhasselt.be

Made in Italy is al bijna een eeuw een kwaliteitslabel in de mode- en couturewereld. Het land bracht ook al tal van succesvolle modeontwerpers voort, die al decennia aan de top staan. Denk maar aan Dolce & Gabbana, Prada, Missoni, Pucci, Armani en vele anderen. Het Modemuseum van Hasselt brengt de Italiaanse mode-industrie en -geschiedenis in kaart aan de hand van prestigieuze bruiklenen.

Tentoonstellingsbeeld Moda, © Modemuseum Hasselt.

Ramayana
Jubelparkmuseum, Brussel
Nog tot 18 mei
www.kmkg-mrah.be

Europalia is traditioneel dé kapstok voor een heleboel thematentoonstellingen in en rond Brussel. Het Jubelpark-museum doet deze editie zeker niet onder met 'Ramayana', een expositie rond het gelijknamige heldendicht. Al twee millenia wordt het gedicht gerecycleerd en opgefrist door kunstenaars, boekillustratoren, schrijvers en dichters. Tientallen miniaturen en verluchte handschriften rond de Ramayana zijn uitzonderlijk te zien in Brussel.

Félix Vallotton: le feu sous la glace

Grand Palais, Parijs

Nog tot 20 januari

www.grandpalais.fr

Félix Vallotton (1865-1925) mag dan wat minder bekend zijn dan George Braque, hij verdient momenteel evenzeer een retrospectieve in Grand Palais. De fin-de-siècleschilder hoorde bij de beweging Les Nabis en stond mee aan de wieg van het modernisme met zijn bijzondere composities, kleuren en thema's.

Intérieur avec femme en rouge de dos (1903).
(Kunsthau Zürich, Legs Hans Naef)

Michiel Coxcie: de Vlaamse Rafaël

Museum M, Leuven

Nog tot 23 februari

www.mleuven.be

Michiel Coxcie heeft zijn bijnaam 'de Vlaamse Rafaël' te danken aan zijn Vlaamse tijdgenoten. Ze hadden een punt: de schilder was geïnspireerd door Michelangelo, Da Vinci en Rafaël en hij had de Italiaanse frescotechniek onder de knie. Eenmaal hofschilder bij de Habsburgers, maakte hij ook kopieën van Vlaamse Primitieven. Zijn replica van het Lam Gods hangt voor het eerst integraal in Museum M in Leuven.

Lam Gods, Michiel Coxcie naar Jan en Hubert van Eyck. De aanbidding van het Lam
© Staatliche Museen zu Berlin, Gemäldegalerie. Fotograaf: Jörg P. Anders.

Le surrealisme et l'objet

Centre Pompidou, Parijs

Nog tot 3 maart

www.centrepompidou.fr

In de geschiedenis van het surrealisme neemt het object een belangrijke plaats in. In de eerste plaats omwille van Marcel Duchamps readymades, maar ook in sculpturen en foto's van Jean Arp, Max Ernst, Salvador Dali en Man Ray. Centre Pompidou maakt ook de link met hedendaagse kunstenaars, die zich door die surrealistische kunstobjecten lieten beïnvloeden.

Victor Brauner, Loup-table, 1939-1947, © Centre Pompidou, MNAM-CCI, Dist. RMN-Grand Palais / Philippe Migeat © ADAGP, Paris, 2013.

BRAFA

Tour & Taxis, Brussel

Van 25 januari tot 2 februari

www.brafa.be

BRAFA trekt resoluut de internationale kaart met een groeiend aandeel buitenlandse antiquairs. De Brusselse kunst- en antiekbeurs legt deze editie de nadruk iets meer op 20ste eeuwse en op tribale kunst. De eregast is dit jaar het Koninklijk Museum voor Midden-afrika, dat in december voor enkele jaren sluit. Het Afrikamuseum brengt een selectie van hun topstukken, waarvan sommige nooit eerder zijn getoond.

Abstracte compositie, Hergé alias Georges Rémi, (Brussel, 1907-1983), 1963.

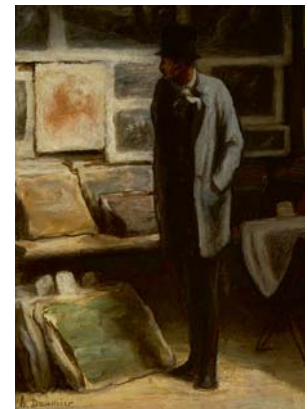
Daumier: Visions of Paris

Royal Academy, Londen

Nog tot 26 januari

www.royalacademy.org.uk

Met 130 schilderijen, tekeningen, aquarellen en sculpturen brengt Royal Academy het oeuvre van Honoré Daumier onder de aandacht. De Franse kunstenaar was een republikeinse vrijdenker die in zijn oeuvre graag de 19de eeuwse politiek op de korrel nam in zijn werk. Een herontdekking.

Honore Daumier, The Print Collector, c. 1857-63, The Art Institute, Chicago.

CHAMPAGNE

Laurent-Perrier

MAISON FONDÉE
1812

Cuvée Rosé.
Onvergelijkbaar.

ONS VAKMANSCHAP DRINK JE MET VERSTAND.

Elke ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

JOHNNIE WALKER.
WHERE FLAVOUR IS KING™

HET TEKEN JOHNNIE WALKER BLACK LABEL IS EEN BESCHERMD MERK. ©JOHN WALKER & SONS 2013.

Ons vakmanschap drink je met verstand.

Eke ongeoorloofde kopie is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de nv Editions Automagazine.

